

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядженням Антимонопольного

комітету України

від 14.03.2016 № 3-рп

**Звіт Антимонопольного комітету України
за 2015 рік**

Зміст

1. Основні завдання Антимонопольного комітету України	3
2. Особливості розвитку конкурентного середовища України у 2015 році	4
3. Загальні підсумки діяльності Антимонопольного комітету України у 2015 році	16
3.1. Здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, запобігання, виявлення та припинення його порушень	16
3.2. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання	37
3.3. Зловживання монополюним (домінуючим) становищем	45
3.4. Антиконтурентні дії органів влади та самоврядування	55
3.5. Недобросовісна конкуренція	61
3.6. Контроль за концентрацією та узгодженими діями	70
4. Сприяння розвитку конкуренції	85
4.1. Взаємодія з органами державної влади та органами самоврядування	86
4.2. Надання рекомендацій щодо обмеження монополізму, розвитку конкуренції та запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції	94
4.3. Законопроектна та нормотворча робота	99
4.4. Взаємодія з громадськістю	107
5. Діяльність Антимонопольного комітету України як органу оскарження у сфері державних закупівель	112
6. Міжнародна діяльність	120
7. Кадрове, фінансове та наукове забезпечення	123

1. Основні завдання Антимонопольного комітету України

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» Антимонопольний комітет України є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель.

Основним завданням Антимонопольного комітету України згідно зі статтею 3 зазначеного Закону є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині:

- 1) здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;
- 2) контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;
- 3) сприяння розвитку добросовісної конкуренції;
- 4) методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції.

Також відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» Антимонопольний комітет України є органом оскарження у сфері державних закупівель.

Згідно із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» уповноваженим органом з питань державної допомоги є Антимонопольний комітет України.

Діяльність Комітету у звітному році спрямовувалася на виконання Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Угоди про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» Верховної Ради України VIII скликання та

Програми діяльності Кабінету Міністрів України, положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другої сторони.

У 2015 році було сформовано повний склад Антимонопольного комітету, розпочато роботу з удосконалення інституційної структури органів Комітету.

2. Особливості розвитку конкурентного середовища в Україні у 2015 році

Звітний 2015 рік характеризувався впливом різноспрямованих чинників на умови розвитку конкурентного середовища в економіці України. З одного боку, політична стабілізація на демократичних засадах та консолідація українського суспільства на основі євроінтеграційних прагнень, послідовний курс Президента України П.О.Порошенка, парламентської більшості та Кабінету Міністрів України на розвиток сучасної ринкової економіки, дерегуляцію та деолігархізацію господарського життя сприяли створенню передумов для розвитку конкурентних відносин на національних товарних ринках.

З другого боку, на конкурентному середовищі негативно позначилися збройна агресія проти України, наслідком якої, зокрема, стала втрата ряду економічно важливих українських територій на сході та півдні держави, знецінення національної валюти, скорочення споживчого попиту. Крім того, на розвиткові товарних ринків у нашій державі негативно позначилася загальносвітова тенденція до уповільнення темпів економічного зростання, пов'язана з невирішеністю проблеми усунення економічних диспропорцій, що спричинили світову фінансово-економічну кризу 2008 – 2009 років.

На початку 2015 року на ринках з конкурентною структурою реалізовувалося 42,7 відсотка загального обсягу продукції в Україні; на ринках з ознаками колективного домінування або олігопольних ринках (на яких частка

трьох найбільших суб'єктів господарювання перевищувала 50 відсотків) – 16,7 відсотка. На ринки з ознаками одноосібного домінування (на яких частка найбільшого суб'єкта господарювання становила понад 35 відсотків) припадало 30,8 відсотка загального обсягу реалізації продукції, 9,8 відсотка загального обсягу товарів, робіт і послуг реалізовувалося на монополізованих ринках (на яких частка найбільшого суб'єкта господарювання становила понад 90 відсотків) (рис. 1).

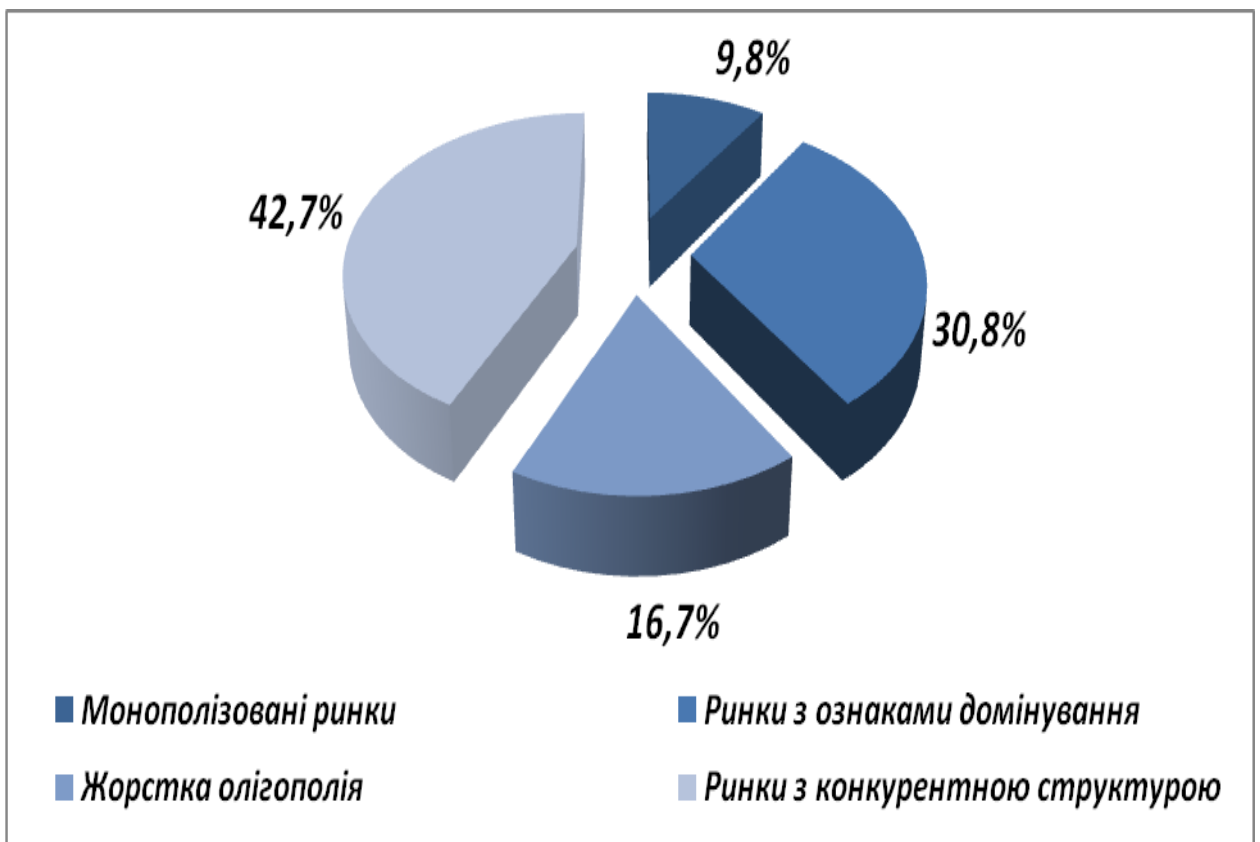

Рис. 1. Структурні передумови конкуренції в економіці України на початок 2015 року¹, у відсотках

Порівняно з попереднім роком на 2 відсотки скоротилася частка ринків зі структурними ознаками монополізації (табл. 1), зокрема, внаслідок скорочення обсягів реалізації на окремих регіональних ринках добування піску, гравію,

¹ Наведено частку підприємств, що діяли на ринках певних типів, у загальному обсязі реалізованої продукції (за винятком перепродажу без додаткової обробки).

глин і каоліну. Натомість на 5,4 відсотка зросла частка ринків з ознаками індивідуального домінування, що обумовлено насамперед зменшенням частки конкурентних та олігопольних ринків, пов'язаних із добуванням кам'яного та бурого вугілля, будівництвом будівель; у сфері операцій з нерухомим майном; оренди, прокату, лізингу. На 1,3 відсотка збільшилася частка продукції, що реалізовувалася на ринках з ознаками колективного домінування. Частка ринків, на яких структурні обмеження конкуренції відсутні, скоротилася порівняно з попереднім роком на 4,8 відсотка, що обумовлено, перш за все, зниженням частки ринків із конкурентною структурою у добувній промисловості (удвічі порівняно з попереднім роком), будівництві будівель (на 14,07 відсотка), оптовій торгівлі (на 6,35 відсотка), виробництві кіно- та відеофільмів, телевізійних програм (на 45,93 відсотка).

Таблиця 1

**Зміни показників структурних передумов розвитку
конкуренції в економіці України**

Типи ринків	Частка підприємств, що діють на ринку певного типу в загальному обсязі виробництва (реалізації), за роками, у відсотках		
	на початок 2013 року	на початок 2014 року	Відхилення показника
Ринки з конкурентною структурою	47,5	42,7	-4,8
Олігопольні ринки	15,4	16,7	1,3
Ринки з ознаками одноосібного домінування	25,4	30,8	5,4
Монополізовані ринки	11,8	9,8	-2,0

Аналіз тенденцій зміни структурних передумов конкуренції, починаючи з 2001 року, свідчить, що з початку розгортання світової економічної кризи 2008 року має місце тенденція до скорочення рівня конкуренції в економіці

України (рис. 2). При цьому, якщо протягом 2010 – 2011 років скорочення частки конкурентних ринків відбувалося за рахунок розширення олігопольних ринків, на яких конкуренція за певних умов можлива, то з 2012 року відбувається поступове зростання часток ринків з ознаками індивідуального домінування чи монополізованих ринків, на яких конкуренція практично виключається.

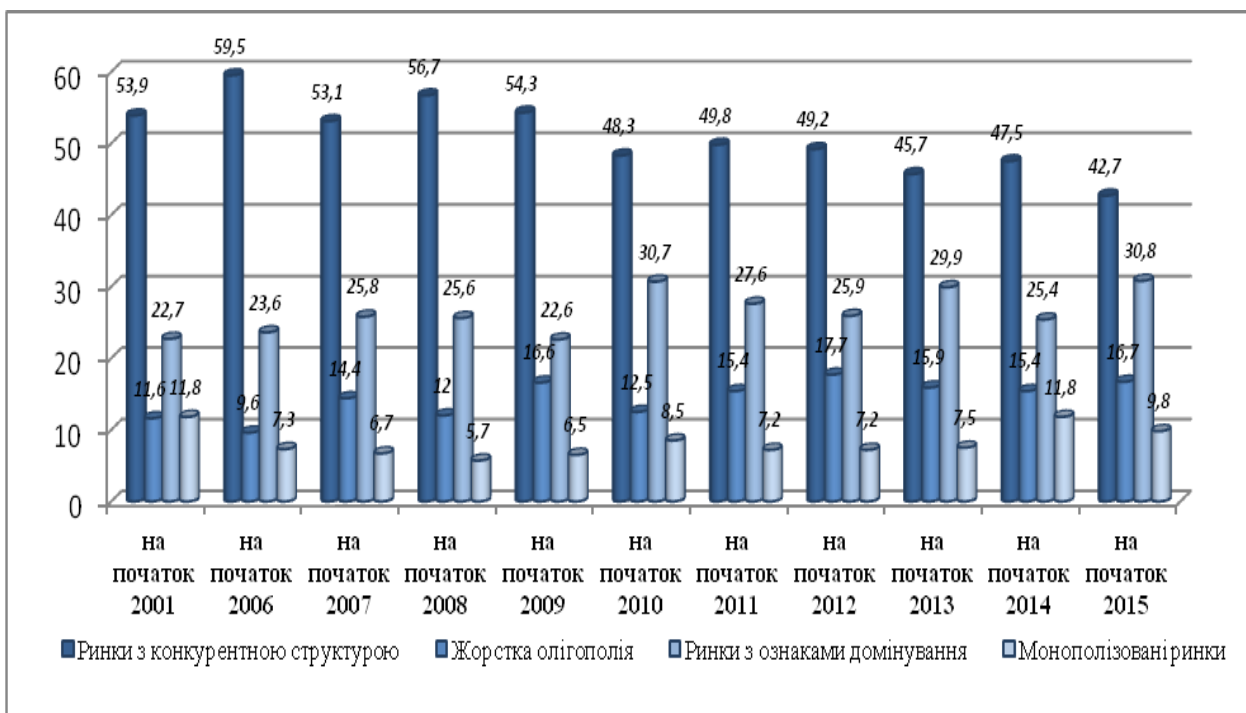

Рис. 2. Динаміка структурних передумов конкуренції в Україні у 2001 – 2015 роках (частки ринків з різними структурними передумовами конкуренції у загальному обсязі реалізації продукції), у відсотках

Структурні передумови конкуренції у різних галузях національної економіки демонструють суттєві відмінності (рис. 3).

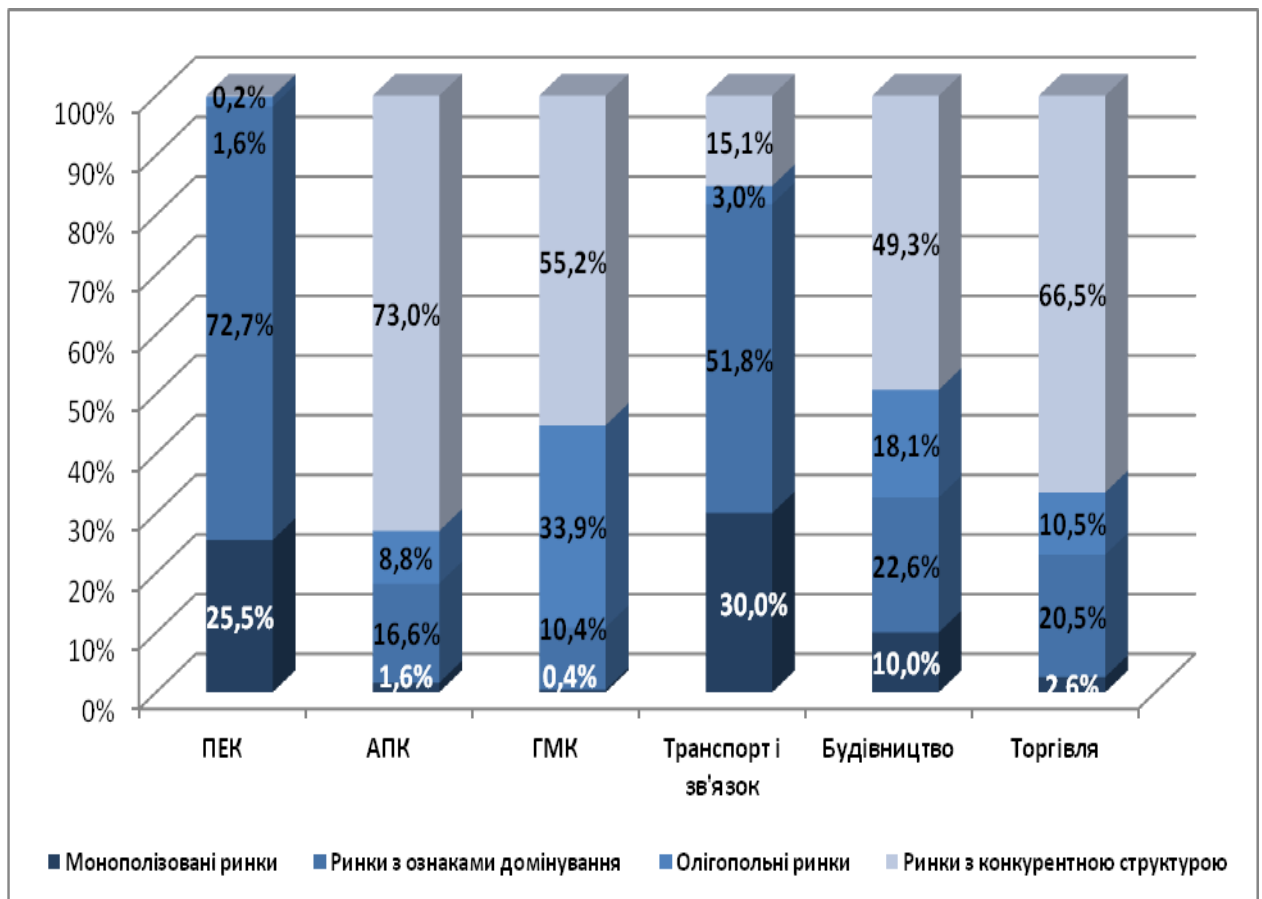

Рис. 3. Частки ринків з різними структурними передумовами конкуренції по секторах економіки на початку 2015 року, у відсотках

Традиційно висококонкурентними є ринки сільського господарства, металургійної продукції, операцій з нерухомим майном (табл. 2). Досить сприятливими все ще залишаються структурні передумови конкуренції у сфері торгівлі (частка ринків з конкурентною структурою у 66,5 відсотка утримі перевищує частку монополізованих ринків). Разом із тим, 2014 рік відзначився суттєвим скороченням (на 5,8 відсотка) конкурентного сектору у цій сфері, переважно в оптовій торгівлі.

**Показники структурних передумов конкуренції в галузях економіки
України за даними 2013 - 2014 років, у відсотках**

КВЕД	Вид діяльності	Частки ринків, %			
		Монополізовані ринки	Ринки з ознаками одноосібного домінування	Ринки з ознаками колективного домінування	Ринки з конкурентною структурою
1	2	3	4	5	6
A	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	0,22	2,77	1,33	95,67
B	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1,22	47,44	50,45	0,90
C	Переробна промисловість	1,32	25,00	22,94	50,74
D	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	30,48	69,52	0,00	0,00
E	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	96,16	3,84	0,00	0,00
F	Будівництво	10,04	22,60	18,05	49,30
G	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2,58	20,49	10,45	66,48
H	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	37,77	39,38	3,83	19,02
I	Тимчасове розміщування й організація харчування	0,15	61,60	9,99	28,27
J	Інформація та телекомунікації	0,18	60,15	5,77	33,91
K	Фінансова та страхова діяльність	1,95	6,88	19,78	71,39
L	Операції з нерухомим майном	0,61	18,16	0,30	80,94
M	Професійна, наукова та технічна діяльність	64,72	4,54	5,09	25,65
N	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3,77	44,50	10,99	40,73
R	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3,81	91,52	1,58	3,08
S	Надання інших видів послуг	8,55	50,20	11,36	29,89

Найбільш несприятливою для конкуренції була структура товарних ринків паливно-енергетичного комплексу, в якому частка продукції, реалізована на конкурентних ринках, поступалася навіть сектору транспорту та зв'язку, де зосереджені основні ринки природних монополій.

В агропромисловому комплексі відбулося незначне зростання обсягів реалізації продукції на конкурентних та олігопольних ринках, насамперед на ринках продукції лісового господарства, сільськогосподарської продукції та готових продуктів харчування (рис. 4).

У той же час відбулося збільшення сукупного рівня концентрації виробництва в АПК: частка 200 найбільших підприємств (0,43 відсотка загальної кількості підприємств галузі) в обсязі реалізованої продукції зросла з 47,6 до 48,2 відсотка. Водночас спостерігалось послаблення позицій лідерів на ринках агропромислової продукції, що знайшло відображення у скороченні часток в обсязі реалізованої продукції десяти, двадцяти та п'ятидесяти найбільших підприємств.

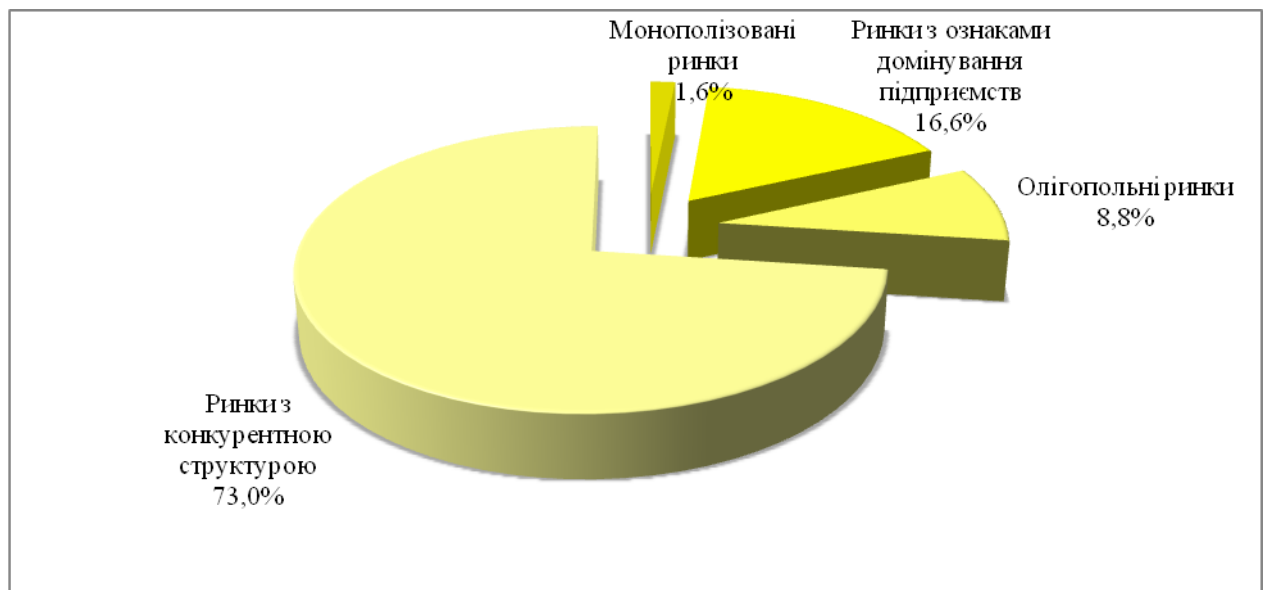

Рис. 4. Структурні передумови конкуренції в агропромисловому секторі на початку 2014 року, у відсотках

У промисловості в цілому відбулося погіршення структурних передумов конкуренції. Найбільш помітне зменшення часток продукції, що реалізовувалася на ринках з конкурентною та олігопольною структурою, спостерігалось у видобуванні кам'яного та бурого вугілля, виробництві суден, човнів, залізничних локомотивів, повітряних і космічних літальних апаратів (рис. 5).

Показники сукупного рівня концентрації виробництва у промисловості України на початку 2015 року досягли найвищих значень за період з 2000 року. Так, 28,2 відсотка загального обсягу продукції було реалізовано десятима найбільшими промисловими підприємствами країни (у 2009 році їхня частка становила 17,7 відсотка). Частка в загальному обсязі реалізації 200 найбільших підприємств (0,47 відсотка загальної кількості підприємств промисловості) становила 72,8 відсотка (у 2000 році цей показник дорівнював 59,6 відсотка).

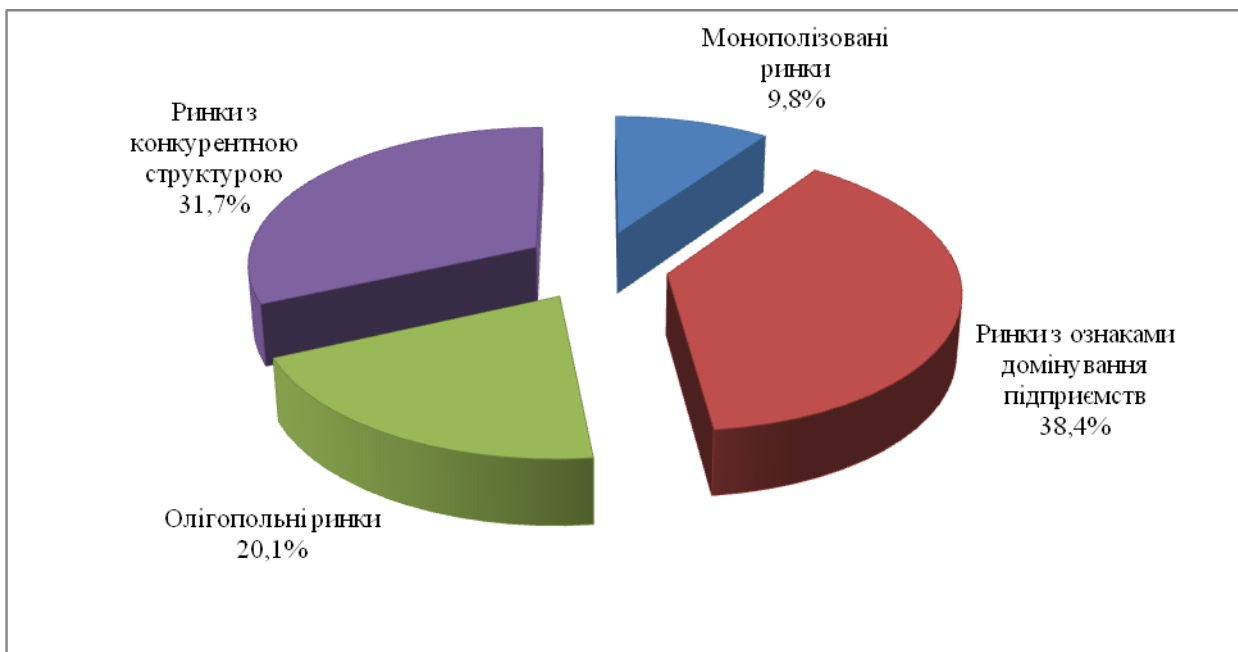

Рис. 5. Структурні передумови конкуренції в промисловості на початку 2014 року², у відсотках

² Наведено частку підприємств, що діяли на ринках певних типів, у загальному обсязі реалізованої продукції (за винятком перепродажу без додаткової обробки).

Погіршення структурних передумов конкуренції на початку 2015 року мало місце у сфері будівництва (рис. 6). Порівняно з попереднім роком зросла частка монополізованих ринків. Збільшилися також частки в загальному обсязі реалізації продукції ринків з домінуванням одного суб'єкта господарювання та олігопольних ринків. Насамперед зросли частки регіональних ринків, структура яких має ознаки монополізації, колективного та індивідуального домінування, зокрема ринків робіт, пов'язаних з будівництвом водних та промислових споруд, житлових та нежитлових будівель, споруд електропостачання та телекомунікацій, робіт і послуг, пов'язаних з організацією будівництва будівель.

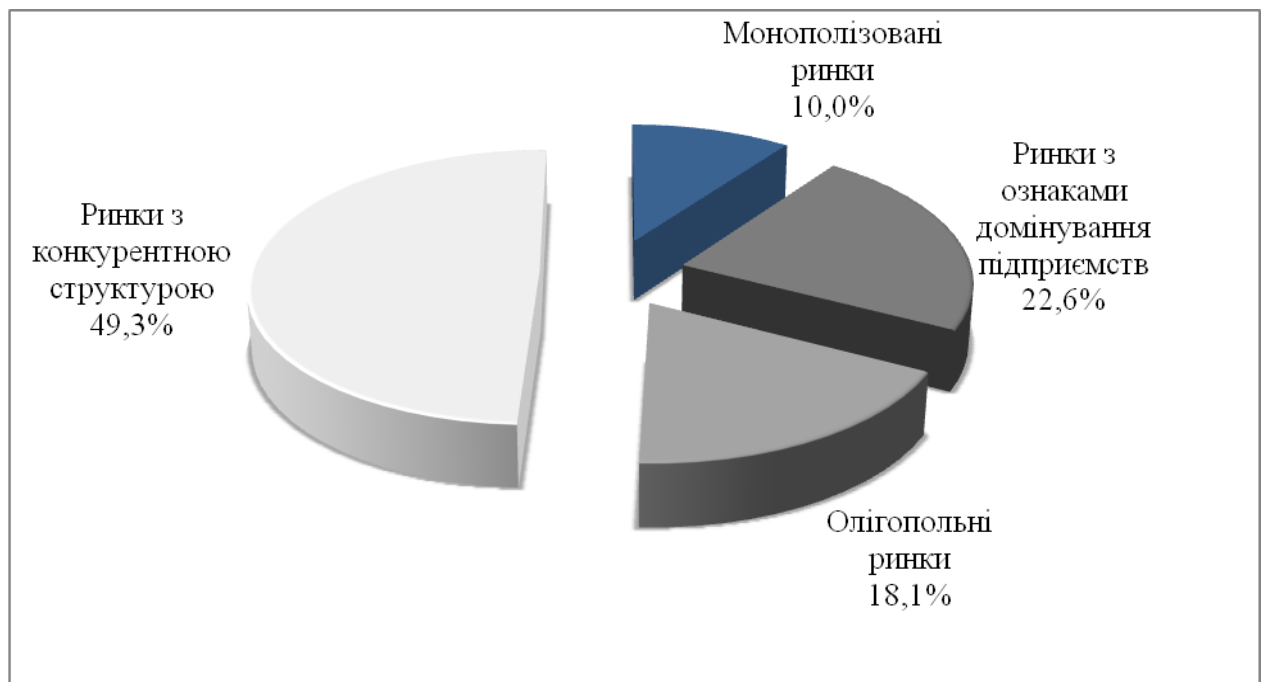

Рис. 6. Структурні передумови розвитку конкуренції в будівництві, у відсотках

Водночас проведені Антимонопольним комітетом у 2015 році анкетні опитування 843 суб'єктів господарювання виявили в цілому позитивні тенденції в оцінках конкурентного середовища учасниками ринку порівняно з попереднім 2014 роком.

За результатами проведеного дослідження 42,6 відсотка респондентів відзначили високий рівень конкуренції з боку українських виробників (що в цілому відповідає одержаній з незалежних від опитування джерел та незалежними методами оцінці частки конкурентного сектору в економіці). Разом із тим, 37,3 відсотка респондентів відзначили помірний, 6,1 відсотка – слабкий рівень конкуренції з боку вітчизняних підприємств, що разом відповідає оцінці частки ринків зі структурними ознаками колективного домінування. Решта опитаних (14 відсотків) зазначили, що у 2015 році взагалі не відчували конкуренції з боку українських товаровиробників, або не змогли відповісти на поставлене питання (рис. 7).

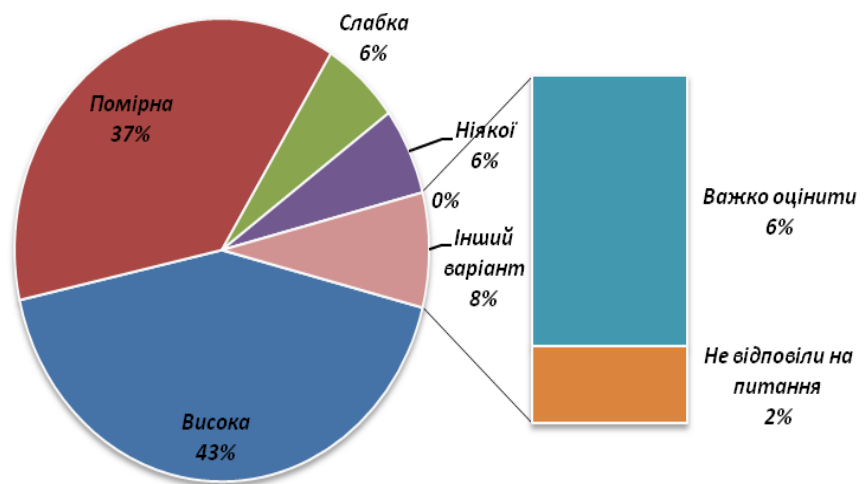

Рис. 7. Оцінка рівня конкуренції на ринках України у 2015 році, у відсотках

Джерело: розраховано авторами за даними анкетного опитування, яке проводилось органами Антимонопольного комітету

Порівняння результатів проведеного опитування з аналогічними даними за 2014 рік свідчить, що частка респондентів, які тією чи іншою мірою відчували наявність конкуренції на внутрішньому ринку, зросла з 80 до

85,9 відсотка, хоча і є дещо меншою, ніж показники 2004 – 2009 та 2011 років (рис. 8).

При цьому частка опитаних суб'єктів господарювання, які оцінили рівень внутрішньої конкуренції на ринках України як високий, порівняно з 2014 роком зросла на 6 відсотків (з 37 до 43 відсотків), частка тих, що оцінили рівень внутрішньої конкуренції як помірний – на 2 відсотки (з 35 до 37 відсотків). З 20 до 12 відсотків скоротилася частка респондентів, які не відчували конкуренції з боку інших вітчизняних товаровиробників або не могли оцінити її рівень. Отже, незважаючи на певне погіршення структурних передумов конкуренції, інтенсивність конкурування на ринках зі структурою, сприятливою для конкуренції, у 2015 році посилилася.

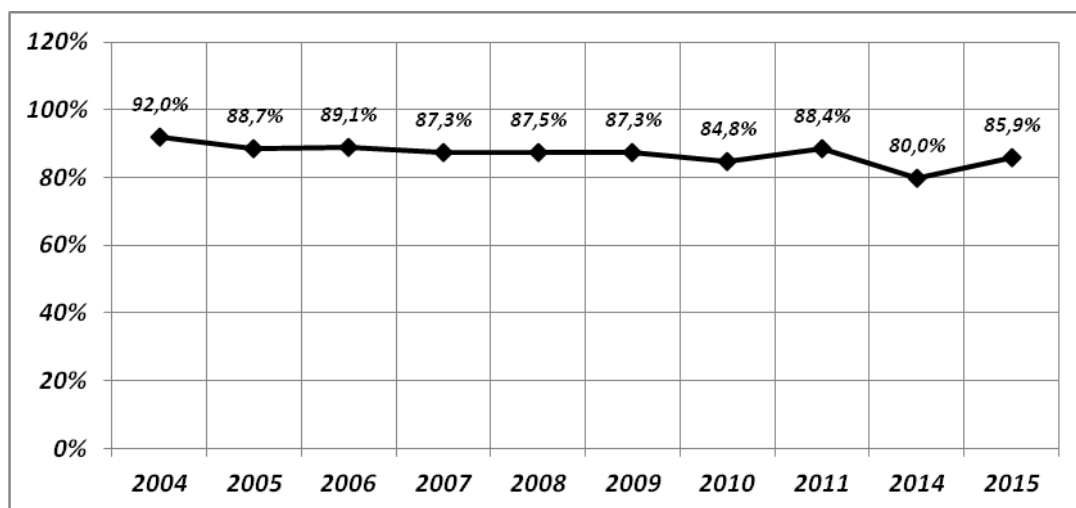

Рис. 8. Динаміка рівня конкуренції, за даними опитування суб'єктів господарювання, протягом 2004 – 2015 років, у відсотках

Джерело: розраховано авторами за даними анкетного опитування, яке проводилось органами Антимонопольного комітету

Разом із тим, результати проведеного опитування виявили, що для конкурентного сектору національної економіки відчутною є проблема нерівності умов конкуренції. Близько 30 відсотків опитаних суб'єктів господарювання стикалися у своїй діяльності з неправомірною поведінкою, що призводить до створення нерівних умов у конкуренції, з боку органів місцевої

виконавчої влади, приблизно стільки ж – з боку інших суб'єктів господарювання, близько 22 відсотків – з боку центральних органів виконавчої влади, близько 20 відсотків вважають, що нерівні умови конкуренції створюються діями законодавців, близько 16 відсотків пов'язують виникнення нерівних умов конкуренції з діями судових органів.

Найбільш поширеними формами прояву нерівних умов конкуренції, відповідно до даних проведеного дослідження, у 2015 році були отримання окремими учасниками ринку державної допомоги у вигляді субсидій або грантів, вибіркове пільгове оподаткування, нерівні умови розподілу державних замовлень (рис. 9).

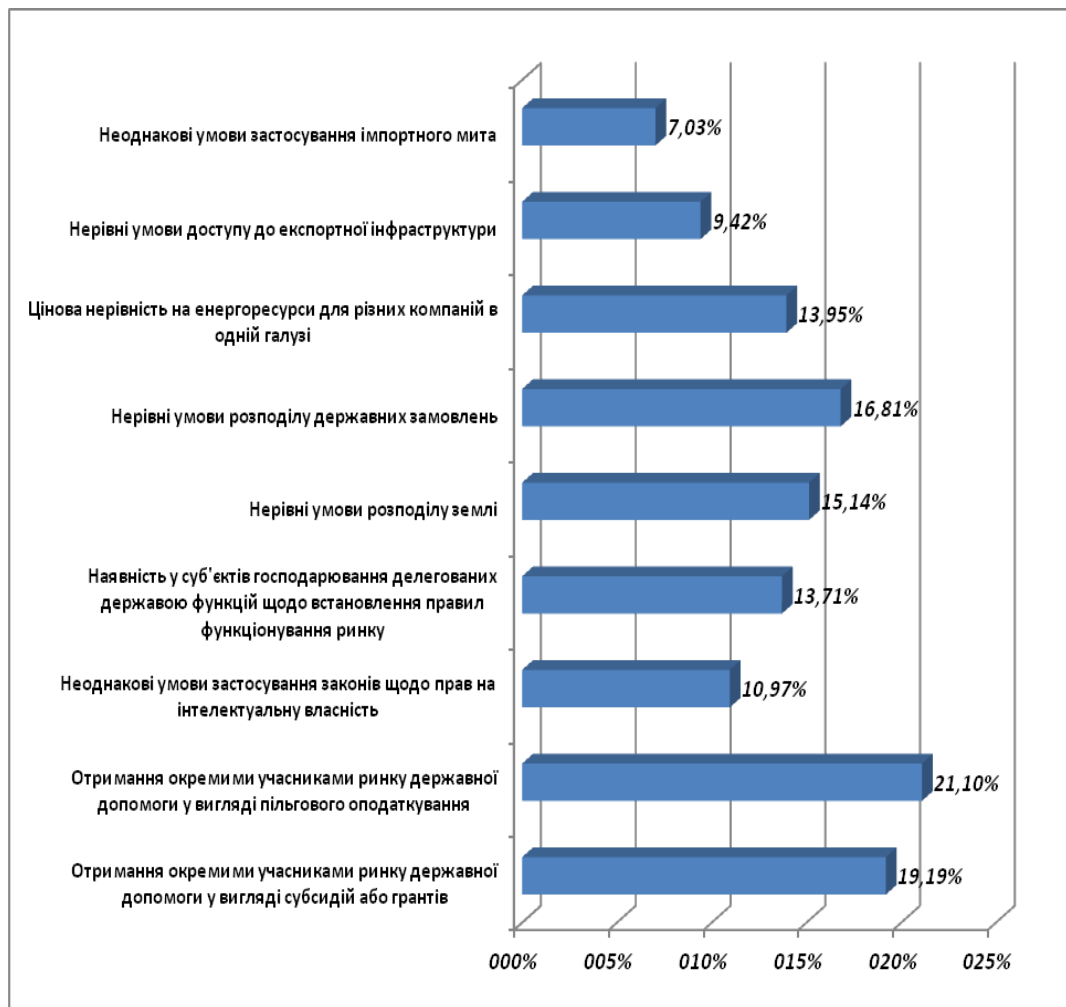

Рис. 9. Оцінка суб'єктами господарювання форм прояву нерівних умов конкуренції, у відсотках

Джерело: розраховано авторами за даними анкетного опитування, яке проводилось органами Антимонопольного комітету

У межах проведеного дослідження 830 респондентів було опитано за методикою, аналогічною до методики збору даних для розрахунку Індексу Глобальної конкурентоспроможності, щодо ефективності конкурентної політики в Україні. Із числа опитаних суб'єктів господарювання 36,3 відсотка оцінили конкурентну політику в Україні як ефективну чи дуже ефективну, 28 відсотків – як помірно ефективну, решта – як малоефективну чи неефективну. Отже, близько двох третин респондентів дали позитивну оцінку антимонопольній політиці в Україні у 2015 році.

3. Загальні підсумки діяльності Антимонопольного комітету України у 2015 році

3.1. Здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, запобігання, виявлення та припинення його порушень

У 2015 році в Антимонопольному комітеті України розглянуто **5 048** заяв та звернень з приводу порушень законодавства про захист економічної конкуренції, що на 11,6 відсотка більше, ніж у 2014 році.

Таблиця 3

Кількість заяв та звернень, розглянутих Антимонопольним комітетом України, та проведених перевірок

Одиниць \ Рік	2015
Загальна кількість розглянутих заяв, скарг, інших звернень з приводу порушень законодавства про захист економічної конкуренції	5 048
Загальна кількість проведених перевірок	87

Протягом 2015 року органами Комітету проведено **87** виїзних перевірок дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції: **46** – суб'єктів господарювання та **41** – державних органів. Кількість перевірок суб'єктів господарювання у 2015 році порівняно з 2014 роком зменшилася майже в 4 рази. Скорочення кількості проведених перевірок обумовлено необхідністю зменшення адміністративного тиску на бізнес, зокрема, заборонаю на проведення перевірок суб'єктів господарювання у другому півріччі звітнього року.

За результатами проведених перевірок розпочато розгляд **50** справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та надано **44** рекомендації щодо припинення дій (бездіяльності), які містили ознаки таких правопорушень.

За результатами вжитих Комітетом заходів усього припинено **4 523** порушення законодавства про захист економічної конкуренції. З них **2 169** порушень – у вигляді зловживань монопольним (домінуючим) становищем, **524** – антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, **917** – антиконкурентних дій державних органів, **432** – недобросовісної конкуренції.

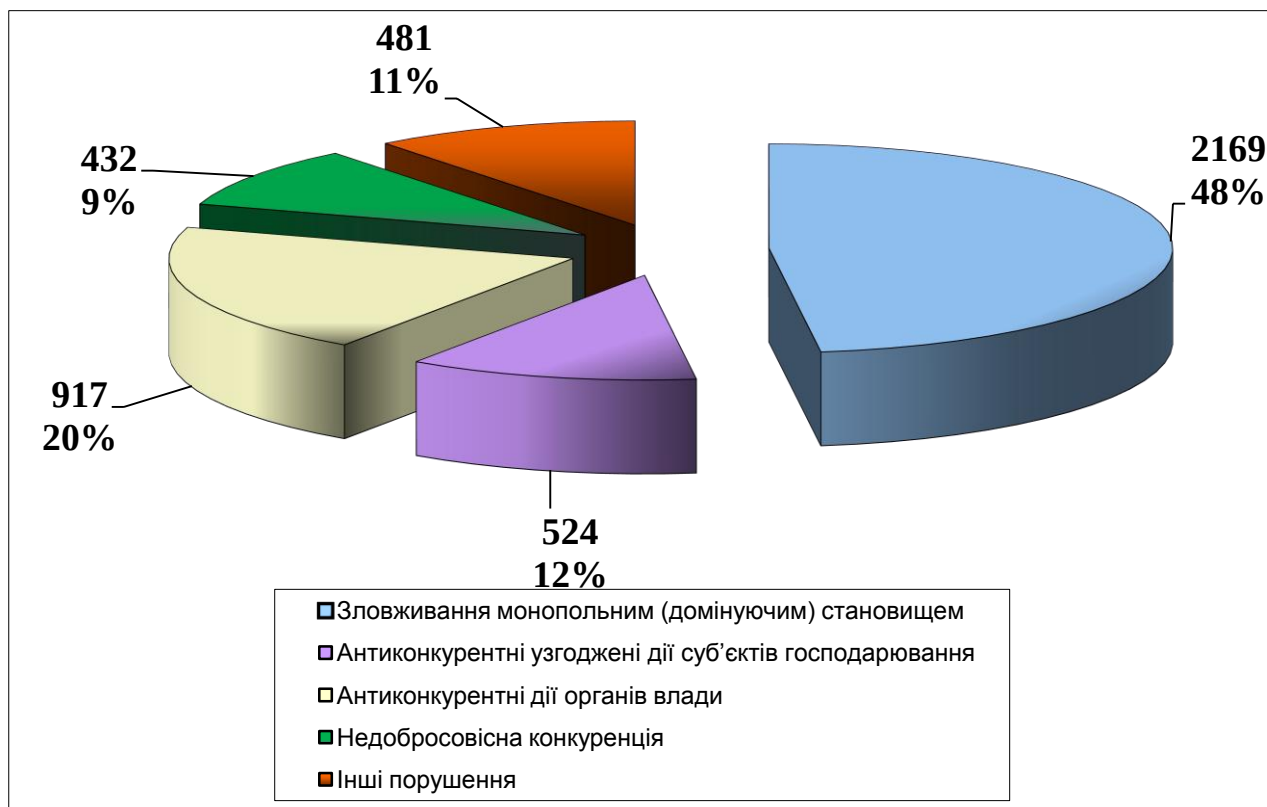

Рис. 10. Структура порушень законодавства про захист економічної конкуренції, припинених Комітетом у 2015 році

Із загальної кількості припинених порушень:

2 215 (49 відсотків) припинено шляхом прийняття рішень про застосування передбаченої законом відповідальності;

2 308 (51 відсоток) – шляхом надання рекомендацій органами Антимонопольного комітету.

Найбільшу кількість порушень законодавства про захист економічної конкуренції було виявлено на ринках житлово-комунального господарства (22,64 відсотка всіх порушень), агропромислового комплексу (14,28 відсотка), паливно-енергетичного комплексу (10,63 відсотка), охорони здоров'я (8,34 відсотка), транспорту (7,98 відсотка), адміністративних послуг (7,98 відсотка), збору, послуг землевпорядкування та послуг оренди нерухомого майна (3,96 відсотка), збір, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів (3,12 відсотка). На інші ринки припадає 21,07 відсотка порушень

законодавства про захист економічної конкуренції, стосовно яких у 2015 році було рішення Комітету (див. табл. 4).

Таблиця 4

**Структура припинених Комітетом порушень законодавства про
захист економічної конкуренції за галузями**

Ринок	Кількість порушень у 2015 році, % загальної кількості за видами				
	Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання	Зловживання монопольним становищем	Антиконкурентні дії органів влади	Недобросовісна конкуренція	Всього разом з іншими
ЖКГ	0,57	39,65	15,59	0	22,64
АПК	27,86	10,51	0,87	39,12	14,28
ПЕК	12,41	17,34	0,11	0,92	10,63
Охорона здоров'я, лікарські засоби та медичні засоби	9,16	9,22	1,64	18,75	8,34
Транспорт	14,7	7,88	8,18	3,01	7,98
Адмінпослуги	0	0,05	39,15	0	7,98
Послуги землевпорядкування та послуги оренди нерухомого майна	0,38	1,75	11,67	1,62	3,96
Збір, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів	0	2,58	8,94	0	3,12
Підключення об'єктів містобудування, в т. ч. об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення	0	3,41	0,55	0	1,77
Будівництво та будівельні матеріали	6,11	0,37	0	2,55	1,64
Ритуальні послуги	0	0,51	2,94	1,16	0,95
Зв'язок та телекомунікації	0,57	0,55	0,22	1,16	0,6
Обслуговування та ремонт автомобілів	0	0,41	0	0,46	0,26
Супутні послуги при наданні адмінпослуг	0	0,05	0,87	0	0,2
Інші ринки	28,24	5,72	9,27	31,25	15,65
Всього	100	100	100	100	100

Антимонопольний комітет України, забезпечуючи захист економічної конкуренції на ринках України, приділяв увагу насамперед тим ринкам, які мають найбільший вплив на добробут громадян України.

Відповідно діяльність Комітету з виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у 2015 році зосереджувалася на таких напрямках:

- припинення зловживань монопольним (домінуючим) становищем на ринках:

 - житлово-комунального господарства (19 відсотків усіх припинених порушень);

 - паливно-енергетичного комплексу (8,3 відсотка всіх припинених порушень);

 - агропромислового комплексу (5 відсотків усіх припинених порушень);

 - охорони здоров'я та лікарських засобів (4,4 відсотка всіх припинених порушень);

- припинення антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання під час проведення конкурсних процедур закупівель (8,6 відсотка всіх припинених порушень);

- припинення антиконкурентних дій державних органів у сфері надання адміністративних послуг (7,9 відсотка всіх припинених порушень);

- припинення недобросовісної конкуренції на ринках агропромислового комплексу (3,7 відсотка всіх припинених порушень);

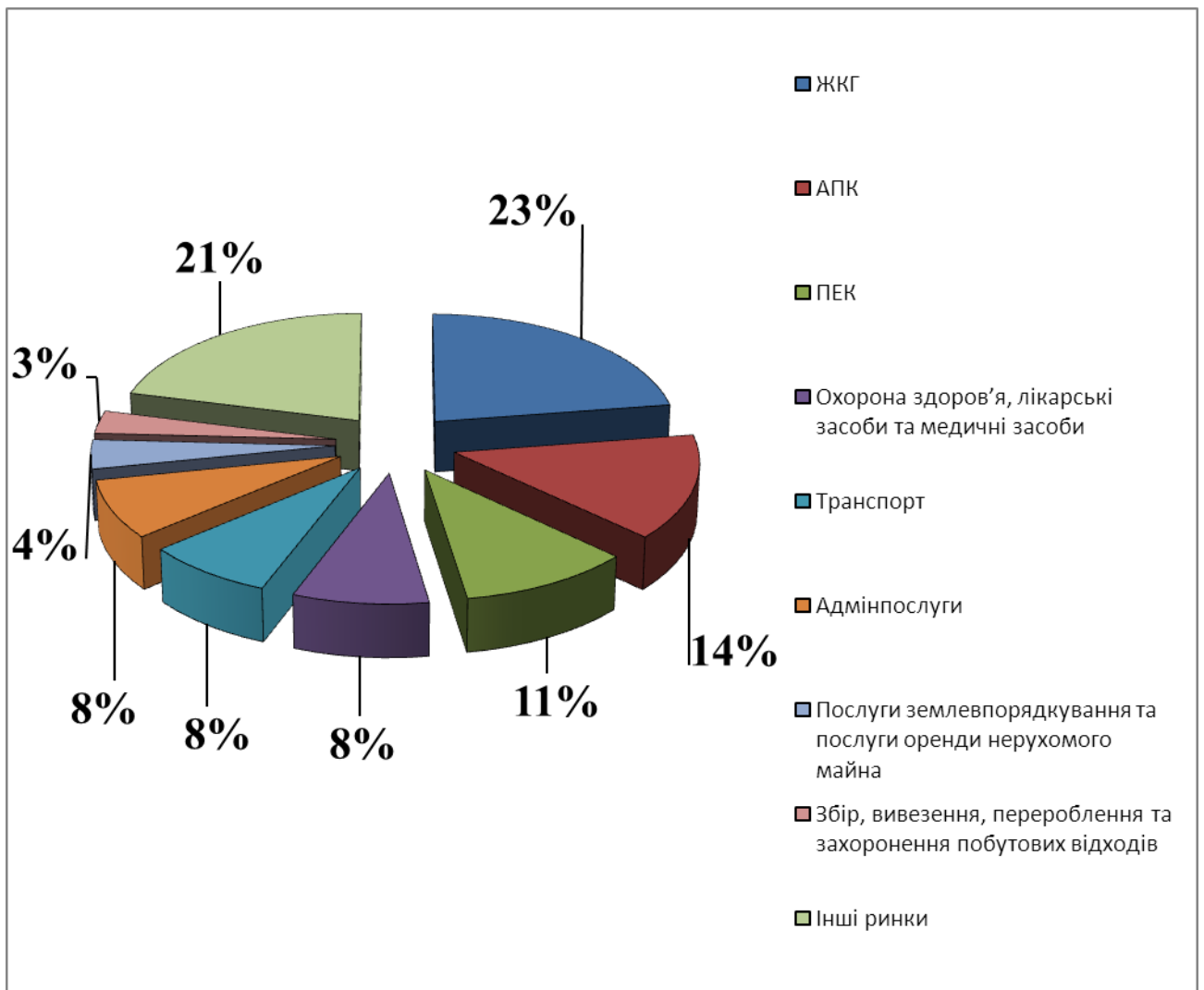

Рис. 11. Структура порушень законодавства про захист економічної конкуренції за галузями

Протягом 2015 року Комітетом здійснено поглиблені дослідження ряду соціально-важливих ринків із вжиттям відповідних заходів з метою припинення виявлених ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції та їх запобігання.

У звітному році пріоритетними для Антимонопольного комітету України були ринки електричної енергії та енергетичного вугілля, послуг з організації роздрібної торгівлі лікарськими засобами, внутрішнього ринку повітряних перевезень, житлово-комунальних послуг.

Антимонопольним комітетом на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ) було проведено комплексне дослідження ринків електричної енергії та енергетичного вугілля України й діяльності суб'єктів господарювання на цих ринках.

Так, відповідно до статті 15 Закону України «Про електроенергетику» купівля всієї електричної енергії, виробленої на електростанціях, потужність чи обсяг відпуску яких перевищують граничні показники (крім випадків, передбачених цим Законом), та весь її оптовий продаж здійснюються на Оптовому ринку електричної енергії України (далі – ОРЕ). Функціонування інших оптових ринків електричної енергії в Україні забороняється.

Аналіз відносин між суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на ОРЕ у сфері купівлі – продажу товарів (робіт, послуг) з урахуванням Законів України «Про електроенергетику», «Про засади функціонування ринків електричної енергії», Договору між членами ОРЕ (у тому числі Правилами ОРЕ, які є додатком до вказаного договору), двосторонніх договорів купівлі-продажу дозволяє виокремити у складі єдиного Оптового ринку електричної енергії України три товарні ринки.

Зокрема, у складі єдиного ОРЕ функціонує загальнодержавний ринок електричної енергії, яка купується державним підприємством «Енергоринок» з метою здійснення діяльності з оптового постачання електричної енергії на ОРЕ (ринок генерації).

Під час дослідження вказаного ринку було виявлено, що єдиним товаром, що продається генеруючими компаніями та імпортерами державному підприємству «Енергоринок», є електрична енергія.

При цьому, вагоме значення для ресурсного наповнення добового графіку виробництва/споживання об'єднаної енергетичної системи України мають:

- атомні електростанції державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» для базисної його частини;
- гідроелектростанцій та гідроакумуючих електростанцій публічного акціонерного товариства «Укргідроенерго» для пікової його частини;

- теплоелектростанцій публічного акціонерного товариства «ДТЕК Дніпроенерго», товариства з обмеженою відповідальністю «ДТЕК Східенерго», публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго», порівняно з теплоелектростанціями інших генеруючих компаній, для напівпікової його частини.

Об'єктивно існують значні бар'єри вступу (виходу) на ринок: адміністративні, технічні, технологічні та економічні, політичні, а тому відсутні потенційні конкуренти основних продавців та покупця.

Досліджуваний ринок є висококонцентрованим, а конкуренція на ньому є незначною. При цьому, розподіл ринкових часток на ринку свідчить про наявність структурних ознак монопольного (домінуючого) становища окремих виробників та єдиного виробника (державного підприємства «Енергоринок»).

При цьому, ринкова влада окремих компаній посилюється за рахунок наданих законодавством та Правилами ОРЕ переваг, високого рівня концентрації, низької еластичності попиту, вагомого значення окремих виробників для ресурсного наповнення ринку та високого рівня вертикальної інтеграції, зокрема використання для виробництва електроенергії енергетичного вугілля власного видобутку.

Одночасно, здатність учасників ринку впливати на умови обороту товару обмежена адміністративним впливом, що передбачено законодавством.

За результатами дослідження Комітетом було попередньо встановлено, що у 2013 – 2014 роках та першому півріччі 2015 року на загальнодержавному ринку електричної енергії, яка купується державним підприємством «Енергоринок» з метою здійснення діяльності з оптового постачання електричної енергії на ОРЕ, ознаки монопольного (домінуючого) становища мало становище:

1. Покупця – державного підприємства «Енергоринок».

2. Продавців (виробників) електричної енергії:

- державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом»,

- публічного акціонерного товариства «Укргідроенерго»;
- суб'єкта господарювання, у складі публічного акціонерного товариства «ДТЕК Дніпроенерго», товариства з обмеженою відповідальністю «ДТЕК Східенерго», публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго», товариства з обмеженою відповідальністю «Вінд Пауер», публічного акціонерного товариства «ДТЕК Донецькобленерго», публічного акціонерного товариства «Київенерго» (які, в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є єдиним суб'єктом господарювання).

Одночасно, під час дослідження Комітетом було виявлено ряд факторів, що стримують розвиток конкуренції на Оптовому ринку. Тому, Комітет запропонував Міненерговугілля, НКРЕКП, Раді ОРЕ в межах компетенції вжити заходів щодо:

розвитку конкуренції на ринках електричної енергії, зокрема, шляхом впровадження повномасштабного ринку електричної енергії;

запровадження в Україні ринку торгівлі енергетичним вугіллям;

встановлення прозорого та недискримінаційного порядків формування: прогнозного фізичного балансу електроенергії України Об'єднаної енергетичної системи (ОЕС) України та прогнозного балансу електроенергії, палива та витрат генеруючих компаній;

зменшення адміністративних бар'єрів доступу на ОРЕ імпортерів та внесення змін до Правил ОРЕ у частині передбачення продажу імпорту за ціновими заявками;

зменшення обсягів державної підтримки державним шахтам з урахуванням правил конкуренції;

прискорення прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на визначення порядків та/або методик розрахунку та/або формування НКРЕКП: прогнозованої оптової ринкової ціни (ОРЦ) та величини обмеження граничної ціни системи (ГЦС);

ліквідації системи перехресного субсидіювання через ОРЦ окремих категорій споживачів за рахунок інших категорій споживачів;

стимулювання державного підприємства «Національна енергетична компанія «Укренерго» до розвитку мереж, а генеруючих компаній – до зменшення обсягів неефективних витрат та розвитку генеруючих потужностей;

відокремлення монопольної діяльності з передачі електричної енергії локальними електричними мережами від діяльності з виробництва та постачання електроенергії;

розроблення та прийняття нормативно-правових актів і внесення змін до Договору між членами оптового ринку електричної енергії (ДЧОРЕ) та Правил ОРЕ з метою імплементації вимог Третього енергетичного пакета;

оптимізації законодавства, що регулює питання приєднання до електричних мереж.

Враховуючи соціальну важливість ринків лікарських засобів, Комітет у 2015 році продовжував проведення дослідження ринку послуг з організації роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

Оскільки кожна ланка руху лікарського засобу може суттєво впливати на його кінцеву вартість, об'єктами дослідження Комітету стали всі учасники ринків лікарських засобів, як аптечні мережі, так і оптові дистриб'ютори та імпортери/вітчизняні виробники лікарських засобів.

На початку дослідження Комітет аналізував діяльність 20 аптечних мереж, які мають розгалужену мережу аптек по всій території України, та 30 імпортерів/вітчизняних виробників, що були замовниками маркетингових послуг аптечних мереж.

За результатами проведеного аналізу обґрунтованості зростання цін на лікарські засоби в оптовій та роздрібній торгівлі було виявлено ряд об'єктивних та суб'єктивних чинників, що вплинули на здорожчання лікарських засобів. До об'єктивних чинників відносяться: знецінення курсу національної валюти; один

з найбільших у галузях економіки показників рівня інфляції на фармацевтичну продукцію та медичні товари; зміна з квітня 2014 року системи оподаткування операцій з постачання лікарських засобів; запровадження з лютого 2015 року додаткового п'ятивідсоткового імпортного збору для товарів, які ввозяться на митну територію України (під перелік яких підпадають імпортні лікарські засоби). До суб'єктивних можна віднести такі чинники: перенесення всіх ризиків ланцюгу постачання лікарських засобів на кінцевого споживача; використання таких схем реалізації ліків, які дають можливість учасникам ринку отримувати додаткові й не завжди обґрунтовані доходи від здійснення своєї господарської діяльності.

З метою адвокатування конкуренції та запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, Комітет у березні 2015 року надав рекомендації 125 учасникам ринку - імпортерам/вітчизняним виробникам лікарських засобів, аптечним мережам. Ці рекомендації були спрямовані на попередження створення перешкод для доступу на ринок чи усунення з ринку інших суб'єктів господарювання або встановлення цін, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції. При наданні цих рекомендацій Комітет виходив, перш за все, з можливого впливу окремих договірних відносин учасників ринку на конкуренцію, а по-друге, їх можливого впливу на вартість лікарських засобів для кінцевого споживача, за умови наявності у сторін таких договорів значної ринкової влади.

Органи Комітету у звітному році проводили дослідження діяльності аптечних мереж на регіональних ринках послуг з організації роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Суб'єктами такого дослідження було 183 суб'єкти господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами у форматі «аптечна мережа» та мають структурні ознаки монопольного (домінуючого) становища на відповідних регіональних ринках послуг. За результатами дослідження органами Комітету надано понад 100 обов'язкових для розгляду учасниками ринку рекомендацій, розпочато 24 справи за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Проведений аналіз каналів постачання лікарських засобів оптовими партіями та дослідження структури ринку надання послуг з постачання оптових партій лікарських засобів та виробів медичного призначення у широкоасортиментному наборі засвідчив про наявність ознак колективної монополії на цьому ринку чотирма найбільшими оптовими дистриб'юторами лікарських засобів, а саме: товариством з обмеженою відповідальністю «БадМ», спільним українсько-естонським підприємством у формі товариства з обмеженою відповідальністю «Оптіма-Фарм, ЛТД», приватним акціонерним товариством «Альба Україна» і товариством з обмеженою відповідальністю «Вента, ЛТД».

Аналіз закупівельно-збутової політики оптових дистриб'юторів засвідчує непоодинокі випадки значного зростання цін на лікарські засоби, які випереджають динаміку зростання курсу іноземної валюти. Зокрема, при здійсненні розрахунку оптово-відпускної ціни на наявні на складі лікарські засоби, оптові дистриб'ютори брали за основу ціну лікарського засобу на дату останньої закупівлі, до якої додавався коефіцієнт зростання іноземної валюти, завдяки чому зростав рівень рентабельності, а весь обсяг лікарських засобів реалізовувався (із урахуванням залишків, що були закуплені за старими цінами) за новою ціною. Отже, оптові дистриб'ютори перекладали всі можливі ризики від негативного впливу макроекономічних показників на кінцевого споживача лікарських засобів.

Установлення таких цін було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.

З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, Комітет надав найбільшим оптовим дистриб'юторам лікарських засобів обов'язкові для розгляду рекомендації утриматися від встановлення економічно необґрунтованих оптово-відпускних цін на лікарські засоби.

Учасники ринку, яким було надано рекомендації, за результатами їх розгляду повідомили Комітет про вжиття відповідних заходів реагування під час визначення основних напрямів цінової політики, з урахуванням наданих

рекомендацій, та про свої наміри в подальшому утримуватися від встановлення економічно необґрунтованих оптово-відпускних цін на лікарські засоби.

Комітетом проведено дослідження внутрішнього ринку перевезень повітряним транспортом, під час якого були опитані: органи державної влади; авіакомпанії, які отримали відповідні ліцензії на надання послуг з перевезення пасажирів повітряним транспортом; компанії, які забезпечують авіакомпанії та аеропорти авіаційним паливом; суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на ринку послуг з наземного обслуговування в аеропортах України (хендлінгові компанії); аеропорти України та державне підприємство «Украерорух».

З метою повного, всебічного, об'єктивного та неупередженого вивчення ситуації, яка склалась на ринку внутрішніх повітряних перевезень, та врахування пропозицій учасників ринків, Комітетом проведені робочі зустрічі з уповноваженими представниками авіаційної галузі, паливних та хендлінгових компаній, органів державної влади і т. д. щодо обговорення питань зниження вартості авіаквитків та виявлення проблемних питань, які підлягають врегулюванню на законодавчому рівні.

Комітетом були організовані та проведені наради з уповноваженими представниками суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність на ринку послуг з наземного обслуговування в аеропортах України (хендлінгові компанії) із залученням уповноважених представників Міністерства інфраструктури України (Мінінфраструктури), Державної авіаційної служби (Державіаслужба), Київської міської державної адміністрації та аеропорту «Київ» (Жуляни) щодо передачі в оренду частини аеропортової інфраструктури КП «МА Київ (Жуляни)» та делегування права експлуатації інфраструктури аеропорту ТОВ «Мастер-Авіа».

Також проведено робочу нараду з представниками Асоціації авіаперевізників, хендлінгових компаній та авіаперевізників щодо призначення Державіаслужбою авіакомпаній на певні міжнародні маршрути і норм наказу

Державіаслужби від 24.10.2014 № 686 «Про затвердження Авіаційних правил України «Порядок надання і анулювання прав на експлуатацію повітряних ліній».

За результатами проведеного Комітетом дослідження встановлено наступне.

Державіаслужба повідомила Комітет, що в Україні на липень 2015 року ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг регулярних перевезень пасажирів повітряним транспортом мають 37 суб'єктів господарювання.

При цьому перевезення пасажирів на внутрішніх маршрутах України в період з 01 січня 2014 року по 01 серпня 2015 року здійснювало лише 5 авіакомпаній, а саме: приватне акціонерне товариство «Міжнародні авіалінії України», публічне акціонерне товариство «Авіакомпанія Дніпроавіа», ПАТ «Міжнародна акціонерна авіаційна компанія «УРГА», товариство з обмеженою відповідальністю «Авіакомпанія Ютейр-Україна» і товариство з обмеженою відповідальністю «ЯнЕір» ЛТД, а з 01 серпня 2015 року почало здійснювати перевезення товариство з обмеженою відповідальністю «Авіакомпанія «АТЛАСДЖЕТ Україна».

На сьогодні, з точки зору комерційної діяльності авіакомпаній, бар'єрами для здійснення внутрішніх авіаційних перевезень є низький пасажиропотік та низька платоспроможність населення, тобто економічна недоцільність (збитковість) виконання внутрішніх польотів.

Одним зі стримуючих факторів для розвитку внутрішніх авіаперевезень є те, що в межах України немає жодного напрямку, на якому б перевезення пасажирів авіаційним транспортом не мало б відповідної альтернативи перевезення наземними видами транспорту, такими як залізничний та автомобільний. Фактично не існує сталої категорії пасажирів, для яких використання повітряного транспорту є безальтернативним, при цьому перевезення альтернативними видами транспорту значно дешевші за вартістю та не набагато довші за часом.

Згідно з українським законодавством, а також відповідно до міждержавних угод, ціни на авіаперевезення у галузі авіаційного транспорту є вільними.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють авіаперевезення, тарифи на авіаквитки встановлюють самостійно, єдиного алгоритму розрахунку не існує. Тарифи на зазначені послуги розраховуються виходячи із собівартості, а також розміру обов'язкових зборів та плат, які регулюються державою, зокрема, аеропортових зборів та плати за аеронавігаційне обслуговування.

Основою для розрахунку тарифів є собівартість перевезень за конкретним маршрутом, яка, у свою чергу залежить від багатьох економічних чинників, таких як: вартість авіапального; вартість аеропортових зборів та розміри ставок плати за аеронавігаційне обслуговування повітряних суден у повітряному просторі України; розмір амортизаційних відрахувань; вартість літака або розмір лізингових платежів; вартість обслуговування літака тощо.

Під час розрахунку тарифів перевізники враховують додаткові фактори, а саме: стан ринку перевезень за конкретним маршрутом, структуру пасажиропотоку, сезон виконання рейсів, час здійснення бронювання, термін використання тарифів, тип подорожі, вид перевезень (регулярні, чартерні), тарифи конкурентів та їх кількість. У результаті за кожним маршрутом розробляється сітка тарифів, яка може складатися з декількох десятків видів тарифів. Тобто, тарифи на авіаперевезення мають великий спектр, базуються на детальному аналізі конкретно визначеного ринку перевезень, постійно знаходяться під контролем перевізника, оперативно корегуються та вводяться в міжнародні системи бронювання.

Враховуючи соціальну значимість ринку перевезень пасажирів повітряним транспортом, Комітет вживає відповідних заходів. Так, розглядається справа за ознаками вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органів влади, які можуть призвести до обмеження конкуренції на ринку послуг наземного обслуговування повітряних суден (хендлінгових послуг) у Міжнародному аеропорту «Бориспіль» (МА «Бориспіль»).

Двадцять дев'ятого вересня 2015 року Комітетом надані Державній авіаційній службі України обов'язкові для розгляду рекомендації щодо розроблення та встановлення чітких, прозорих, об'єктивних та недискримінаційних умов доступу суб'єктів господарювання на ринок послуг з наземного обслуговування в аеропортах.

Рекомендації було надано з метою забезпечення належного рівня конкуренції на ринку послуг з наземного обслуговування в аеропортах.

На виконання рекомендацій Комітету Державною авіаційною службою України розробляється Положення про доступ до ринку наземного обслуговування.

Комітет здійснює розгляд справи за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях ДП «МА «Бориспіль», які полягають:

у необґрунтованій відмові в погодженні заявок на отримання сертифіката відповідності на здійснення аеропортової діяльності, зволікання погодження внутрішньої документації для суб'єктів господарювання (зловживання монопольним становищем шляхом усунення з ринку суб'єктів господарювання);

у встановленні плати на необґрунтованому рівні за послуги користування інфраструктурою аеропорту для суб'єктів господарювання, що надають послуги з наземного обслуговування в аеропорту, підвищення такої плати (зловживання монопольним становищем шляхом вчинення дій, які можуть призводити до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку).

До органів Антимонопольного комітету України постійно надходять численні скарги щодо неправомірних дій підприємств житлово-комунальної сфери. В основному споживачі скаржаться на необґрунтовано високі тарифи на житлово-комунальні послуги, які не відповідають їх якості, а також на спонукання цими підприємствами до укладення договорів, унаслідок яких

споживачі змушені сплачувати завищену вартість відповідної комунальної послуги.

Водночас значна частина дій чи бездіяльності суб'єктів господарювання та органів місцевого самоврядування на ринках житлово-комунальних послуг, які за певних умов призводять (або можуть призводити) до ущемлення інтересів споживачів, спричинена нормативною неврегульованістю та непрозорістю (в окремих випадках) нормативно-правових актів.

За результатами дослідження, проведеного територіальними відділеннями за дорученням Комітету на ринках товарів/послуг, пов'язаних із наданням послуг тепло-, водопостачання, зокрема, враховуючи значне підвищення тарифів на теплову енергію, послуги з централізованого опалення, централізованого водопостачання та водовідведення, Комітет підготував аналітичну довідку до Уряду, в якій окреслив окремі проблемні питання та пропозиції Антимонопольного комітету щодо їх вирішення.

У зв'язку з цим, Комітет звернувся листом до Прем'єр-Міністра України Яценюка А.П. про надання доручення відповідним органам влади, зокрема, Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон) та Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), розробити (у межах повноважень) нормативно-правові акти (та/або внести зміни до існуючих) щодо:

удосконалення порядків (методик) формування тарифів на житлово-комунальні послуги;

запровадження механізму проведення перерахунків у разі невикористання (або використання у меншій кількості) певного ресурсу під час надання комунальних послуг, у тому числі внесення відповідних змін до Порядку проведення перерахунків розміру плати за надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення в разі ненадання їх або надання не в повному обсязі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2010 року № 151;

проведення звірки (перевірки, аудиту) систем тепло-, водопостачання та водовідведення, стану будинків та їх паспортних даних, а також зобов'язання встановлення засобів обліку на всіх етапах купівлі-продажу ресурсу для виробництва певної послуги;

перегляду норм (нормативів) та стандартів споживання житлово-комунальних послуг;

законодавчого визначення граничного рівня рентабельності, допустимого при формуванні тарифів на житлово-комунальні послуги;

розмежування повноважень різних гілок влади стосовно здійснення державного управління, регулювання і контролю, визначення механізму координації їх дій та взаємодії, у тому числі передбачення необхідності врахування результатів роботи контролюючих органів при формуванні та зміні економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги (або внесення відповідних змін до чинних нормативно-правових актів);

врегулювання правовідносин між виконавцями послуг з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води, централізованого постачання холодної води й водовідведення та власниками (балансоутримувачами) внутрішньобудинкових (розподільних) мереж тепло-, водопостачання та водовідведення, а також теплових пунктів;

врегулювання правовідносин між виконавцями комунальних послуг та безпосередніми споживачами (із врахуванням категорій споживачів).

А також:

удосконалення Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 року № 630, з урахуванням різних категорій споживачів;

розроблення типових договорів купівлі-продажу теплової енергії для різних категорій споживачів;

розроблення типових договорів для реалізації правовідносин, передбачених Законом України «Про питну воду та питне водопостачання» та

Правилами користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України.

На звернення Комітету Прем'єр-Міністр України Яценюк А.П. надав доручення Мінрегіону, НКРЕКП, Мінекономрозвитку України, Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів ужити заходів щодо врегулювання питань, порушених у листі Комітету.

Протягом 2015 року на порушників законодавства про захист економічної конкуренції було накладено штрафів у загальному розмірі понад **339,0** млн грн, що більше ніж у 3,4 разу перевищує відповідний показник 2014 року.

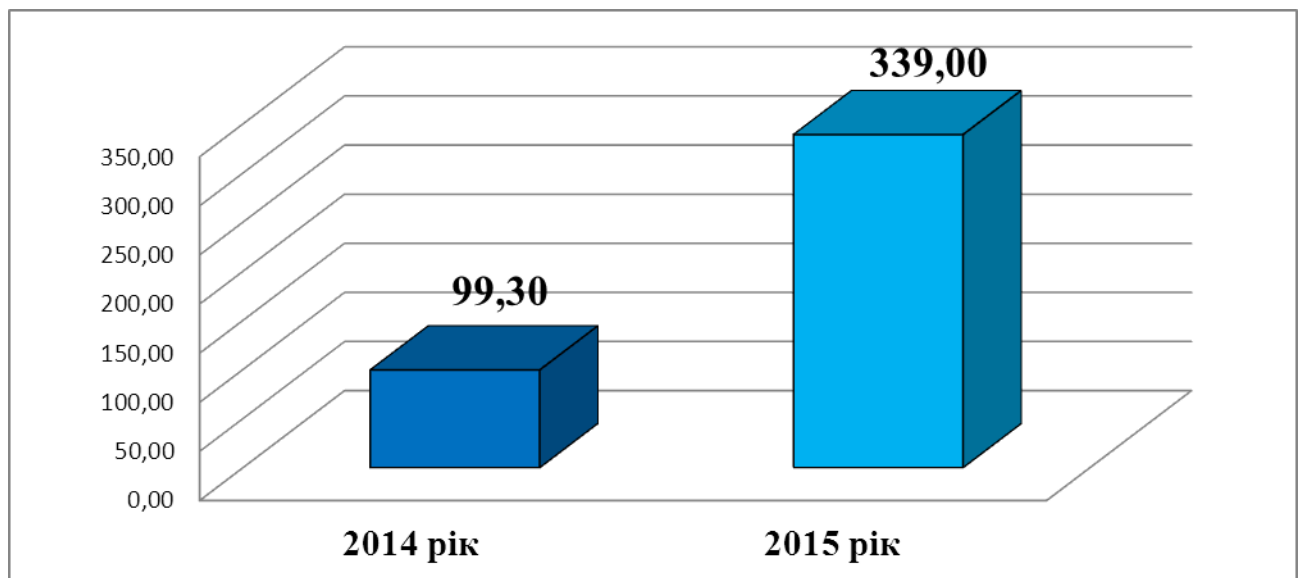

Рис. 12. Штрафи, накладені органами Комітету на порушників у 2014 – 2015 роках, млн грн

Із загального розміру штрафних санкцій, застосованих у 2015 році, більш ніж **236,0** млн грн накладено за порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, понад **76,2** млн грн – за порушення у вигляді зловживань монопольним (домінуючим) становищем, більш ніж **17,2** млн грн – за порушення у вигляді недобросовісної конкуренції та понад **9,5** млн грн – за порушення інших видів.

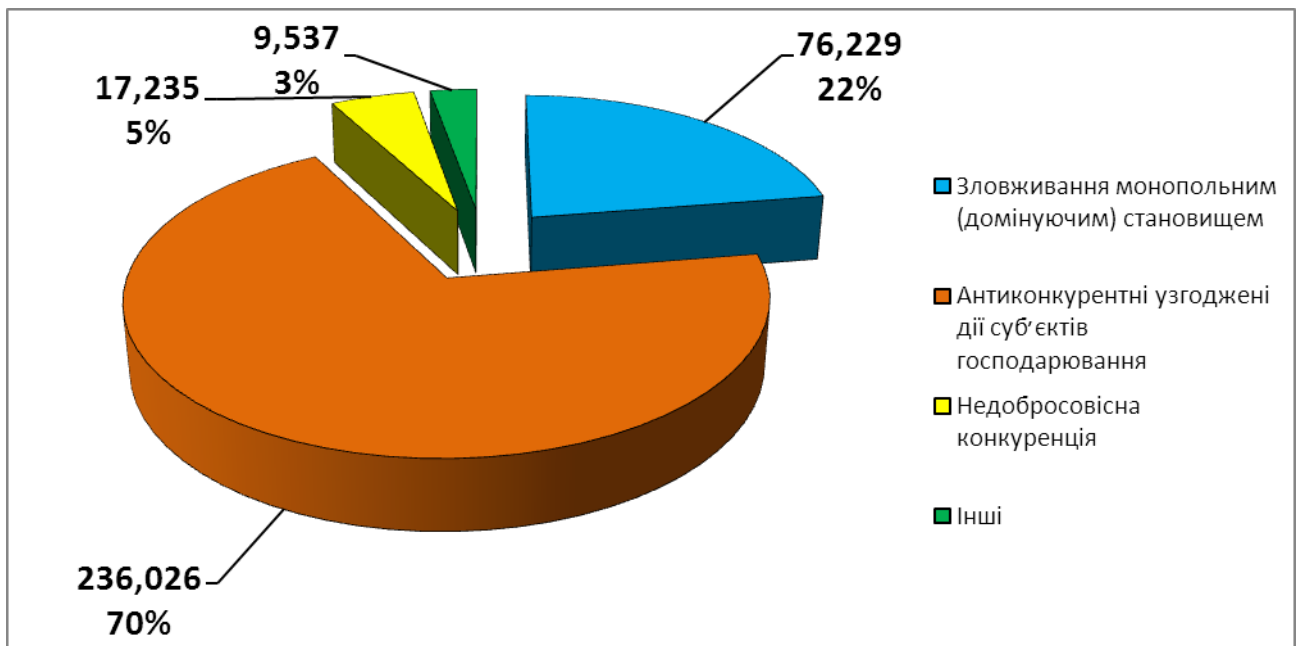

Рис. 13. Структура штрафних санкцій, накладених органами Комітету на порушників у 2015 році, млн грн

Найбільші штрафні санкції були накладені:

- у загальному розмірі **203 616** тис. грн у справі про антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання на ринку послуг з організації роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах переважно продовольчим асортиментом міста Києва – на ТОВ «Фоззі-Фуд», ТОВ «Фора», ПАТ «Фуршет», ДП «Траверс Маркет», ДП «Фуд-Центр», ДП «Фуршет Центр», ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет», ТОВ «Фудмаркет», ТОВ «АТБ-маркет», ТОВ «ЕКО», ТОВ «Адвентіс», ПП «БІЛЛА-Україна», ТОВ «Край-2», ТОВ «НОВУС Україна», ПАТ «Ікс 5 Рітейл Груп Україна», ТОВ «Спар-Центр», ТОВ «Мепромаг», ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері Україна» і ТОВ «АСНільсен Юкрейн»;

- у розмірі **44504,917** тис грн у справі про зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку телекомунікаційних послуг з розповсюдження в цифровому форматі (стандарт DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм – на ТОВ «ЗЕОНБУД»;

– у загальному розмірі **18718,0** тис. грн у справі про зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах територій Міжнародного аеропорту «Харків» та Міжнародного аеропорту «Одеса» – на ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна»;

– у розмірі **14067,786** тис. грн у справі про поширення інформації, що вводить в оману, зокрема неправдивої інформації про вид продукції – на ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод»;

– у розмірі **2379,417** тис. грн у справі про зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з тимчасового зберігання транспортних засобів на автомобільній стоянці біля міжнародного аеропорту «Харків» – на ТОВ «НЬЮ СИСТЕМС АМ»;

– у загальному розмірі **2040,0** тис. грн у справі про антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання, які узгоджували свої дії під час участі у торгах на закупівлю послуг санаторно-лікувальних закладів із санаторно-курортного та відновлювального лікування застрахованих осіб і членів їх сімей – на ТОВ «Клеоніка» і ТОВ «Санаторно-курортний центр»;

– у розмірі **700** тис. грн у справі про поширення інформації, що вводить в оману, зокрема в поширенні на телеканалах України в рекламних роликах лікарського засобу «ПАНКРЕАЗИМ» неправдивих відомостей про швидкість дії лікарського засобу.

Порушниками законодавства про захист економічної конкуренції сплачено до державного бюджету понад **30,5** млн грн штрафів та пені.

З метою забезпечення своєчасної сплати штрафів, накладених на порушників законодавства про захист економічної конкуренції, та з інших передбачених законодавством питань органи Комітету протягом 2015 року у **542** випадках зверталися до суду з позовами відповідно до статті 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України». Судами протягом року

задоволено **409** позовів органів Антимонопольного комітету України (75,5 відсотка поданих), остаточно відмовлено в задоволенні лише щодо **4** таких позовів (0,7 відсотка загальної кількості).

Протягом звітного року в судах оскаржено **257** рішень Антимонопольного комітету України у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що становить **14,3** відсотка прийнятих протягом року рішень. Визнано недійсними повністю або частково **23** рішення, що становить **1,3** відсотка загальної кількості рішень органів Комітету про визнання вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Розмір попереджених унаслідок вжиття Комітетом заходів із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції неправомірних втрат і витрат юридичних і фізичних осіб у 2015 році становив майже **929,2** млн грн, що майже у 1,2 разу більше, ніж у 2014 році (753,5 млн грн).

Крім того, обсяг ринків, на яких завдяки заходам Комітету поновлено умови добросовісної конкуренції, становив у 2015 році майже **1,6** млрд грн (у 2014 році – 1,3 млрд грн).

3.2. Антиконтентні узгоджені дії суб'єктів господарювання

У 2015 році органами Антимонопольного комітету України припинено 524 порушення у вигляді антиконтентних узгоджених дій суб'єктів господарювання. З них 403 порушення було припинено за результатами розгляду справ.

У 2015 році органами Комітету за порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконтентних узгоджених дій суб'єктів господарювання накладені штрафи на суму більш ніж 236,0 млн грн.

Найбільша кількість порушень у вигляді антиконтентних узгоджених дій суб'єктів господарювання виявлена на ринках агропромислового

комплексу – 27,86 відсотка, транспорту – 14,7 відсотка, паливно-енергетичного комплексу – 12,41 відсотка, охорони здоров'я, лікарських засобів та медичних засобів – 9,16 відсотка.

Серед виявлених органами Комітету антиконкурентних узгоджених дій найбільшу частку становили порушення, які стосувалися спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів, – 387 випадків (74 відсотки загальної кількості порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання).

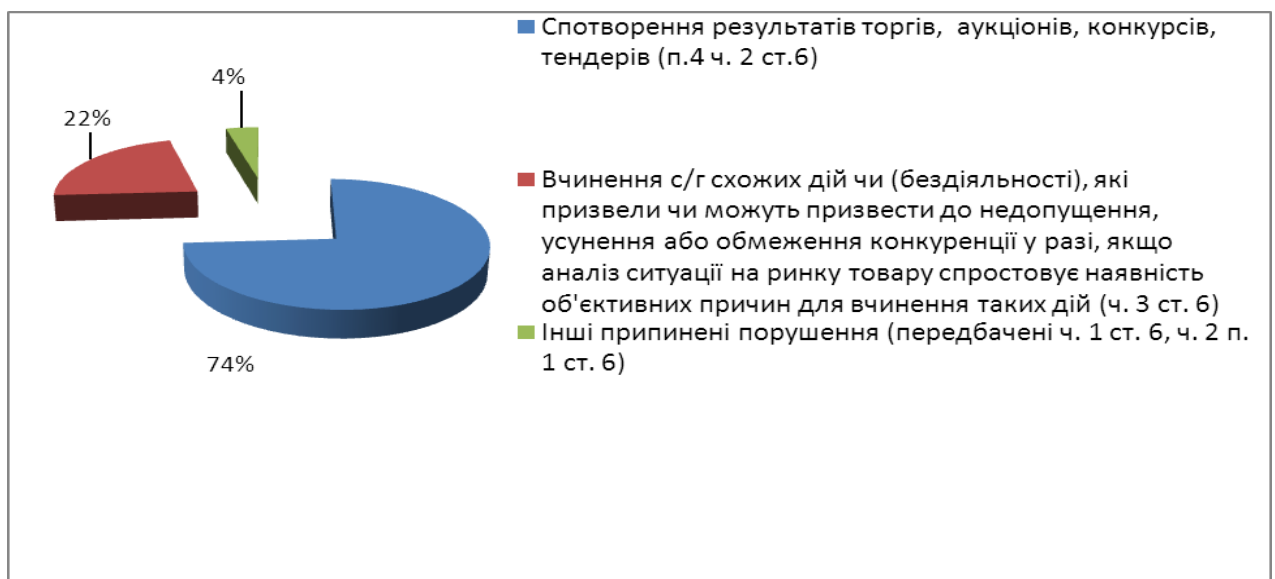

Рис. 14. Структура порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання у 2015 році

Комітетом встановлено, що Департаментом капітального будівництва Одеської обласної державної адміністрації було проведено відкриті торги на закупівлю робіт із будівництва дитячого садка на 110 місць в с. Кароліно-Бугаз Овідіопольського району Одеської області, в якому взяли участь ТОВ «Софора Юг» і ТОВ «Виробничо-комерційна фірма «Квадрат». Учасники, узгодивши свої дії під час підготовки та участі в торгах, забезпечили координацію своєї економічної поведінки, що призвело до усунення між ними конкуренції під час проведення торгів.

На відповідачів накладено штрафи на загальну суму 793,6 тис. грн.

Дії товариства з обмеженою відповідальністю ПрАТ «Криворізький завод гірничого обладнання» і ТОВ «Компанія «Гірничі машини» Львівське обласне територіальне відділення Комітету визнано антиконкурентними узгодженими діями, які стосувалися спотворення результатів торгів.

Зокрема, документи, подані зазначеними підприємствами, містили однакові помилки, однакові відмінності від форм, наведених у документації конкурсних торгів, спільні риси оформлення.

Рішенням адміністративної колегії відділення на ПрАТ «Криворізький завод гірничого обладнання» та на ТОВ «Компанія «Гірничі машини» накладено штрафи у розмірі 68 тис. грн щодо кожного.

Київським обласним територіальним відділенням Комітету розглянуто справу стосовно дій ТОВ «Прат маркет», ТОВ «Преміум лайн» і ТОВ «Медіаком нетворк» під час підготовки документів та участі у процедурі закупівлі послуги зв'язку Інтернетом проводовими мережами, яку проводило державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС».

Дії учасників визнано антиконкурентними узгодженими діями, які стосувалися спотворення результатів торгів.

Під час розгляду справи були виявлені документи, подані учасниками у складі пропозиції, які містили спільні особливості, що свідчить про узгоджену поведінку зазначених суб'єктів господарювання під час підготовки до участі у процедурі закупівлі.

Встановлено, що фактично на момент проведення процедури закупівлі ТОВ «Преміум лайн» і ТОВ «Медіаком нетворк» не були забезпечені всіма необхідними ресурсами, передбаченими технічними вимогами документації конкурсних торгів, а тільки мали наміри отримати ресурси, необхідні для виконання умов договору, передбаченого замовником.

За результатами розгляду на ТОВ «Прат Маркет» накладено штраф у розмірі 68 тис. грн, на ТОВ «Преміум лайн» – розмірі 64 тис. грн, на ТОВ «Медіаком нетворк» – у розмірі 100 грн.

До прикладу, Комітетом визнано, що Державне підприємство «171-й Чернігівський ремонтний завод» уклало договір з Українською універсальною біржею про проведення аукціону з продажу майна цього підприємства.

У зазначеному аукціоні взяли участь 5 суб'єктів господарювання, які, узгодивши свою поведінку під час підготовки та участі, забезпечили один одному перемогу у відповідних лотах за найнижчими цінами, чим спотворили результати аукціону.

Дії відповідачів визнано порушенням, передбаченим пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів аукціону.

На відповідачів накладено штрафи на загальну суму 54,5 тис. грн.

У 2015 році 114 випадків (22 відсотки) рішень органів Комітету щодо антиконкурентних узгоджених дій стосувалися вчинення суб'єктами господарювання схожих дій (бездіяльності) на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції у разі, якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій (бездіяльності).

Комітетом розглянуто справу про порушення законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які діють під брендами: Сільпо (ТОВ «Фоззі-Фуд»), Фора (ТОВ «Фора»), Фуршет (ПрАТ «Фуршет»), ДП «Траверс Маркет», ДП «Фуд-Центр», ДП «Фуршет Центр»), АШАН (ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет»), Велика кишеня (ТОВ «Фудмаркет»), АТБ (ТОВ «АТБ-маркет»), ЕКО (ТОВ «ЕКО»), Караван (ТОВ «Адвентіс»),

BILLA (ПІ «Білла-Україна»), Край та Країна (ТОВ «Край-2»), NOVUS (ТОВ «НОВУС Україна»), Перекресток (ПрАТ «Ікс 5 Рітейл Груп Україна»), СПАР (ТОВ «Спар-Центр»), Бімаркет (ТОВ «Бімаркет»/«Меппромаг»), МЕТРО (ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері Україна»), а також дослідницькою компанією ТОВ «АСНільсен Юкрейн» у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринку.

Під час дослідження було встановлено, що сукупна частка відповідачів за показниками товарообороту на ринку міста Києва у 2010 – 2011 роках становила понад 80 відсотків. Отже, їх поведінка має істотний вплив на ринок, конкуренцію на цьому ринку, а також на формування цінових тенденцій на ринку.

Разом з цим структура цього ринку є проконкурентною, жоден суб'єкт не має структурних ознак домінування. Тобто, ринок має потенціал для значної конкуренції між його учасниками, що має приводити до зниження цін реалізації товарів кінцевому споживачеві до їх ефективного та економічно обґрунтованого рівня й підвищення якості товарів, що реалізуються.

Комітетом виявлено, що на ринку вже протягом тривалого часу діє ціновий картель, який дозволив торговельним мережам шляхом координації своєї цінової політики отримувати додаткові доходи шляхом необґрунтованого підвищення цін та нав'язування не вигідних та нерівноцінних умов співпраці з постачальниками товарів. Такі дії торговельних мереж на потенційно конкурентному ринку стали можливими внаслідок налагодженого дослідницькою компанією ТОВ «АСНільсен Юкрейн» обміну інформацією між торговельними мережами, завдяки чому останні, не витрачаючи ресурсів, отримали доступ до інформації про поточну діяльність одна одної.

Обмін інформацією полягав у тому, що на постійній основі ТОВ «АСНільсен Юкрейн» отримувало та опрацьовувало інформацію про поточну діяльність торговельних мереж, а саме: на початку кожного тижня мережі надсилають ТОВ «АСНільсен Юкрейн» інформацію про свою діяльність за попередній тиждень. Така інформація містить дані щодо кожного

магазину, кожної товарної позиції стосовно обсягу та вартості продажів, кількості касових операцій. Наприкінці тижня надання інформації торговельні мережі отримували від ТОВ «АСНільсен Юкрейн» інформацію про склад учасників дослідження, порівняння основних найважливіших для торгівлі показників діяльності (середній чек, продажі на метр квадратний, кількість трансакцій, їх зміни) за кожним з основних каналів та регіонів продажів. Також ТОВ «АСНільсен Юкрейн» щомісячно забезпечувало мережі інформацією з деталізацією за категоріями товарів, та щорічною інформацією про прогнози та поради для учасників ринків роздрібної реалізації.

Інформаційний обмін, центром якого стало ТОВ «АСНільсен Юкрейн», створив суттєву асиметрію в інформаційній забезпеченості учасників ринку (рітейлерів, постачальників, споживачів), унаслідок чого торговельні мережі, володіючи максимальним обсягом інформації про товар і ринок, отримали можливість встановлювати щодо постачальників (передусім вітчизняних малих та середніх) не вигідні умови співпраці, а щодо споживачів - необґрунтовано завищені ціни, знижуючи при цьому середні показники якості товарів, що потрапляють в обіг, та витісняючи високоякісні товари.

Кожна з торговельних мереж проводить практику:

значного відтермінування платежів за поставлену продукцію;

надання торговельними мережами додаткових послуг (з викладення товару на стелажах; контролю за їх наявністю в достатній кількості в торговому залі; з перевірки термінів придатності до вживання товарів; контролю за естетичним виглядом товару; розклеювання стикерів, встановлення цінників тощо) без належного обґрунтування їх змісту та вартості;

перекладання торговельних ризиків на виробників (повернення непроданого товару) тощо.

Зазначене призводить до збільшення витрат постачальників, а отже, до зростання собівартості продукції, що постачається до торговельних мереж. У додаток до цієї завищеної ціни на товар торговельна мережа ще додає торговельну надбавку у відсотковому відношенні до вартості товару.

Враховуючи, що торговельні мережі є лідерами в ціноутворенні, а також існування практики заборони постачальникам з боку ряду торговельних мереж здійснювати продаж товарів іншим особам за цінами нижчими, ніж ціни для торговельних мереж, відбувається системне завищення цін на продукти широкого вжитку у роздрібній сфері.

У результаті відбулося необґрунтоване підвищення на 20 – 30 відсотків і більше цін на продовольчі товари, які сплачують кінцеві споживачі.

Комітетом було прийнято рішення, яким визнано, що:

торговельні мережі разом з ТОВ «АСНільсен Юкрейн» вчинили порушення, передбачене частиною першою статті 6 та пунктом першим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринку послуг з організації роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах переважно продовольчим асортиментом міста Києва;

торговельні мережі вчинили порушення, передбачене частиною третьою статті 6 та пунктом першим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій шляхом вчинення схожих дій на ринку послуг з організації роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах переважно продовольчим асортиментом міста Києва.

На порушників накладено штрафи в загальному розмірі 203,6 млн грн.

Також зобов'язано ТОВ «АСНільсен Юкрейн» та торговельні мережі припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції протягом двох місяців з дня отримання рішення шляхом приведення своєї діяльності з отримання та поширення інформації до вимог законодавства про захист економічної конкуренції; зобов'язано торговельні мережі припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції протягом двох місяців з дня отримання рішення шляхом приведення своєї діяльності, у тому числі договірних відносин з постачальниками та/або виробниками товарів та

підходів до ціноутворення для своїх споживачів у відповідність до законодавства про захист економічної конкуренції.

Комітетом було використано європейський та світовий досвід при оцінці аналогічних порушень та напрацювання шляхів їх припинення.

На сьогодні рішення Комітету відповідачами не виконано, крім ТОВ «ЕКО» яким рішення виконано частково, а саме сплачено штраф та пеню.

Харківським обласним територіальним відділенням Комітету на ТОВ «АЛЬЯНС-2004», ТОВ «ТАТНЄФТЬ-АЗС-УКРАЇНА», ПАТ «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ», ПП ФІРМА «ЛІЛІЯ», ТОВ «УГК-1», ТОВ «БЕЛКОМ», ТОВ «МАКС ОІЛ» та ФОП «Куций Сергій Іванович» було накладено штрафи у загальному розмірі 147 тис. грн.

Порушення полягало в одночасному підвищенні роздрібних цін на скраплений газ як моторне пальне за рахунок підвищення торговельної надбавки без виправданих на те причин.

Сумським обласним територіальним відділенням Комітету припинено порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування.

Було виявлено, що 7 із 12 автомобільних перевізників м. Суми встановили з 01 грудня 2014 року тарифи у розмірі 3,0 грн, що не відповідало ні рівню тарифу, заявленому кожним з них попередньо (згідно з розрахунками тарифів), ні встановленому регулятором. Решта перевізників здійснювали перевезення пасажирів за встановленим регулятором тарифом 2,00 грн.

На порушників накладено штраф у загальному розмірі 476 тис. грн.

З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції Комітетом було надано суб'єктам господарювання 2 висновки

щодо кваліфікації дій відповідно до статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

З метою реалізації пункту 3 частини першої статті 17 Закону України «Про здійснення державних закупівель» Антимонопольним комітетом України розміщено на своєму офіційному веб-сайті інформацію про прийняті з 20 квітня 2014 року рішення органів Комітету про визнання вчинення суб'єктами господарювання порушень законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених пунктом 1 статті 50, пунктом 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді спотворення результатів торгів (тендерів) та накладення штрафу (далі – Зведені відомості), а також результати судового оскарження, перевірки та перегляду рішень органів Комітету.

Оприлюднення Зведених відомостей забезпечується шляхом доповнення та розміщення відповідної інформації на веб-сайті Комітету в міру її надходження. На 01 січня 2016 року на веб-сайті Комітету було розміщено інформацію стосовно 914 суб'єктів господарювання.

3.3. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем

У 2015 році органами Антимонопольного комітету України виявлено та припинено 2 169 порушень у вигляді зловживань монопольним (домінуючим) становищем: 592 – за результатами розгляду справ; 1 577 випадків дій (бездіяльності), що містили ознаки таких порушень, – на підставі рекомендацій Комітету.

На суб'єктів господарювання, які зловживали монопольним (домінуючим) становищем, органами Антимонопольного комітету України протягом 2015 року накладено штрафи в загальному розмірі 76 229,824 млн грн.

Порушення у вигляді дій чи бездіяльності суб'єкта господарювання, що призвели або могли призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, становили у 2015 році 1384, що складає близько 63 відсотків загальної кількості зловживань монопольним (домінуючим) становищем.

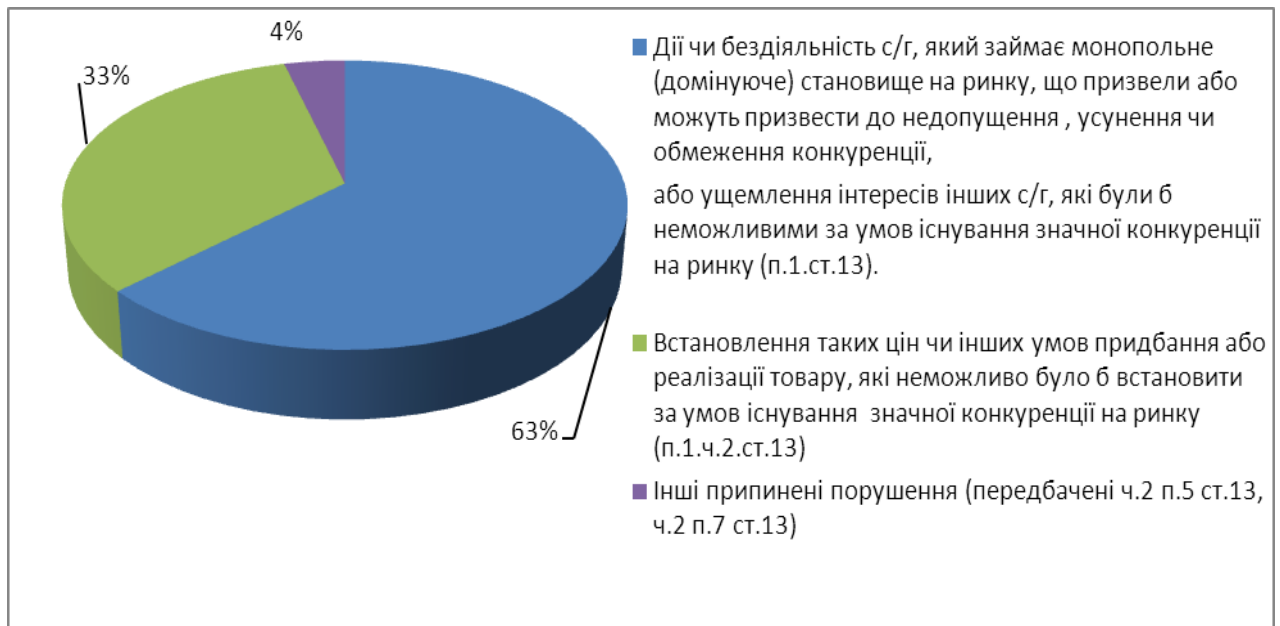

Рис. 15. Структура порушень у вигляді зловживань монопольним (домінуючим) становищем у 2015 році

Комітетом у 2015 році було прийнято рішення у справі про зловживання монопольним (домінуючим) становищем з боку ДП «Одеська залізниця», яке полягало в безпідставному нав'язуванні платних послуг користування і зберігання вагонів у складі поїздів, які перевозили належні вантажовласнику вантажі, та стягненні коштів за ці послуги внаслідок необґрунтованої затримки у жовтні 2010 року вагонів у складі зазначених поїздів.

За вчинене порушення накладено штраф у розмірі 652,2 тис. грн.

На сьогодні ДП «Одеська залізниця» оскаржує рішення Комітету в судовому порядку.

Дніпропетровське обласне територіальне відділення наклало на ПАТ «Дніпропетровськгаз» штраф у розмірі 50 тис. грн.

Під час розгляду справи було встановлено, що ПАТ «Дніпропетровськгаз» припинило газопостачання побутовому споживачу за самовільне відновлення газопостачання, здійснене три роки тому. Протягом усього цього періоду ПАТ «Дніпропетровськгаз» отримувало кошти та показники лічильника газу, а акт про попереднє відключення було оформлено неналежним чином. Крім того, ПАТ «Дніпропетровськгаз» не надало документів, які б підтверджували дотримання Товариством порядку відключення за заборгованість, відповідно до пункту 19 Правил газопостачання (попередження споживача про відключення, засвідчене його підписом).

Дії ПАТ «Дніпропетровськгаз» щодо проведення нарахування збитків та виставлення рахунку для їх оплати без доведення порушення Правил надання населенню послуг з газопостачання з боку побутового споживача визнані порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

За результатами перевірки діяльності ПАТ «Львівгаз» було виявлено, що Товариство безпідставно встановлювало плату за надання послуг з погодження проектної документації на відповідність технічним умовам з приєднання об'єктів замовників до інженерних мереж газопостачання.

Адміністративною колегією Львівського обласного територіального відділення визнано, що ПАТ «Львівгаз» вчинило зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з приєднання замовників до газових мереж. За вчинене порушення на ПАТ «Львівгаз» накладено штраф у розмірі 20 тис. грн.

Кіровоградським обласним територіальним відділенням Комітету розглянуто справу стосовно дочірнього підприємства «Кіровоградтепло» товариства з обмеженою відповідальністю «Центр науково-технічних інновацій Української нафтогазової академії». Товариство відмовило в обслуговуванні

внутрішньобудинкових мереж опалення, унаслідок чого послуга надавалася з порушенням температурного режиму.

Під час розгляду справи встановлено, що ДП «Кіровоградтепло» уклало зі споживачем підготовлений виконавцем послуг договір, який не відповідає типовому договору, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 630. При цьому в договорі були звужені права споживача послуг, обов'язки виконавця послуг та не надано заявнику необхідної інформації в повному обсязі.

Невідповідність укладеного зі споживачем договору положенням, які передбачені типовим договором, могла призвести до того, що споживач не мав би змоги в повній мірі захистити свої права та законні інтереси.

Рішенням адміністративної колегії територіального відділення на підприємство накладено штраф у розмірі 68 тис. грн та зобов'язано припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Припинено 731 зловживання монопольним (домінуючим) становищем цінового характеру, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку. Вони становили близько 33 відсотків від загальної кількості порушень у вигляді зловживань монопольним (домінуючим) становищем суб'єктів господарювання.

За результатами розгляду справи Антимонопольний комітет України визнав, що ПАТ «КБ «ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА» вчинило порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з обслуговування валютних депозитних рахунків, відкритих у Банку на умовах договорів валютних банківських вкладів.

Було встановлено, що ПАТ «КБ «ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА» відмовилося видати клієнту готівкові валютні кошти з депозитного рахунку в банкоматах чи в касі Банку та створило умови, коли клієнт міг отримати належні йому кошти лише як переказ через систему SWIFT, додатково

відкривши поточний рахунок.

На порушника накладено штраф у розмірі 80 тис. грн.

Рішенням Комітету визнано, що товариство з обмеженою відповідальністю «ЗЕОНБУД» (далі – ТОВ «ЗЕОНБУД», Товариство) вчинило порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку телекомунікаційних послуг з розповсюдження в цифровому форматі (стандарт DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм шляхом встановлення таких тарифів на телекомунікаційні послуги з розповсюдження в цифровому форматі (стандарт DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм (далі – Послуги), які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

У 2014 році Комітет визнав ТОВ «ЗЕОНБУД» таким, що займає у період з вересня 2011 року по жовтень 2014 року монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку телекомунікаційних послуг з розповсюдження в цифровому форматі (стандарт DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм з часткою 100 відсотків.

У ході розслідування у справі ТОВ «ЗЕОНБУД» засвідчило, що встановлювало тарифи на послуги не на підставі власних економічних показників діяльності, а без будь-яких змін застосувало розмір фактичних тарифів Концерну радіомовлення, радіозв'язку та телебачення, що існували станом на вересень 2011 року. Отже, тарифи на послуги Товариством було встановлено не на основі розрахунку планових витрат на економічно обґрунтованому рівні, а на основі розміру фактичних тарифів суб'єкта господарювання, який діє на іншому товарному ринку.

При цьому ТОВ «ЗЕОНБУД» застосовувало знижки до тарифів, які не підтверджені жодними економічними розрахунками, та включало в тарифи витрати, які безпосередньо не пов'язані з наданням Послуг.

Між окремими телерадіоорганізаціями і ТОВ «ЗЕОНБУД» було укладено угоди про припинення зобов'язання прощення боргу, згідно з якими

Товариство звільняє ці телерадіоорганізації від обов'язку сплати боргу. Проаналізувавши зазначені угоди, Комітетом встановлено, що прощення Товариством боргу шляхом звільнення окремих телерадіоорганізацій від його сплати не має жодних економічних обґрунтувань і призводить до розмежування між телерадіоорганізаціями, котрі сплачують за надані Товариством Послуги та отримують знижки згідно з договорами, та телерадіоорганізаціями, котрі не сплачують за надані Послуги, при цьому отримуючи можливість бути звільненими від зобов'язання щодо сплати утвореного боргу.

Крім того, це свідчить про змогу ТОВ «ЗЕОНБУД» відмовитись від оплати деякими телерадіоорганізаціями боргів за надані послуги, що було б неможливим за умов існування конкуренції на ринку телекомунікаційних послуг з розповсюдження в цифровому форматі (стандарт DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм, коли Товариство було б вимушене оптимізувати свої витрати (як планові, так і фактичні).

Під час розслідування у справі було проаналізовано планову та фактичну рентабельність ТОВ «ЗЕОНБУД». В період з листопада 2011 року по березень 2013 року фактична рентабельність діяльності перевищувала затверджену (середню) рентабельність Товариства. При цьому ТОВ «ЗЕОНБУД» у цей період застосовувало знижки в розмірах 25 та 50 відсотків. І навіть коли, починаючи з квітня 2013 року, фактична рентабельність стала меншою за затверджену, ТОВ «ЗЕОНБУД» продовжувало надання знижок в розмірі 50 відсотків.

Така тарифна політика підтвердила відсутність економічно обґрунтованих підходів при розрахунку планової та фактичної рентабельності, що у свою чергу свідчить, що тарифи були встановлені ТОВ «ЗЕОНБУД» на економічно необґрунтованому рівні.

У ході розгляду справи було здійснено аналіз витрат на заробітну плату штатних працівників ТОВ «ЗЕОНБУД» та встановлено, що ТОВ «ЗЕОНБУД» навіть при зниженні рівня рентабельності діяльності та наданні знижок на послуги у розмірах 25 та 50 відсотків, мало змогу підтримувати стабільний

рівень посадових окладів працівників Товариства протягом 2011 – 2014 років, при тому, що такий рівень значно перевищував середні показники у галузі телекомунікацій.

Комітетом було доведено, що встановлені Товариством тарифи, навіть із застосуванням знижок та прощенням боргу, давали можливість ТОВ «ЗЕОНБУД» здійснювати беззбиткову господарську діяльність протягом 2012 – 2013 років.

В жовтні 2015 року ТОВ «ЗЕОНБУД» надало Комітету інформацію, згідно з якою, зокрема, наказом Товариства від 10.07.2015 № 04-ОД «Про затвердження тарифів ТОВ «ЗЕОНБУД» на послуги з розповсюдження телевізійних програм мовників в багатоканальній цифровій телемережі ТОВ «ЗЕОНБУД» у складі МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5» (далі – Наказ) встановлено тарифи на телекомунікаційні послуги з розповсюдження в цифровому форматі (DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм. Аналіз цих тарифів свідчить, що їх розмір зменшено порівняно з розмірами тарифів, що діяли відповідно до наказу від 04.04.2011 № 1/04, залежно від потужності передавачів, на 47 – 52 відсотки.

Наказом ТОВ «ЗЕОНБУД» від 10.07.2015 № 04/01-ОД до встановлених Наказом тарифів застосовано знижки (у серпні та вересні 2015 року) у розмірі 12 відсотків для всіх без винятку телеканалів за умови відсутності заборгованості за послуги Товариства, надані з 01.07.2015. Наказом ТОВ «ЗЕОНБУД» від 01.09.2015 № 06/01-ОД внесено зміни до пункту 1.1 наказу Товариства від 10.07.2015 № 04/01-ОД. Згідно із цими змінами при розрахунку вартості послуг Товариства, наданих у серпні 2015 року, вирішено застосовувати до тарифів на послуги знижку у розмірі 12 відсотків для всіх без винятку телеканалів, незалежно від наявної заборгованості за послуги Товариства, що були надані ТОВ «ЗЕОНБУД» з 01.07.2015.

За вчинене порушення на ТОВ «ЗЕОНБУД» накладено штраф у розмірі 44,5 млн грн.

При визначенні розміру штрафу враховано:

- ТОВ «ЗЕОНБУД» не здійснює іншої діяльності, крім надання телекомунікаційних послуг з розповсюдження в цифровому форматі (DVB-T2 (MPEG-4) телевізійних програм;
- порушення ТОВ «ЗЕОНБУД» законодавства про захист економічної конкуренції тривало протягом трьох років.

Комітет визнав дії ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» протягом листопада 2014 – липня 2015 року, які полягали у встановленні завищеної вартості послуг з реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден, зловживанням монопольним (домінуючим) становищем у межах територій Міжнародного аеропорту «Харків» та Міжнародного аеропорту «Одеса», шляхом встановлення таких цін та умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Під час дослідження було встановлено, що вартість послуг ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» з реалізації однієї тонни авіаційного пального із заправкою повітряних суден (без урахування ПДВ) у межах територій Міжнародного аеропорту «Харків» та Міжнародного аеропорту «Одеса» в листопаді 2014 року була значно вищою за вартість аналогічних послуг в інших аеропортах України.

За вчинене порушення на ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» було накладено штраф у розмірі 11,5 млн грн та зобов'язано припинити зазначене порушення шляхом ініціювання внесення змін до договорів про надання послуг з реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у частині встановлення прозорих та прогнозованих змін вартості цих послуг.

Крім того, було встановлено, що ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» надавало знижки на послуги з реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден на території Міжнародного аеропорту «Одеса» окремому суб'єкту господарювання без об'єктивно виправданих на те причин.

Такі дії ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» порушували законні інтереси інших авіаперевізників, які залишалися незахищеними за відсутності ефективно

функціонуючого ринкового механізму зі значною конкуренцією між учасниками ринку.

За вчинене порушення на ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» було накладено штраф у розмірі 7,2 млн грн.

ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» звернулося до Господарського суду м. Києва з позовною заявою про визнання вказаного рішення Комітету недійсним. Господарським судом м. Києва відмовлено ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» в задоволенні позову та підтверджено правомірність рішення Антимонопольного комітету України щодо вчинення ТОВ «ЛУКОЙЛ Авіейшн Україна» порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Адміністративною колегією Тернопільського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України розглянуто справу у зв'язку з наявністю в діях ТОВ «ВВА» ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Під час розгляду справи встановлено, що Товариство безпідставно підвищувало роздрібні ціни на високооктанові бензини та дизельне пальне на АЗС, які знаходяться в ряді населених пунктів. При цьому не враховувалися закупівельна вартість пального, наявність значних залишків на день зміни цін, зменшення витрат на реалізацію товару. На інших АЗС ТОВ «ВВА», де воно зазнає конкуренції, ціни на пальне були нижчими.

Такі дії ТОВ «ВВА» кваліфіковано як зловживання монопольним становищем на ринку роздрібної торгівлі високооктановими бензинами та дизельним паливом у частині встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

На ТОВ «ВВА» накладено штраф у загальному розмірі 240 тис. грн.

ТОВ «ВВА» оскаржило рішення адміністративної колегії територіального відділення до господарського суду Тернопільської області. Рішенням суду першої інстанції у позові Товариства про визнання недійсним рішення відділення відмовлено.

Економічний ефект від ужитих територіальним відділенням заходів становив 341,4 тис. грн на місяць.

Протягом 2015 року припинено 22 порушення зі зловживання монопольним (домінуючим) становищем у частині часткової або повної відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання (один відсоток загальної кількості зловживань монопольним (домінуючим) становищем).

Антимонопольний комітет України надав публічному акціонерному товариству «Одеський припортовий завод» обов'язкові для розгляду рекомендації щодо перегляду тарифів на послуги з приймання, заходоуджування, зберігання та відвантаження на морські судна аміаку та приведення їх до економічно обґрунтованого рівня, який існував би за умов значної конкуренції на ринку.

Під час дослідження встановлено, що ПАТ «Одеський припортовий завод» надає ДП «Укрхімтрансаміак» комплексні й технологічно нерозривно пов'язані (неподільні) послуги з приймання, заходоуджування, зберігання та відвантаження на морські судна аміаку, які не є взаємозамінними з будь-якими іншими послугами, тобто товарними межами ринку є послуги перевантаження аміаку.

ПАТ «ОПЗ» є єдиним суб'єктом господарювання на території України, яке надає послуги перевантаження аміаку. Становище ПАТ «ОПЗ» на ринку послуг перевантаження аміаку має ознаки монопольного (домінуючого). Основним споживачем цих послуг в Україні є ДП «Укрхімтрансаміак».

За період із січня 2014 року до березня 2015 року ПАТ «ОПЗ» збільшило ціну на послуги перевантаження аміаку для ДП «Укрхімтрансаміак» більш ніж у 4,5 разу – з 79,90 до 370,23 грн за тонну.

Таке значне, у рази випереджаюче зростання вартості витрат, зростання цін на послуги з перевантаження аміаку для ДП «Укрхімтрансаміак» не мало

належного економічного обґрунтування.

Розгляд справи триває.

Чернігівським обласним територіальним відділенням Комітету встановлено, що ПАТ «Укртелеком» в особі Чернігівської філії вчинило зловживання монопольним становищем на ринку послуг видачі технічних умов на прокладання кабелів у кабельній каналізації електрозв'язку ТОВ «Основа-ТВ». Порухення полягало в частковій відмові від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

На порушника накладено штраф у розмірі 17,5 тис. грн.

Порушення припинено під час розгляду справи.

За результатами розглянутої справи захищено інтереси ТОВ «Основа-ТВ» та мешканців м. Чернігова, які почали отримувати послуги від ТОВ «ОсноваТВ».

З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції Комітетом було надано суб'єктам господарювання 10 висновків щодо кваліфікації дій відповідно до статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3.4. Антиконтурентні дії органів влади та органів місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю

Органами Антимонопольного комітету України за 2015 рік було припинено 917 порушень у вигляді антиконтурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Із загальної кількості зазначених порушень стосовно 623 органами Комітету прийнято рішення за результатами розгляду справ та припинено 294 дії, що мали ознаки таких порушень, унаслідок надання рекомендацій.

Серед виявлених органами Комітету антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю найбільшу частку становили порушення у вигляді дій чи бездіяльності, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції, – 367 випадків (40 відсотків) від загальної кількості порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Рис. 16. Структура порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю за 2015 рік

Київським обласним територіальним відділенням Комітету було проведено дослідження щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на ринках ритуальних послуг.

Під час дослідження встановлено, що Білоцерківська міська рада, яка затвердила Порядок утримання кладовищ, яким передбачалося стягнення плати за «в'їзд транспорту на територію кладовища» із суб'єктів господарювання, які здійснюють монтаж/демонтаж намогильних споруд чи інших елементів благоустрою могили, отримання спеціальної перепустки за наявності у замовника договору-замовлення на виконання робіт від міської ритуальної служби.

Такі дії визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органу місцевого самоврядування, які призвели до обмеження конкуренції на ринку ритуальних послуг у м. Біла Церква.

Білоцерківську міську раду зобов'язано припинити порушення шляхом приведення Порядку утримання кладовищ та функціонування місць поховань в м. Біла Церква у відповідність до чинного законодавства.

Протягом 2015 року органами Комітету у 78 випадках (близько 9 відсотків) виявлено дії, унаслідок яких окремим суб'єктам господарювання створювалися несприятливі чи дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами.

Тернопільським обласним територіальним відділенням Комітету було розглянуто справу щодо антиконкурентних дій Почаївської міської ради, які полягали в застосуванні різних відсоткових ставок орендної плати на земельні ділянки однакового цільового призначення для окремих суб'єктів господарювання, які орендують такі земельні ділянки, у результаті чого вони зазнали більших, порівняно з конкурентами, витрат у період використання земельної ділянки.

Такі дії визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органів місцевого самоврядування,

унаслідок яких окремим суб'єктам господарювання створюються дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами.

Почаївську міську раду було зобов'язано припинити порушення.

На виконання рішення Тернопільського обласного територіального відділення Почаївська міська рада повідомила, про затвердження нею Порядку встановлення розмірів орендної плати, яким визначено однакові розміри орендної плати виходячи з величини нормативної грошової оцінки земельних ділянок, призначених для однакового цільового використання.

Адміністративною колегією Київського обласного територіального відділення визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції дії Фастівської міської ради, які полягали у включенні до Порядку розміщення об'єктів зовнішньої реклами на території м. Фастова умов для скасування дозволу, не передбачених чинним законодавством.

Внаслідок цього окремим суб'єктам господарювання створювалися дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами.

Рішенням адміністративної колегії відділення Фастівську міську раду зобов'язано привести затверджений нею порядок розміщення зовнішньої реклами на території м. Фастова у відповідність до чинного законодавства України.

Протягом 2015 року органами Комітету у 63 випадках (близько 7 відсотків) виявлено та припинено порушення у вигляді надання окремим суб'єктам господарювання переваг, які ставили їх у привілейоване становище, що призводило або могло призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Вінницьким обласним територіальним відділенням Комітету під час проведення планової виїзної перевірки Тиврівської селищної ради встановлено, що рішенням Виконавчого комітету Тиврівської селищної ради «Про

визначення виконавців житлово-комунальних послуг у житловому фонді смт. Тиврів» Тиврівський комбінат комунальних підприємств визначено виконавцем послуг з вивезення твердих побутових відходів без проведення конкурсу.

Згідно з чинним законодавством селищна рада є організатором конкурсу та на конкурсних засадах повинна визначати виконавця послуг у сфері поводження з побутовими відходами, який безпосередньо надає послуги з вивезення та перевезення побутових відходів.

Отже, дії Тиврівської селищної ради щодо визначення виконавця послуг з вивезення твердих побутових відходів у відповідних територіальних межах без проведення конкурсу є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим абзацом сьомим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

У Комітеті розглядається справа за ознаками вчинення порушення, передбаченого частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органів влади, які можуть призвести до обмеження конкуренції на ринку послуг наземного обслуговування повітряних суден (хендлінгові послуги) у Міжнародному аеропорту «Бориспіль».

Комітетом надані Державній авіаційній службі України обов'язкові для розгляду рекомендації щодо розроблення та встановлення чітких, прозорих, об'єктивних та недискримінаційних умов доступу суб'єктів господарювання на ринок послуг з наземного обслуговування в аеропортах, з метою забезпечення належного рівня конкуренції на цьому ринку.

На сьогодні на виконання рекомендацій Комітету, Державною авіаційною службою України розробляється Положення про доступ до ринку наземного обслуговування.

Антимонопольний комітет України рекомендував Київській міській раді та Київській міській державній адміністрації вжити заходів щодо забезпечення умов вільного доступу до безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів усіх суб'єктів господарювання, що мають ліцензію з роздрібної торгівлі лікарськими засобами (незалежно від форми власності) та провадять господарську діяльність у м. Києві.

Також припинити дії, унаслідок яких окремим суб'єктам господарювання надано переваги, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що могло призвести до обмеження конкуренції на регіональному ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами в м. Києві, шляхом скасування розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) «Про забезпечення медикаментами пільгових категорій населення міста Києва» та рішення Київської міської ради «Про затвердження Порядку забезпечення препаратами інсуліну хворих на цукровий діабет у місті Києві».

У 2015 році Комітетом було припинено 389 дій (близько 42 відсотків) у частині заборони схилення до порушень законодавства про захист економічної конкуренції та їх легітимації.

Адміністративна колегія територіального відділення Комітету рекомендувала Виконавчому комітету Вінницької міської ради припинити дії, передбачені статтею 17 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунути причини виникнення цього порушення й умов, що йому сприяють, зокрема: встановити тарифи на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій для ТОВ «ЖЕО» щодо кожного будинку на підставі розрахунків економічно обґрунтованих планових витрат, відповідно до Порядку формування тарифів.

Житомирським обласним територіальним відділенням Комітету рекомендовано міській раді м. Житомира вжити заходів щодо посилення контролю за діяльністю комунальних аптечних закладів, зокрема, з метою недопущення підвищення ними цін на лікарські засоби й вироби медичного призначення, встановлення роздрібних цін непропорційно зміні оптових цін та створення дефіциту лікарських засобів і виробів медичного призначення, що використовуються для лікування (профілактики) грипу та гострих респіраторних вірусних інфекційних захворювань.

Хмельницьке обласне територіальне відділення Комітету рекомендувало Управлінню ветеринарної медицини в Кам'янець-Подільському районі вжити заходів щодо недопущення погодження економічно необґрунтованих тарифів на послуги проведення ветеринарно-санітарної експертизи на ринку та надання окремих ветеринарно-профілактичних послуг державними лікарнями ветеринарної медицини.

3.5. Недобросовісна конкуренція

У 2015 році органами Антимонопольного комітету України було припинено **432** порушення Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». З них **117** порушень у вигляді недобросовісної конкуренції, стосовно яких Комітетом прийнято рішення про накладення штрафних санкцій, та **315** дій, що містили ознаки таких порушень, які було припинено відповідно до наданих органами Комітету рекомендацій суб'єктам господарювання. Частка випадків недобросовісної конкуренції, припинених шляхом надання рекомендацій, до загальної кількості порушень цього виду у 2015 році становила **72,91** відсотка проти **82,46** відсотка у 2014 році. Застосування механізму надання рекомендацій забезпечує зменшення адміністративного тиску на бізнес, усунення причин цих порушень та умов, що їм сприяють, та

можливість суб'єктам господарювання у найкоротші строки припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

За порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції органами Комітету протягом звітного року накладені штрафи у загальній сумі понад **17,2** млн грн.

Найбільш поширеним видом недобросовісних дій, які вчинялися з метою досягнення неправомірних переваг у конкуренції, було поширення інформації, що вводить в оману. Цей вид порушення становив у 2015 році 89,1 відсотка загальної кількості порушень у вигляді недобросовісної конкуренції суб'єктів господарювання.

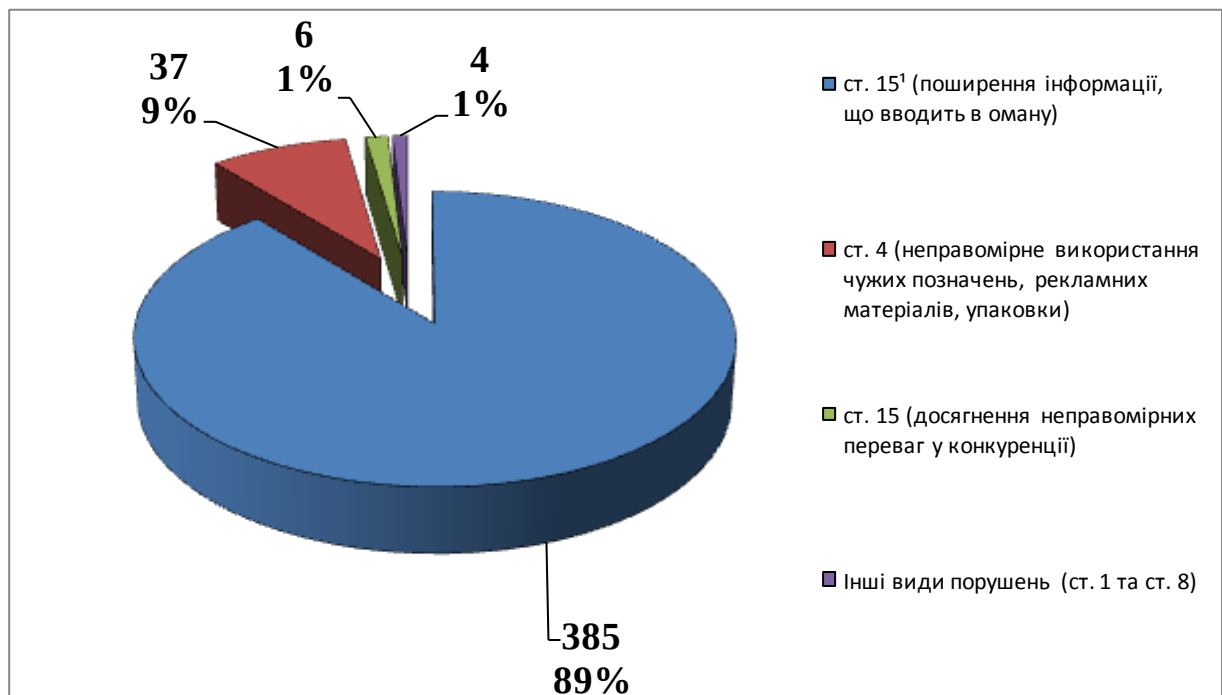

Рис. 17. Структура порушень у вигляді недобросовісної конкуренції у 2015 році

Поширення інформації, що вводить в оману, у тому числі в рекламі, безпосередньо негативно впливає на споживача, на його вибір товару і призводить до отримання порушником неправомірних переваг у конкуренції та невиправданих витрат споживача через придбання товару, який насправді не

має тих властивостей, про які поширювалась інформація. Тому органи Комітету у 2015 році приділили особливу увагу виявленню та припиненню оманливої реклами на соціально важливих ринках.

Значну кількість випадків поширення інформації, що вводить в оману, органами Комітету було виявлено та припинено під час рекламування продуктів харчування і товарів широкого вжитку.

Антимонопольний комітет України визнав, що товариство з обмеженою відповідальністю «Сімферопольський вино-коньячний завод» (м. Дніпропетровськ), поширивши невизначеному колу осіб неправдиву інформацію, унаслідок обраного способу викладення, про вид продукції на етикетках алкогольних напоїв rum gold/напій алкогольний міцний «Тростиновий» з назвою «Captain Jack» (Капітан Джек) і назвою «BLACK JACK» «rum gold» та rum black/напій алкогольний міцний «Тростиновий» з назвою «Captain Jack» (Капітан Джек) і назвою «BLACK JACK» «rum black», що могло вплинути на наміри цих осіб щодо придбання продукції цього суб'єкта господарювання, вчинило порушення, передбачене статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

Під час розгляду справи встановлено, що товариство на етикетках своєї продукції з різних сторін одночасно зазначило: на етикетці – «rum (ром)», а на контретикетці – «напій алкогольний міцний «Тростиновий» (далі – Напої), та враховуючи загальне композиційне оформлення етикетки, а також те, що в місцях реалізації цю продукцію розміщено поряд із ромом, причому ціна рому вища за ціну продукції товариства з обмеженою відповідальністю «Сімферопольський вино-коньячний завод», потенційний покупець може ідентифікувати зазначений продукт як ром, а не як напій алкогольний міцний «Тростиновий», та зацікавитися такою продукцією, приймаючи її за ром, придбати її замість рому.

У той же час, назва та вид алкогольної продукції повинні бути зрозумілими для споживача, конкретно та точно характеризувати продукт, розкривати його природу, походження, надавати можливість відрізнити певний вид алкогольної продукції від інших аналогічних видів алкогольної продукції.

Зважаючи на те, що Напої і ром є різними продуктами за своїми споживчими властивостями (до складу Напоїв не входять інгредієнти, притаманні такому алкогольному напою, як ром), розміщення на етикетці Напоїв виду продукції rum (ром), разом з одночасним зазначенням на контретикетках цих Напоїв, що це є напої алкогольні міцні «Тростинові», не може надати можливості споживачу визначитися щодо виду цієї продукції.

Унаслідок цього споживач може придбати Напої замість рому.

Отже, розміщення відповідачем на етикетках Напоїв неправдивої інформації в обраний спосіб проте, що його продукція – RUM, може ввести в оману споживачів щодо дійсного виду продукції та вплинути на наміри споживачів щодо придбання саме продукції відповідача замість продукції інших учасників ринку, які виробляють та реалізують ром.

За порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції на ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» накладено штраф у розмірі 14 млн 67 тис. 786 грн.

До прикладу, Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України визнала дії ТОВ «Універсальне агентство «Про-Фарма», які полягали в поширенні на телеканалах України в рекламних роликах лікарського засобу «ПАНКРЕАЗИМ» неправдивих відомостей про швидкість дії лікарського засобу, а саме: «Всього за 15 хвилин «ПАНКРЕАЗИМ» зніме важкість», «Від важкості до легкості за 15 хвилин», у період з 11 листопада 2013 року по 30 березня 2014 року та поширенні в період з 14 квітня 2014 року по 11 травня 2014 року неправдивих відомостей про швидкість дії лікарського засобу, а саме розміщення в рекламному ролику зображення годинника зі стрілками у вигляді виделки та ложки, які вказують на проміжок часу –

15 хвилин, порушенням, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

Отже, як було встановлено, інформація щодо швидкості дії лікарського засобу «ПАНКРЕАЗИМ», поширена ТОВ «Універсальне агентство «Про-Фарма» у рекламних роликах, не була підтверджена відповідними дослідженнями та могла ввести в оману споживачів, оскільки ці відомості є неправдивими.

За вчинене порушення на ТОВ «Універсальне агентство «Про-Фарма» накладено штраф у розмірі 700,0 тис. грн. Штраф сплачено, порушення припинено.

Херсонське відділення Комітету визнало порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» дії ТОВ «Спадщина-Україна», які полягали в реалізації мікродобрива «Сизам» як такого, що дозволяється до обігу на території України. Відповідач замовчував факт відсутності державної реєстрації цього агрохімікату та заборони його розповсюдження й рекламування, отже поширював у такий спосіб неправдиву інформацію шляхом розміщення її в мережі Інтернет та друкованих засобах масової інформації. Крім того він використовував при укладенні договорів на реалізацію мікродобрива «Сизам» із суб'єктами господарювання незареєстроване в офіційних державних органах України Посвідчення про державну реєстрацію серії «Б» № 18243.

За порушення на ТОВ «Спадщина-Україна» накладено штраф у розмірі 68,0 тис. грн.

У 2015 році залишались актуальними питання неправомірного використання ділової репутації суб'єктів господарювання у вигляді використання чужих позначень, оформлення упаковки. Цей вид порушень становив 8,6 відсотка загальної кількості порушень у вигляді недобросовісної конкуренції суб'єктів господарювання.

Антимонопольний комітет України визнав дії приватного підприємства «Імперіал Плюс» (сmt Чорнобай, Черкаська обл.), які полягали у використанні оформлення упаковки масла солодковершкового селянського, екстра, шоколадного торговельної марки «СЛАДОСВІТ» виробництва ПП «Імперіал Плюс», яке є схожим з оформленням упаковки масла солодковершкового селянського, екстра та шоколадного торговельної марки «Ферма» виробництва товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕРРА ФУД», без його дозволу (згоди) та без дозволу компанії «ТЕРРА ФУД МЕНЕДЖМЕНТ КОМПАНІ ЛІМІТЕД», що могло призвести до змішування діяльності приватного підприємства «Імперіал Плюс» з діяльністю товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕРРА ФУД», порушенням, передбаченим статтею 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

За порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції на ПП «Імперіал Плюс» накладено штраф у розмірі 27,2 тис. грн.

Порушення припинено під час розгляду справи.

Полтавське відділення Комітету визнало дії ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», які полягають у використанні під час здійснення господарської діяльності торговельної марки (знака для товарів і послуг), оформлення упаковки товарів та оболонки сосисок без дозволу (згоди) ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань», порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді неправомірного використання без дозволу (згоди) суб'єкта господарювання, який раніше почав використовувати їх у

господарській діяльності, що призвело чи може призвести до змішування з діяльністю цього суб'єкта господарювання.

За порушення на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» накладено штраф у розмірі 34,0 тис. грн.

У 2015 році було припинено 6 порушень у вигляді недобросовісної конкуренції через досягнення неправомірних переваг у конкуренції шляхом порушення іншого законодавства. Цей вид порушення становив у 2015 році 1,4 відсотка загальної кількості порушень у вигляді недобросовісної конкуренції суб'єктів господарювання.

До прикладу, Черкаське відділення Комітету визнало дії ПП «Канівавтотранс», які полягають у досягненні неправомірних переваг у конкуренції стосовно інших суб'єктів господарювання, які діють на ринку пасажирських перевезень автомобільним транспортом загального користування, шляхом надання послуг з перевезення пасажирів з порушенням схеми маршруту та розкладу руху, що не відповідає укладеним договорам та вимогам Закону України «Про автомобільний транспорт» і підтверджено приписами Управління Укртрансінспекції у Черкаській області, порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді досягнення неправомірних переваг у конкуренції шляхом порушення вимог чинного законодавства, яке підтверджено актом державного органу, наділеного відповідною компетенцією.

За порушення на ПП «Канівавтотранс» накладено штраф у розмірі 68,0 тис. грн.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про захист економічної конкуренції» з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, підвищення передбачуваності його застосування, передбачена можливість надавати суб'єктам господарювання висновки у формі

рекомендаційних роз'яснень щодо відповідності їх дій положенням статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Таких висновків у формі рекомендаційних роз'яснень щодо відповідності їх дій положенням статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у 2015 році Комітетом було надано 13.

До прикладу, до Антимонопольного комітету України надійшла заява товариства з обмеженою відповідальністю «Кронос-Логістікс» (м. Запоріжжя) про надання висновку у формі рекомендаційних роз'яснень щодо відповідності дій ТОВ «Кронос-Логістікс» стосовно розміщення в роздрібних магазинах мережі «АТБ-маркет» ай-стоппера (комунікативний рекламний PR-елемент для привертання уваги) про вино ТМ «PICNIC» положенням статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Заявник на ай-стоппері зображує скляну пляшку ємністю 0,7 л, біля якої – упаковка «Tetra Pak» ємністю 1 л та напис «Більше вина на 300 мл – менша ціна».

Відповідно до положень постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 року № 957 «Про встановлення розміру мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв» (далі – Постанова) розмір мінімальної роздрібною ціни на вина за кодом 2204 у скляній тарі місткістю 0,7 л та в іншій тарі місткістю 1 л становить 27 грн.

Мережею «АТБ» вино ТМ «PICNIC» «Аліготе до риби» та «Каберне до Шашлику», а також напій на основі вина «Сангрія» в упаковці «Tetra Pak» 1 л реалізується за роздрібною ціною 27 грн, що відповідно до Постанови є мінімальною ціною її реалізації в упаковці «Tetra Pak» 1 л.

Тобто, у разі реалізації Заявником вина у скляній тарі ємністю 0,7 л, його ціна була б також 27 грн.

Проте Заявник не надав Комітету інформації щодо того, чи розливається вино ТМ «PICNIC» у скляні пляшки ємністю 0,7 л та за якою роздрібною ціною реалізується ця виноробна продукція торговельними мережами.

Отже, розміщення на ай-стоппері інформації «Більше вина на 300 мл менша ціна» може викликати у споживачів враження, що ціна на виноробну продукцію у скляній пляшці ємністю 0,7 л є більшою, ніж на вино в упаковці «Tetra Pak» 1 л, що може вплинути на наміри споживачів щодо придбання продукції в упаковці «Tetra Pak».

Тому інформація про те, що вино в упаковці «Tetra Pak» 1 л буде дешевшим, ніж у скляній пляшці ємністю 0,7 л, у той час як вино у скляній пляшці не реалізується в торговельній мережі «АТБ», є неправдивою.

Антимонопольний комітет України надав висновки, що дії товариства з обмеженою відповідальністю «Кронос-Логістікс» (м. Запоріжжя) стосовно розміщення в роздрібних магазинах мережі «АТБ-маркет» ай-стоппера про виноробну продукцію ТМ «PICNIC» будуть містити ознаки порушення, передбаченого статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

До Антимонопольного комітету України надійшла заява товариства з обмеженою відповідальністю «Камянка Глобал Вайн» (далі – ТОВ «Камянка Глобал Вайн», Заявник) (м. Київ) про надання висновку у формі рекомендаційних роз'яснень щодо відповідності дій ТОВ «Камянка Глобал Вайн» з розміщення рекламного макета алкогольної групи товарів у мережі супермаркетів «АТБ» положенням статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

ТОВ «Камянка Глобал Вайн» планувало розмістити рекламний макет алкогольної групи товарів у мережі супермаркетів «АТБ», який необхідний Заявнику для відокремлення власної продукції на полицях мережі супермаркетів «АТБ».

У верхній частині рекламного макета, по центру, розміщено напис в три рядки, а саме «ДОТОРКНИСЬ ДО ДИКОЇ Африки».

За наданою ТОВ «Кам'янка Глобал Вайн» інформацією вбачається, що макет може бути розміщений біля будь-якого з вин виробництва Заявника, які він виробив з виноматеріалів України, Франції, Італії, Грузії, Чилі.

Надані ТОВ «Кам'янка Глобал Вайн» до заяви матеріали свідчать про відсутність підтвердних документів, на підставі яких можна зробити висновок, зокрема, що місцем походження сировини (виноматеріалу) продукції, яка буде відокремлюватися заявником за допомогою макета, є Африка.

Отже, розміщенням на полиці магазину макета поряд з продукцією заявника, на якому буде зазначено «ДОТОРКНИСЬ ДО ДИКОЇ Африки», може викликати у споживачів враження, що продукція вироблена в Африці або з виноматеріалів, які закуповувалися у Африці, та може вплинути на наміри споживачів щодо придбання продукції заявника.

Антимонопольний комітет України надав висновки, що дії товариства з обмеженою відповідальністю «Кам'янка Глобал Вайн» з розміщення рекламного макета алкогольної групи товарів у мережі супермаркетів «АТБ» з текстом «ДОТОРКНИСЬ ДО ДИКОЇ Африки» можуть містити ознаки порушення законодавства, передбаченого статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

3.6. Контроль за концентрацією та узгодженими діями суб'єктів господарювання

У 2015 році Комітетом розглянуто 774 заяви про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (у 2014 році – 781 заява).

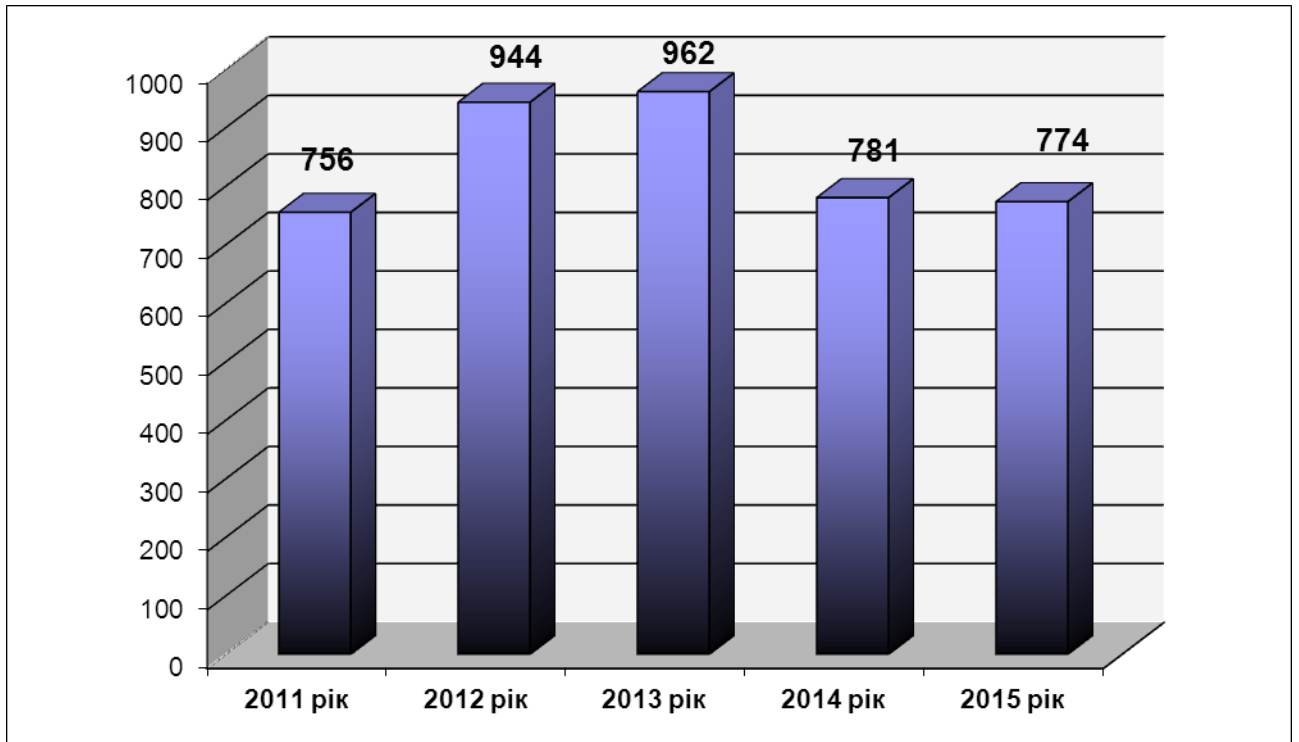

Рис. 18. Кількість заяв про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання, розглянутих Антимонопольним комітетом України протягом 2011 – 2015 років

При цьому більш ніж **83,6** відсотка заяв (647 заяв) надійшло від іноземних інвесторів або підприємств за участю іноземних інвесторів. Частка таких заяв порівняно з 2014 роком зросла на 2,8 відсотка.

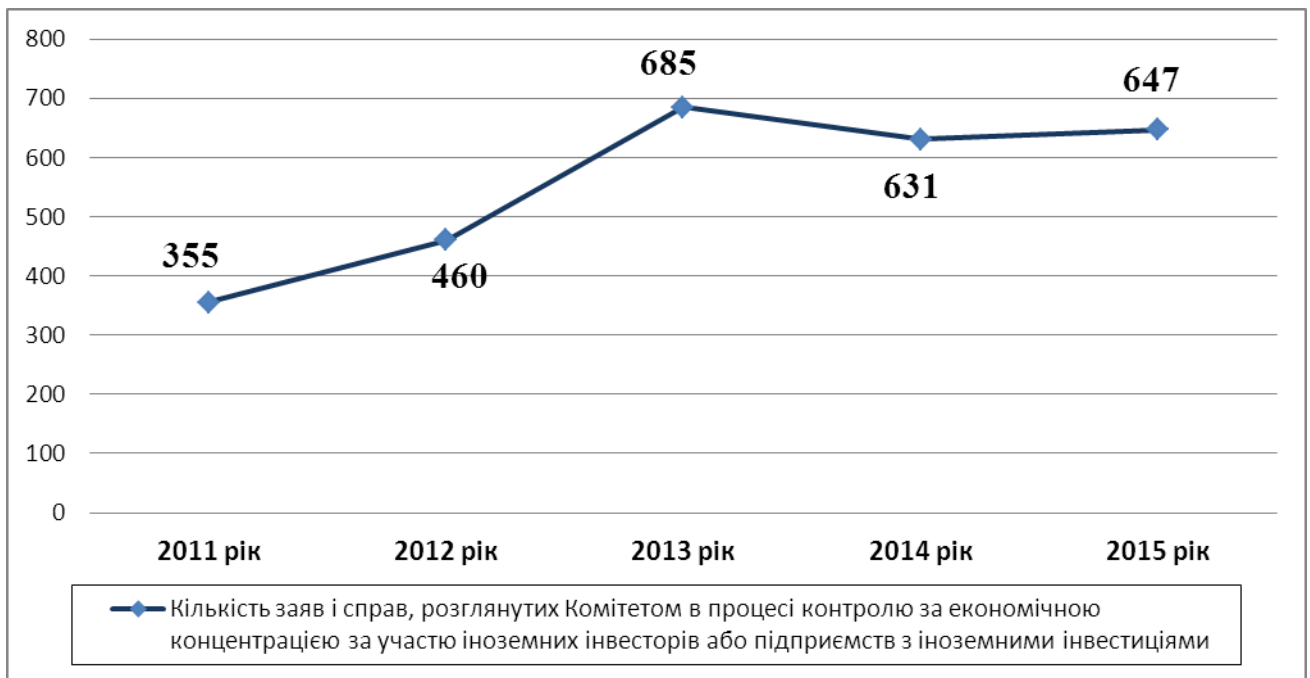

Рис. 19. Динаміка кількості розглянутих Антимонопольним комітетом України в процесі контролю за концентрацією заяв іноземних суб'єктів господарювання та підприємств з іноземними інвестиціями протягом 2011 – 2015 років

Протягом 2015 року Комітетом був наданий дозвіл щодо **658** випадків концентрації суб'єктів господарювання.

У **116** випадках заяви були повернуті заявникам без розгляду або учасники концентрації відмовилися від її здійснення до прийняття рішення Комітетом. Повернення заяв без розгляду було обумовлено насамперед недостатністю інформації, що містилась в наданих матеріалах, а відмова від здійснення концентрації – ризиком її можливої заборони у зв'язку з негативними наслідками для конкуренції, виявленими під час розгляду відповідних заяв.

Найбільш поширеними видами концентрації суб'єктів господарювання, на які Комітет протягом 2015 року надав дозвіл, як і в попередні роки, були придбання акцій (часток, паїв) – 85,6 відсотка загальної кількості, набуття контролю в інших формах – 7,6 відсотка та спільне створення суб'єкта господарювання – 3,5 відсотка.

Розподіл наданих Антимонопольним комітетом України у 2011 – 2015 роках дозволів на концентрацію суб'єктів господарювання за видами

Рік	Вид концентрації					Всього
	Злиття	Спільне створення суб'єкта господарювання	Набуття контролю	Придбання акцій (часток, паїв)	Інші	
2011	13	18	136	417	1	585
2012	31	32	106	576	5	750
2013	20	23	73	655	8	779
2014	17	22	36	418	8	501
2015	14	23	50	563	8	658
Всього	95	118	401	2629	30	3273

Із загальної кількості розглянутих протягом 2015 року випадків надання дозволу на економічну концентрацію у **586** випадках (75,7 відсотка) її умови не містили загрози монополізації товарних ринків і не потребували поглибленого дослідження. За результатами розгляду цих заяв дозвіл Комітету на економічну концентрацію було надано без розгляду справ.

З метою запобігання монополізації ринків (зокрема, виробництва та реалізації хлібобулочних виробів, оптової реалізації зернових культур, великої побутової техніки, роздрібної реалізації світлих нафтопродуктів, комерційної нерухомості, лікарських препаратів, організації будівництва житлової та нежитлової нерухомості, банківських послуг, оптової реалізації зернових культур тощо), проведення складного поглибленого дослідження або можливої заборони концентрації протягом 2015 року центральним апаратом Комітету було розглянуто **72** справи про концентрацію, за результатами яких надано дозволи (у 2014 році було розглянуто 25 справ про концентрацію).

Органи Комітету звертали особливу увагу на випадки економічної концентрації за участю монопольних утворень.

Так, протягом минулого року, з метою попередження монополізації ринків та/або усунення негативного впливу концентрацій/узгоджених дій суб'єктів господарювання на конкуренцію, зокрема, на ринках хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозо-паперової промисловості, бромованих антипіренів, товарів для промисловості з виробництва плитки, великої побутової техніки, маргарину тощо, дозволи на такі концентрації/узгоджені дії були обумовлені певними зобов'язаннями, виконання яких усуватиме негативний вплив концентрацій/узгоджених дій на конкуренцію.

У 2015 році органами Антимонопольного комітету було розглянуто **111** заяв про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання.

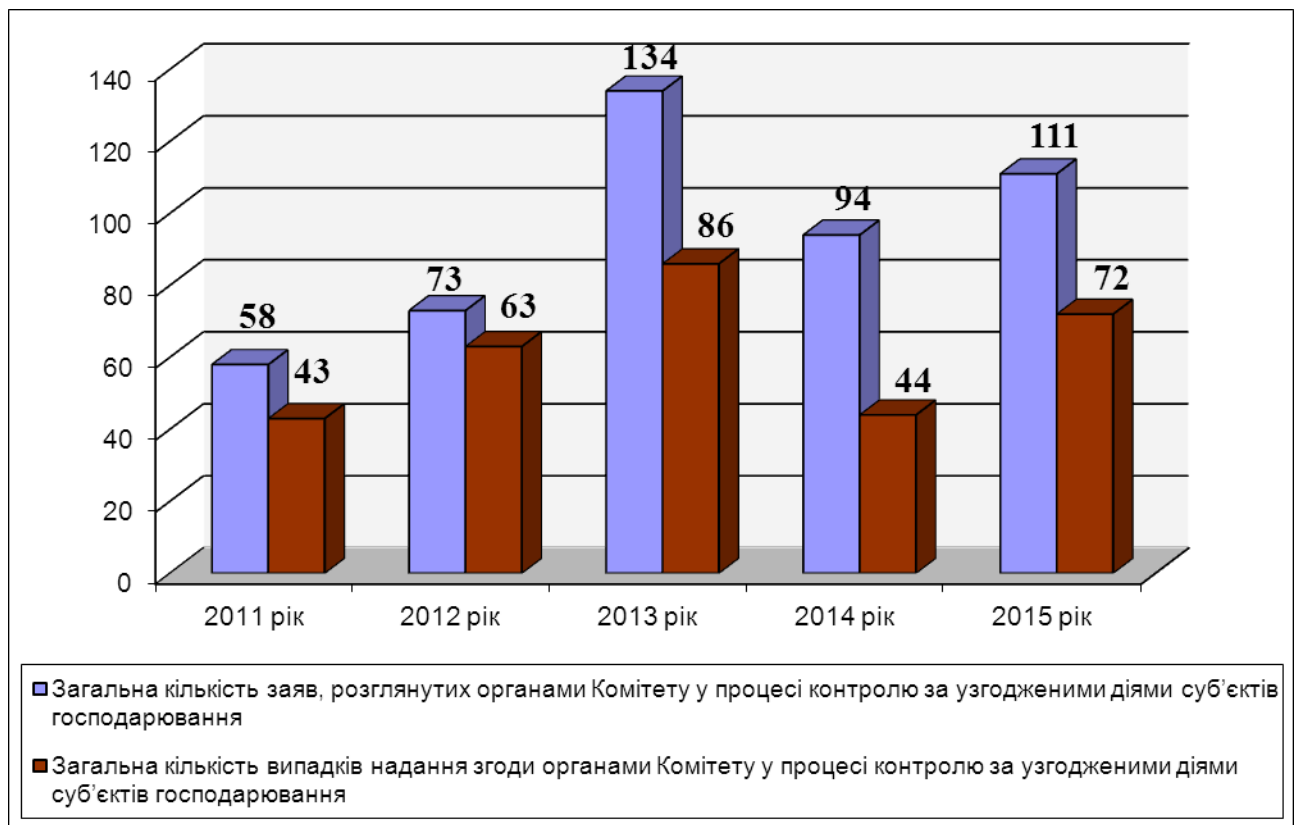

Рис. 20. Динаміка кількості розглянутих органами Антимонопольного комітету України заяв у процесі контролю за узгодженими діями суб'єктів господарювання та наданих за результатами розгляду дозволів на здійснення зазначених дій

У 72 випадках, оскільки умови узгоджених дій не містили загрози монополізації товарних ринків, дозвіл на їх здійснення було надано без встановлення додаткових зобов'язань.

Протягом 2015 року Антимонопольним комітетом України було розглянуто 14 справ про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання, оскільки існували підстави для заборони узгоджених дій або проведення поглибленого дослідження.

У 45 випадках Комітет обумовив надання дозволу на здійснення концентрації чи узгоджених дій суб'єктів господарювання певними вимогами й зобов'язаннями, оскільки концентрація чи узгоджені дії могли мати негативний вплив на конкуренцію.

До прикладу, Антимонопольним комітетом України розглянуто справи про концентрацію за участю компаній «Kemira Oyj» (м. Гельсінкі, Фінляндія) і «Akzo Nobel N.V.» (м. Амстердам, Нідерланди) на ринках хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозно-паперової промисловості.

Враховуючи значну частку учасників концентрації на ринках хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозно-паперової промисловості [матеріалів, що забезпечують стійкість до вологості; систем для утримування й дренажу (системи RDA); матеріалів для проклеювання поверхонь, фіксаторів], Комітетом було розпочате складне поглиблене дослідження в рамках розгляду справи про концентрацію.

Під час розгляду справи було встановлено, що:

ринки хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозно-паперової промисловості, є суміжними ринками з ринком паперу, який наразі формує попит на відповідну хімічну продукцію. Споживачами хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозно-паперової промисловості, є підприємства-виробники паперу різних сортів, зокрема санітарно-гігієнічного призначення, пакувального паперу, паперу спеціального призначення;

для входження нових учасників ринку відсутні бар'єри, що дозволяє новим постачальникам (виробникам) розпочати реалізацію хімічних матеріалів, які використовуються у паперово-целюлозній промисловості, в Україні;

конкуренти можуть достатньо легко заміщувати продажі учасників концентрації в Україні, як, наприклад, у випадку з фіксаторами (частки конкурентів на відповідному ринку у 2014 році збільшились у двічі, у той час як в учасників концентрації – знизились);

крім того, особливістю ринків хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозно-паперової промисловості, є нерегулярний попит в Україні та незначні поставки, що робить їх дуже мінливими; у зв'язку із зазначеним, заявлена концентрація не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на задіяному ринку.

Разом з тим, враховуючи значну частку учасників концентрації на ринках хімічної продукції, яка використовується у сфері целюлозно-паперової промисловості, за результатами розгляду зазначеної справи було прийняте рішення про надання дозволу на концентрацію та накладено зобов'язання.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справи про концентрацію у вигляді опосередкованого придбання компанією «Albemarle Corporation» (м. Бетон Руж, США):

акцій приватної компанії з обмеженою відповідальністю, яка буде створена відповідно до законодавства Нідерландів (далі – Компанія, Спільне підприємство);

акцій у виробництві, розташованому в м. Неот Ховав, Ізраїль (далі – Ізраїльський завод), що забезпечує досягнення 50 відсотків голосів у вищому органі управління заводу.

Враховуючи значну частку учасників концентрації на ринку бромованих антипіренів, Комітетом було розпочате складне поглиблене дослідження в рамках розгляду справи про концентрацію.

Під час розгляду справи було встановлено, що заявлена концентрація не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на задіяному ринку.

Разом з тим, враховуючи значну частку учасників концентрації на ринку бромованих антипіренів, за результатами розгляду зазначеної справи було прийняте рішення про надання дозволу на концентрацію та накладено зобов'язання щодо діяльності учасників концентрації на ринку гексабромциклододекану та бромованих антипіренів, що є взаємозамінними з ФР63.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справу про концентрацію у вигляді придбання компанією «Ferro Coatings Italy S.r.l.» (м. Фйорано-Моденезе, Італія) акцій компанії «Vetriceramik S.p.A.» (м. Казола-Вальсеніо, Італія), що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління компанії.

Враховуючи значну частку учасників концентрації на ринках товарів для промисловості з виробництва плитки, Комітетом було розпочате складне поглиблене дослідження в рамках розгляду справи про концентрацію.

Під час розгляду справи було встановлено, що:

- 1) у результаті здійснення концентрації сукупна частка учасників концентрації зростає на окремих товарних ринках не більше ніж на 3 відсотки;
- 2) наявні потужні конкуренти з частками, що значно перевищують частку учасників концентрації;
- 3) ринки товарів для промисловості з виробництва плитки є «внутрішньофірмовими», тобто виробники плитки мають власні потужності та можливості для виробництва товарів для промисловості з виробництва плитки, що дає змогу самостійно задовольнити власний попит на зазначені товари.

Але при цьому, враховуючи, що задіяні ринки залежать від ринку плитки в Україні й сукупна частка учасників концентрації як на ринку товарів для промисловості з виробництва плитки, так і на деяких його сегментах є

суттєвою, Комітет обумовив прийняте рішення про надання дозволу на концентрацію зобов'язаннями.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справу про концентрацію за участю компаній «Whirlpool Corporation» (м. Бентон Харбор, США) та «Indesit Company S.p.A.» (м. Фабріано, Італія) на ринках великої побутової техніки.

Враховуючи значну частку учасників концентрації на ринках великої побутової техніки, Антимонопольним комітетом України було розпочате складне поглиблене дослідження в рамках розгляду справи про концентрацію.

Під час розгляду справи було встановлено, що:

сукупна частка учасників концентрації на жодному з ринків великої побутової техніки не перевищувала 30 відсотків;

на ринку присутня значна кількість конкурентів як вітчизняних, так і іноземних.

За інформацією учасників ринку концентрація суттєво не вплине на функціонування ринків великої побутової техніки.

Однак, враховуючи, що після здійснення концентрації сукупні частки учасників концентрації на окремих ринках великої побутової техніки (кухонних плит, посудомийних машин, морозильних камер) будуть найбільшими серед основних конкурентів, за результатами розгляду зазначеної справи було прийняте рішення про надання дозволу на концентрацію та накладено зобов'язання.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справи про концентрації та узгоджені дії за участю компаній «Novartis AG» (м. Базель, Швейцарія) та «GlaxoSmithKline plc» (м. Брентфорд, Англія), які відбуваються на ринках онкологічних, безрецептурних препаратів та вакцин для людей.

Під час розгляду справ було встановлено, що здійснення заявлених концентрацій та узгоджених дій може мати деякий негативний вплив на конкуренцію на товарних ринках України.

При цьому:

сукупні частки учасників концентрацій на ринках фармацевтичних противірусних препаратів для місцевого застосування; фармацевтичних протигрибкових препаратів для місцевого застосування; онкологічних препаратів та вакцин для людей є досить значними;

учасники концентрації є великими світовими виробниками та постачальниками фармацевтичних препаратів;

український загальнодержавний ринок фармацевтичних препаратів є соціально-важливим ринком, на якому відбуваються цінові коливання.

Враховуючи викладене, Комітет обумовив надання дозволів на зазначені концентрації виконанням учасниками концентрації певних зобов'язань щодо утримання учасниками концентрації, на окремих сегментах українського загальнодержавного ринку фармацевтичних препаратів, від певних дій, що можуть обмежити конкуренцію на товарних ринках України.

Зокрема, зобов'язання стосуються:

обсягів постачання, цін, умов реалізації фармацевтичних противірусних препаратів для місцевого застосування; фармацевтичних протигрибкових препаратів для місцевого застосування; онкологічних препаратів та вакцин для людей;

доступу інших суб'єктів господарювання на ринки фармацевтичних противірусних препаратів для місцевого застосування; фармацевтичних протигрибкових препаратів для місцевого застосування; онкологічних препаратів та вакцин для людей;

обміну інформацією, що може мати антиконкурентний ефект.

Учасники концентрацій добровільно взяли обов'язок виконання покладених на них зобов'язань.

Крім того, надано дозволи на обмежений строк компаніям «Novartis AG» та «GlaxoSmithKline plc» на узгоджені дії, які мають забезпечити виконання умов договорів купівлі-продажу акцій та активів.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справи про концентрації за участю компанії «SChedro Group Ltd» (м. Лімасол, Кіпр), ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «ЩЕДРО» (м. Дніпропетровськ, Україна), ПАТ «Львівський жиркомбінат» (м. Львів, Україна) та ПАТ «Запорізький оліяжиркомбінат» (м. Запоріжжя, Україна), які відбуваються на ринку маргарину.

Під час розгляду справ було встановлено, що здійснення заявлених концентрацій може мати деякий негативний вплив на конкуренцію на товарному ринку України.

При цьому:

сукупна частка учасників концентрації на ринку маргарину є досить значною;

Холдинг «SChedro», який буде створено в результаті здійснення концентрацій, буде найбільшим виробником та постачальником маргарину на загальнодержавному ринку.

Враховуючи викладене, Комітет обумовив надання дозволів на зазначені концентрації виконанням учасниками концентрацій певних зобов'язань щодо утримання учасниками концентрацій, на загальнодержавному ринку маргарину, від певних дій, що можуть обмежити конкуренцію на товарному ринку України.

Зокрема, зобов'язання стосуються:

обсягів постачання, цін, умов реалізації (виробництва) маргарину;

доступу інших суб'єктів господарювання на ринок маргарину.

Учасники концентрацій добровільно взяли обов'язок виконання покладених на них зобов'язань.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справу про узгоджені дії за участю ПАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» (м. Київ, Україна) та компанії «Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V.» (м. Амстелвен, Нідерланди), які відбуваються на ринку авіаційних перевезень пасажирів та багажу на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам.

З 29 жовтня 2000 року авіакомпанії «МАУ» та «КЛМ» здійснюють регулярні авіаперевезення на маршруті Амстердам-Київ-Амстердам відповідно до код-шерингової угоди, згідно з якою учасники узгоджених дій пропонують своїм споживачам доступ до уніфікованого бронювання, купівлі квитків та обслуговування авіарейсу.

Метою узгоджених дій є продовження співпраці між авіакомпаніями «МАУ» та «КЛМ» у вигляді спільної діяльності на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам відповідно до Угоди про спільну діяльність від 23 грудня 2011 року.

Продовження форм співпраці на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам у рамках Угоди про спільну діяльність між авіакомпанією «МАУ» та «КЛМ» дозволить підвищити конкурентоспроможність національного авіаперевізника (ПрАТ «МАУ») на міжнародних ринках; скоротити витрати авіакомпаній, що у свою чергу знизить собівартість послуг авіаційних перевезень, що може призвести до зниження тарифів на маршруті; покращити якість продуктів та послуг, що пропонуються пасажиром; сприятиме економічному розвитку; підвищенню ефективності та стандартизації виробництва (розширення мереж продажу та ефективність використання повітряних суден).

За результатами розгляду справи було встановлено, що учасники узгоджених дій з 2000 року вже співпрацюють на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам відповідно до код - шерингової угоди, а Угода є розширенням їх форм співпраці на цьому маршруті. Зазначені узгоджені дії не призводять до суттєвого обмеження конкуренції на відповідному товарному ринку та на інших товарних ринках України.

При цьому частка учасників узгоджених дій на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам перевищує 35 відсотків та існують адміністративні бар'єри, які обмежують доступ інших авіаперевізників до вказаного ринку. Узгоджені дії можуть мати негативний вплив на конкуренцію. Тому здійснення заявлених узгоджених дій було обумовлене зобов'язаннями, виконання яких усуватиме негативний вплив узгоджених дій на конкуренцію, та визначеним терміном.

Зокрема, зобов'язання стосуються:

учасникам узгоджених дій запропоновано не встановлювати таких цін чи інших умов придбання або реалізації продукції, а саме тарифів на послуги з авіаційних перевезень пасажирів та багажу на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам, де учасники узгоджених дій є єдиними призначеними підприємствами відповідно до двосторонніх угод між Україною та Нідерландами, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку;

утримання від будь-яких дій (бездіяльності), метою чи наслідком яких буде недопущення, усунення чи обмеження конкуренції в частині доступу інших авіакомпаній до здійснення діяльності на маршруті Амстердам – Київ – Амстердам [зокрема, шляхом сприяння у виділенні та наданні будь-яких слотів (злітно-посадкового часу) в аеропортах «Бориспіль» та «Схіпхол» для виконання рейсів].

Учасники узгоджених дій добровільно взяли обов'язок виконання покладених на них зобов'язань.

Крім здійснення попереднього контролю за економічною концентрацією суб'єктів господарювання, у 2015 році Комітет вживав заходів із виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрацій без отримання дозволу Антимонопольного комітету, наявність якого необхідна.

Так, протягом 2015 року Комітетом було виявлено **32** порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрації без дозволу органів Комітету, наявність якого необхідна.

Компанія «Areva Energies Renouvelables, S.A.S.» (м. Париж, Франція) придбала акції компанії «ADWEN Offshore SL» (м. Більбао, Іспанія), що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління компанії, без отримання відповідного дозволу органів Антимонопольного комітету України, наявність якого необхідна.

Враховуючи те, що емітент не здійснює діяльності на території України, зазначена концентрація не призвела до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

За результатами розгляду зазначеної справи Комітетом було накладено штраф за вчинення порушення, передбаченого пунктом 12 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у розмірі 170,000 тис. грн.

Компанія «Imerys SA» (м. Париж, Франція) придбала акції компанії «S&B Minerals Finance S.C.A.» (м. Люксембург, Люксембург), що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління компанії, без отримання відповідного дозволу органів Антимонопольного комітету України, наявність якого необхідна.

Емітент здійснює діяльність на території України на ринках продукції для сталеливарного виробництва, покупець здійснює діяльність з виробництва та реалізації промислових мінералів.

Зазначена концентрація не призвела до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

За результатами розгляду зазначеної справи Комітетом було накладено штраф за вчинення порушення, передбаченого пунктом 12 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у розмірі 85 тис. грн та надано дозвіл на зазначену концентрацію.

Антимонопольним комітетом України розглянуто справи про порушення приватним підприємством «Автопетроліум» (далі - ПП «Автопетроліум») (с. Петрівське, Києво-Святошинський р-н, Київська обл.) законодавства про

захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрацій шляхом одержання в оренду активів у вигляді цілісних майнових комплексів – 5 автозаправних станцій, що належать товариству з обмеженою відповідальністю «Автобансервіс» (далі – ТОВ «Автобансервіс») (с. Петропавлівська Борщагівка, Києво-Святошинський р-н, Київська обл.), без отримання відповідних дозволів органів Антимонопольного комітету України, наявність яких необхідна.

ПП «Автопетроліум» одержало в оренду вказані АЗС протягом 2013 року.

До Комітету заяви ПП «Автопетроліум» про надання дозволу на одержання в оренду активів у вигляді цілісних майнових комплексів – 5 АЗС, що належать ТОВ «Автобансервіс», не надходили.

ПП «Автопетроліум» визнало факт вчинення порушення та сприяло Комітету у розгляді справ.

Враховуючи зазначене й те, що концентрації не призвели до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України, Комітет наклав штраф на загальну суму 60 тис. грн.

Протягом 2015 року органами Комітету надано **86** попередніх висновків з питань економічної концентрації та узгоджених дій.

Одержання попередніх висновків надавало суб'єктам господарювання можливість з'ясовувати необхідність звернення за отриманням дозволу, що дозволяло їм економити час і гроші, уникати вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрації або узгоджених дій без дозволу Комітету, коли такий дозвіл був необхідним. Крім того, надання попередніх висновків органами Комітету запобігає здійсненню економічної концентрації, яка може призвести до обмеження конкуренції на товарних ринках.

З метою попередження порушення і можливої монополізації товарних ринків Комітет постійно проводить моніторинг джерел засобів масової

інформації (інтернет-видань, періодичних видань і т. д.), активно залучаються територіальні відділення.

За результатами моніторингу засобів масової інформації були виявлені факти вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрацій без отримання відповідних дозволів органів Антимонопольного комітету України, наявність яких необхідна.

Крім того, Комітет активно співпрацює з органами влади, правоохоронними органами у сфері контролю за концентраціями та узгодженими діями, залучає до дослідження ринків галузевих експертів.

Комітет займає прозору позицію при розгляді заяв про концентрацію/узгоджені дії.

Так, у 2015 році з метою налагодження ефективної комунікації між Антимонопольним комітетом України і суб'єктами господарювання стосовно розгляду заяв та справ про концентрації та узгоджені дії суб'єктів господарювання була створена електронна поштова скринька **concentrations@amcu.gov.ua** для звернення щодо зазначених питань.

4. Сприяння розвитку конкуренції

Підтримка добросовісної конкуренції на товарних ринках та сприяння її розвитку є одним з основних завдань Антимонопольного комітету України.

У 2015 році основними напрямками роботи Комітету зі сприяння розвитку добросовісної конкуренції були:

- взаємодія з органами державної влади й органами самоврядування у сфері захисту та розвитку конкуренції;
- надання рекомендацій щодо обмеження монополізму, розвитку конкуренції та запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції;
- взаємодія з громадськістю щодо проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед широких мас населення щодо значення

конкурентної політики для економіки та ролі Комітету у сфері захисту та розвитку конкуренції.

4.1. Взаємодія з органами державної влади та органами місцевого самоврядування

Єдина конкурентна політика всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування є необхідною запорукою функціонування та розвитку ефективного конкурентного середовища в Україні. Механізмом запобігання прийняттю державними органами рішень, що можуть негативно вплинути на конкуренцію, є погодження проектів таких рішень з органами Антимонопольного комітету України відповідно до частини четвертої статті 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

Антимонопольним комітетом України протягом 2015 року опрацьовано 1356 нормативно-правових актів, інших рішень та проектів рішень державних органів. З них відмовлено в погодженні 79 документів.

Надано зауваження та пропозиції до 234 актів щодо приведення їх у відповідність до вимог законодавства про захист економічної конкуренції. У 23 випадках пропозиції органів Антимонопольного комітету були враховані.

Комітетом у 2015 році було опрацьовано значну кількість проектів нормативно-правових актів, які могли вплинути на конкуренцію на ринках електричної енергії.

Комітет у межах компетенції, надавав зауваження та пропозиції щодо шляхів доопрацювання таких нормативно-правових актів та їх гармонізації із законодавством про захист економічної конкуренції, зокрема до:

- проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування послуг з приєднання до електричних мереж»;
- проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику»;

- проекту Закону України «Про ринок електричної енергії» та проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України»;
- проектів розпоряджень Кабінету Міністрів України «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії» та про їх продовження.

З метою створення ефективного конкурентного середовища на ринку природного газу, з урахуванням основних вимог законодавства ЄС, Комітет опрацював понад 95 нормативно-правових актів, які стосувалися реформування та функціонування ринку природного газу, та направив зауваження, зокрема, до проектів:

Закону України «Про ринок природного газу»;

постанови НКРЕКП «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем»;

постанови НКРЕКП «Про затвердження Кодексу газотранспортної системи»;

постанови НКРЕКП «Про затвердження Кодексу газосховищ та критеріїв, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірної доступу або режим регульованого доступу»;

постанови НКРЕКП «Про затвердження Правил постачання природного газу».

Основні пропозиції до проекту Закону та інших нормативно-правових актів, які стосувалися реформування та функціонування ринку природного газу, були спрямовані на забезпечення недискримінаційного доступу до цього ринку

та створення в Україні повноцінного ринку природного газу, заснованого на засадах вільної конкуренції із належним рівнем захисту споживачів.

З метою розвитку конкуренції на ринку залізничних перевезень Комітетом було опрацьовано проект Закону України «Про залізничний транспорт України».

За результатами розгляду проекту Закону України «Про залізничний транспорт України» Комітетом було зауважено, що положення зазначеного законопроекту не повною мірою відповідають закладеним у Законі України «Про природні монополії» правовим, економічним та організаційним засадам державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на суміжних ринках.

Крім цього, було зауважено, що повноваження, визначені проектом Закону для центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері залізничного транспорту, зокрема:

«ведення реєстрів перевізників, операторів залізничного рухомого складу, операторів інфраструктури, залізничних колій незагального користування;

нагляд за рівноправним доступом до інфраструктури залізничного транспорту;

розгляд спірних питань між операторами інфраструктури, перевізниками та іншими учасниками ринку залізничних перевезень з питань доступу до інфраструктури залізничного транспорту» відповідно до Закону України «Про природні монополії» покладені на національну комісію, що здійснює державне регулювання діяльності у сфері транспорту.

Враховуючи наведене, було запропоновано частину четверту статті 5 проекту Закону привести у відповідність до Закону України «Про природні монополії».

Разом з тим, зважаючи на велику кількість посилань у тексті законопроекту на необхідність розробки певних правил, порядків тощо

центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері залізничного транспорту, було запропоновано додатково переглянути всі визначені проектом Закону посилення на правила, порядки тощо з метою їх приведення у відповідність до вимог Закону України «Про природні монополії».

З метою реалізації єдиних підходів до державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на ринках, суміжних з ринками природних монополій, було запропоновано привести статтю 4 законопроекту у відповідність до статті 8 Закону України «Про природні монополії».

Крім того, було запропоновано привести положення Повітряного кодексу України стосовно ліцензування певних видів діяльності у відповідність до вимог Закону України «Про природні монополії», доповнивши проекту Закону відповідними змінами до Повітряного кодексу України, виключивши повноваження керівника уповноваженого органу з питань цивільної авіації щодо видачі ліцензій на провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів та/або вантажів повітряним транспортом, надання прав на експлуатацію повітряних ліній і призначень авіаперевізникам.

З метою недопущення обмеження конкуренції на ринку надання послуг поштового зв'язку Комітет надав свої пропозиції до розробленого Міністерством інфраструктури України проекту Закону України «Про внесення змін до статті 233 Митного кодексу України».

Законопроект передбачав норму, згідно з якою митний контроль і митне оформлення товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України в міжнародних поштових відправленнях, здійснюються в місцях міжнародного поштового обміну оператора поштового зв'язку, призначеного для надання поштових послуг і виконання зобов'язань, що випливають з актів Всесвітнього поштового союзу. Це могло б призвести до недопущення та

усунення інших суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на ринку послуг поштового зв'язку, та суттєво обмежить конкуренцію на цьому ринку.

Враховуючи викладене, Комітет відмовив у погодженні зазначеного законопроекту.

Комітет розглянув проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок».

Законопроектом було передбачено надання пільг та переваг призначеному національному оператору поштового зв'язку, зокрема, у частині надання в користування приміщень для розміщення об'єктів поштового зв'язку.

Крім того, проектом Закону передбачено, що призначений національний оператор поштового зв'язку має виключне право на пересилання простих листів масою до 50 гр та простих поштових карток.

Разом з тим, фінансову підтримку в наданні універсальних послуг поштового зв'язку передбачено тільки для призначеного національного оператора поштового зв'язку.

Запровадження таких норм може призвести до недопущення та обмеження конкуренції.

З метою створення однакових умов діяльності суб'єктів господарювання на вказаному ринку Комітетом було запропоновано під час доопрацювання законопроекту передбачити виключення необґрунтованих преференційних умов для призначеного національного оператора поштового зв'язку.

Крім того, законопроектом не встановлено, принципів (конкурс, тендер тощо) та критеріїв визначення призначеного національного оператора поштового зв'язку; терміну, на який призначається такий оператор; механізму заміни одного призначеного національного оператора поштового зв'язку на іншого тощо.

У зв'язку з цим, Комітетом було запропоновано встановити чіткий, прозорий та недискримінаційний порядок визначення та зміни призначеного національного оператора поштового зв'язку.

З метою недопущення обмеження конкуренції на ринку теплопостачання Комітетом було опрацьовано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння розвитку конкурентного середовища та залучення інвестицій у сфері теплопостачання», розроблений Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження.

На думку Комітету, окремими положеннями законопроекту створюються умови для вчинення суб'єктами господарювання сфери теплопостачання порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем, які призводитимуть до ущемлення інтересів споживачів. Зокрема, передбачалося, що в разі несвоєчасної сплати платежів за постачання теплової енергії, за транспортування теплової енергії та за спожиту теплову енергію споживач сплачує пеню у встановленому договором розмірі.

При цьому для суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання, які займають монопольне (домінуюче) становище, будуть відсутні обмеження щодо встановлення розміру пені.

У зв'язку з цим, Комітет наголосив на необхідності визначити розмір пені за несвоєчасну оплату платежів за постачання теплової енергії, за транспортування теплової енергії та за спожиту теплову енергію на законодавчому рівні.

Комітетом розглянуто проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (у сферах теплопостачання та житлово-комунальних послуг)», розроблений Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП).

Законопроектом пропонувалося встановити, що тарифи на теплову енергію повинні забезпечувати підприємствам - теплопостачальникам достатній рівень рентабельності.

Однак, поняття «достатності» рівня рентабельності є суб'єктивним. Відтак, запропонована норма могла б призвести до встановлення для суб'єктів

господарювання, що займають монопольне (домінуюче) становище на відповідних ринках, завищених розмірів тарифів.

У зв'язку з цим Комітет наголосив на необхідності законодавчо визначити граничний рівень рентабельності, допустимий при формуванні тарифів на послуги з теплопостачання.

Комітет погодив проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення відносин у сфері теплопостачання, надання послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води», розроблений Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

Водночас, з метою забезпечення реалізації повною мірою прав споживачів на отримання якісних житлово-комунальних послуг та недопущення ущемлення їх інтересів Комітет наголосив на необхідності надання споживачам права на відключення від внутрішньобудинкових систем централізованого опалення в разі неможливості забезпечення цими системами опалення якості послуг відповідно до встановлених параметрів, а також визначення чітких вимог та термінів прийняття органами місцевого самоврядування рішення про здійснення відключення споживачів від внутрішньобудинкових систем централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, під час розроблення відповідного порядку.

З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання суб'єктами природної монополії, що здійснюють діяльність на ринках централізованого водопостачання та водовідведення, монопольним (домінуючим) становищем, забезпечення дотримання прав споживачів НКРЕКП було запропоновано внести низку змін і доповнень до проекту постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання теплової

енергії» та «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення».

Національним банком України (НБУ) виконано пропозиції, надані листом Комітету, щодо приведення положень постанов правління НБУ від 25.09.2014 № 602 «Про заходи щодо забезпечення повернення кредитів, наданих Національним банком України» та від 13.07.2010 № 327 «Про затвердження Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України» у відповідність до вимог законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема, шляхом перегляду критеріїв, встановлених до суб'єктів оціночної діяльності, та визначення їх на недискримінаційних умовах.

Однією з форм взаємодії з органами державної влади та органами самоврядування є спільні наради, які проводились як в Комітеті, так і в інших органах влади. Зокрема, такі наради відбулися за участю представників Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Протягом 2015 року Комітет здійснив координацію своєї діяльності з 945 органами державної влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю.

Органами Комітету було проведено 3195 заходів щодо обміну інформацією з державними органами та здійснено 2057 інших заходів.

Фахівці Комітету взяли участь у роботі 76 міжвідомчих органів та провели 1459 заходів координації своєї діяльності з правоохоронними органами.

4.2. Надання рекомендацій щодо обмеження монополізму, розвитку конкуренції та запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції

У 2015 році органами Антимонопольного комітету України було надано 1 300 рекомендацій іншим органам державної влади, органам місцевого самоврядування, суб'єктам господарювання щодо вжиття заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток конкуренції та запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

Найбільшу увагу Комітет приділяв заходам з обмеження монополізму та забезпечення інтересів споживачів на соціально важливих загальнодержавних та регіональних ринках. Низку рекомендацій, спрямованих на розвиток конкуренції, було надано щодо ринків медичних послуг, тютюнових виробів, ринку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій.

Під час проведення дослідження органами Комітету ринків тютюнових виробів було встановлено, що діяльність з виробництва тютюнових виробів (сигарет з фільтром та без фільтра) в Україні у 2014 році здійснювали 6 суб'єктів господарювання, а саме: приватне акціонерне товариство «Філіп Морріс Україна», публічне акціонерне товариство «Джей Ті Інтернешнл Україна», приватне акціонерне товариство «Імперіал Тобакко Продакшн Україна», приватне акціонерне товариство «А/Т тютюнова компанія «В.А.Т. Прилуки», ДП «Тютюнова компанія «Хамадей», товариство з обмеженою відповідальністю «Львівська тютюнова фабрика».

У ході дослідження Комітетом було виявлено, що 99 відсотків вироблених в Україні у 2014 році тютюнових виробів припадає на чотирьох виробників, а саме: ПрАТ «Філіп Морріс Україна», ПАТ «Джей Ті Україна», ПрАТ «Імперіал Тобакко Продакшн Україна» і ПрАТ «В.А.Т.-Прилуки».

Крім того, встановлено, що єдиним діючим контрагентом вищезазначених виробників, який здійснює оптову поставку й дистрибуцію тютюнових виробів в Україні, є ТОВ «ТК «Мегаполіс-Україна».

Отже, конкуренція на ринку оптової реалізації тютюнових виробів (сигарет з фільтром та сигарет без фільтра) широкого асортименту фактично відсутня.

З метою припинення дій, що можуть мати негативний вплив на конкуренцію, Комітет рекомендував зазначеним вище суб'єктам господарювання до 01 листопада 2015 року оприлюднити у відкритих інформаційних джерелах умови (зокрема, вимоги, критерії, процедури, строки) відбору контрагентів серед суб'єктів господарювання, що мають ліцензії на право оптової торгівлі тютюновими виробами, для поставки та дистрибуції тютюнових виробів.

На ринку роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції Комітетом було надано 13 суб'єктам господарювання, що є операторами ринків світлих нафтопродуктів, рекомендації стосовно вжиття заходів щодо встановлення роздрібних цін на моторні бензини та дизельне паливо на рівні, який існував би за умов значної конкуренції на ринку.

Комітетом було проаналізовано нормативно-правову базу, яка регулює правовідносини у сферах житлово-комунального господарства (у тому числі водопостачання) і метрології, та встановлено, що право споживача на періодичну перевірку квартирних засобів обліку тягне за собою обов'язок виконавця проводити таку перевірку й контролювати міжповіркові інтервали.

Тому із встановленням Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – Національна комісія), тарифів, які містять витрати на перевірку квартирних засобів обліку, споживачі, сплачуючи більше ніж півроку за послугу з централізованого постачання гарячої води, сформували накопичувальний фонд для здійснення виконавцем комунальних послуг робіт, пов'язаних з перевіркою засобів обліку води.

Незастосування показань квартирних приладів обліку та нарахування споживачам плати за ресурси згідно з нормами (або загальнобудинковими лічильниками) може призвести до необґрунтованих нарахувань за послуги з централізованого постачання холодної та гарячої води, а також водовідведення.

З метою припинення дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію, Комітет надав Національній комісії обов'язкові для розгляду рекомендації щодо врегулювання питань, пов'язаних з повіркою квартирних засобів обліку холодної та гарячої води, враховуючи положення нормативно-правових актів, якими передбачено здійснення періодичної повірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтажу, транспортування й монтажу) засобів вимірювальної техніки за рахунок підприємств та організацій, які надають послуги з водопостачання, а саме: попередити суб'єктів господарювання, що надають послуги за тарифами, до складу яких включені витрати на повірку засобів обліку води, про відповідальність за невиконання обов'язку здійснювати роботи, пов'язані з повіркою/заміною, (демонтаж, повірку, ремонт, транспортування, монтаж, опломбування) за власний рахунок; прийняти відповідне рішення щодо визначення джерел фінансування забезпечення робіт, пов'язаних з повіркою/заміною засобів обліку води (демонтаж, повірка, ремонт, транспортування, монтаж, опломбування) для суб'єктів господарювання, що надають послуги за тарифами, до складу яких не включені витрати на повірку засобів обліку води.

З метою забезпечення єдиних підходів до регулювання питань приєднання мереж замовників до мереж суб'єктів природних монополій, а також процедури приєднання до водопровідних і каналізаційних мереж, Правила приєднання до водопровідних та каналізаційних мереж мають розмежовувати поняття «приєднання» та «підключення», а також містити норми, які б, зокрема, врегульовували питання, пов'язані із:

наданням/отриманням дозволу на приєднання;

проектуванням об'єкта будівництва (мереж водопостачання та водовідведення);

особливостями надання/отримання технічних умов, у тому числі визначенням порядку (методики) формування вартості послуг з видачі технічних умов;

визначенням порядку оплати за приєднання, враховуючи формування вартості робіт та послуг окремих етапів цієї процедури (зокрема робіт та послуг, пов'язаних з підключенням до інженерних мереж водопостачання та водовідведення);

визначенням пайової участі (зокрема, з метою запобігання випадків примушення замовників під виглядом пайової участі придбавати на користь власника мереж матеріальні цінності та/або виконувати певні роботи, які безпосередньо не відносяться до замовленої заявником процедури приєднання);

тимчасовим приєднанням;

У зв'язку з цим Антимонопольний комітет України надав Національній комісії обов'язкові для розгляду рекомендації, якими зобов'язав ужити заходів щодо розроблення та затвердження Правил приєднання/підключення до водопровідних та каналізаційних мереж, що врегульовуватимуть, зокрема, питання надання/отримання технічних умов, оплати за приєднання/підключення до мереж водопостачання і водовідведення, враховуючи формування вартості робіт та послуг окремих етапів цих процедур.

До органів Антимонопольного комітету України протягом 2015 року надходили звернення громадян та органів місцевого самоврядування, звернення і запити народних депутатів України щодо включення необґрунтованих витрат до тарифів, установлених Національною комісією на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, виконавцями яких визначено відокремлені структурні підрозділи Державного територіально-галузевого об'єднання «Львівська залізниця», державного підприємства «Одеська залізниця», державного підприємства «Південна залізниця»,

Державного територіально-галузевого об'єднання «Південно-Західна залізниця» та державного підприємства «Придніпровська залізниця» (далі – Залізниця).

Під час розгляду звернень було виявлено що Національною комісією при встановленні тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення були враховані усереднені витрати певної залізниці в цілому по всіх населених пунктах, у яких виконавцями послуг є відокремлені підрозділи відповідної залізниці, а не кожного з таких населених пунктів окремо.

При цьому Національною комісією не було враховано, що витрати одного й того ж відокремленого підрозділу залізниці, у разі надання ним послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в різних населених пунктах навіть одного району області, є різними.

За певних умов зазначене може призводити до того, що мешканці населених пунктів, для яких собівартість надання відокремленим підрозділом залізниці послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є меншою, фактично будуть оплачувати певну частину витрат відокремленого підрозділу залізниці при наданні ним зазначених послуг мешканцям населеного пункту, для яких собівартість надання таких послуг є більшою.

З огляду на зазначене, Антимонопольний комітет України рекомендував Національній комісії вжити заходів щодо нормативного врегулювання питання встановлення тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, які надаються відокремленими структурними підрозділами публічного акціонерного товариства «Українська залізниця», з урахуванням фактичних витрат на надання цих послуг.

У Комітеті за зверненням Асоціації представників міжнародних фармацевтичних виробників України досліджувалося питання відповідності законодавству про захист економічної конкуренції дій (бездіяльності) Міністерства охорони здоров'я України при створенні формулярної системи України.

Під час дослідження було встановлено, що при прийнятті рішень про включення/виключення лікарських засобів до/з Державного формуляра, експертні групи ДП «ДЕЦ» застосовують недостатньо окреслені та чіткі підходи щодо аналізу доказів ефективності, безпеки та раціональності використання лікарського засобу, що є підставами доцільності включення/виключення лікарських засобів до/з Державного формуляра.

З метою недопущення негативного впливу на конкуренцію на ринках лікарських засобів, керуючись пунктом 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Постійно діюча адміністративна колегія Комітету надала Міністерству охорони здоров'я України обов'язкові для розгляду рекомендації про вжиття заходів щодо створення прозорого механізму функціонування формулярної системи в Україні та прозорої процедури обрання членів Центрального формулярного комітету Міністерства охорони здоров'я України.

4.3. Законопроектна та нормотворча робота

Робота Антимонопольного комітету України з удосконалення законодавства про захист економічної конкуренції у 2015 році була спрямована на виконання завдань, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, Угодою про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна», Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Програми діяльності Кабінету Міністрів України. Її пріоритетними цілями були:

нормативне забезпечення імплементації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;

розроблення та опублікування принципів визначення штрафних санкцій, що застосовуються за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

розроблення нормативно-правових актів стосовно публікації рішень Комітету у справах про порушення;

розроблення нормативно-правових актів щодо реформування системи контролю за концентрацією суб'єктів господарювання відповідно до положень Регламенту ЄС про злиття суб'єктів господарювання.

У 2015 році Верховною Радою України 14.05.2015 було прийнято у другому читанні та в цілому Закон України № 416-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги», розроблений Антимонопольним комітетом України спільно з експертами ЄС.

Основна мета Закону – встановлення на законодавчому рівні механізму запобігання виділенню коштів з державного бюджету на державну підтримку суб'єктів господарювання, яка може призвести до негативного впливу на конкуренцію.

Відповідно до положень Закону, починаючи з формування проекту Державного бюджету України на 2019 рік, бюджетні запити, які передбачають надання державної допомоги суб'єктам господарювання за рахунок державного бюджету в будь-якій формі, мають супроводжуватися прийнятими в установленому порядку рішеннями Уповноваженого органу з питань державної допомоги.

Реалізація норм Закону сприятиме ефективному застосуванню Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», а також виконанню зобов'язань України, які виникли після підписання економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також інших міжнародних зобов'язань України, зокрема тих, які виникають з Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Кабінетом Міністрів України 07.10.2015 було прийнято розроблене Антимонопольним комітетом України розпорядження № 1059-р «Про внесення зміни до пункту 27 плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» (далі – розпорядження № 1059-р).

Розпорядження № 1059-р прийнято з метою впровадження єдиного підходу Уряду до створення системи підзаконних нормативно-правових актів, що діють у сфері моніторингу та контролю державної допомоги в Україні. Розпорядженням було внесено зміну до пункту 27 плану заходів, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03 серпня 2014 року № 733-р.

Кабінетом Міністрів України 28 жовтня 2015 року було прийнято розроблену Антимонопольним комітетом України постанову № 852 «Про внесення зміни в додаток 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2014 року № 85» (далі – постанова № 852).

Постанову № 852 прийнято з метою забезпечення реалізації Антимонопольним комітетом України повноважень Уповноваженого органу з питань державної допомоги, які покладаються на нього згідно із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», та на виконання пункту 169 Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014 – 2017 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р.

Відповідно до постанови № 852 було збільшено граничну чисельність працівників апарату Антимонопольного комітету України у 2015 році на 26 осіб за рахунок зменшення граничної чисельності працівників територіальних відділень Комітету, що дозволило створити структурний підрозділ з питань державної допомоги.

Антимонопольним комітетом України розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції».

Проектом постанови пропонується впровадити правове регулювання відносин, які виникають між Антимонопольним комітетом України (як Уповноваженим органом з питань державної допомоги), надавачами незаконної державної допомоги та її отримувачами під час застосування процедури

повернення незаконної державної допомоги. Крім того, прийняття акта сприятиме виконанню Україною зобов'язань, узятих відповідно до частини першої статті 267 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо прийняття національного законодавства про державну допомогу.

На кінець 2015 року проект постанови проходив процедуру узгодження із зацікавленими органами.

Антимонопольним комітетом України 28 грудня 2015 року було прийнято розпорядження № 43-рп «Деякі питання реалізації Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – розпорядження № 43-рп).

Зазначене розпорядження № 43-рп прийнято з метою створення правових та організаційних механізмів реалізації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» у частині, що стосується проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, ведення реєстру державної допомоги суб'єктам господарювання, а також подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання.

Розпорядженням № 43-рп, зокрема, затверджено Порядок проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання; Порядок, форми та вимоги щодо подання Антимонопольному комітету інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання; Порядок ведення та доступу до реєстру державної допомоги суб'єктам господарювання.

Антимонопольним комітетом України 18.08.2015 було прийнято розпорядження № 25-рп «Про затвердження Змін до Положення про концентрацію» (далі – розпорядження № 25-рп).

Зазначене розпорядження № 25-рп прийнято з метою обмеження обсягу дискреційних повноважень Антимонопольного комітету України в частині часу, виділеного для збирання документів для застосування правил контролю за

концентрацією і, як наслідок, виконання передумов отримання другого траншу макрофінансової допомоги Європейського Союзу.

Розпорядженням № 25-рп, зокрема, встановлено граничні строки надсилання органами Комітету запиту щодо подання додаткової інформації; подання заявником (заявниками) додаткової інформації на запит Комітету; прийняття органами Комітету рішення у справі про концентрацію.

З метою виконання Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 357-р, Комітетом прийнято розпорядження від 23.06.2015 № 15-рп «Про внесення зміни до пункту 7 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13 липня 2015 року за № 834/27279, яке набрало чинності 31 липня 2015 року.

Відповідно до зазначеного розпорядження періодичне запитування територіальними відділеннями інформації у суб'єктів господарювання, об'єднань, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, їх посадових осіб і працівників, інших фізичних та юридичних осіб здійснюється лише в разі отримання відповідної згоди в Голови Комітету або визначеної ним посадової особи.

З метою імплементації пункту п'ятого статті 255 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом та для забезпечення визначеності принципів розрахунку штрафних санкцій, що накладаються за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, Комітетом було прийнято Рекомендаційні роз'яснення щодо застосування положень частин другої та п'ятої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та частин першої та другої статті 21 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 15.09.2015 № 16-рп.

З метою приведення Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію), затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.02.2002 № 33-р, у відповідність із Законом України «Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків», Комітет прийняв розпорядження від 23.04.2015 № 9-рп «Про затвердження Змін до Положення про концентрацію», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 18 травня 2015 року за № 552/26997. Зазначений Закон був прийнятий 28 грудня 2014 року № 78-VIII та з метою врегулювання окремих питань капіталізації та реструктуризації банків. Зокрема, відповідно до статті 2 Закону капіталізація, реорганізація банку здійснюється за спрощеною процедурою, яка передбачає, що Антимонопольний комітет України надає висновок та/або дозвіл на концентрацію не пізніше двох робочих днів з дня подання банком відповідних документів.

У Верховній Раді України Антимонопольний комітет України здійснював супроводження законопроектів, унесених Кабінетом Міністрів України та народними депутатами з питань, що відносяться до компетенції Комітету.

Зокрема, Антимонопольний комітет здійснював супроводження проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості діяльності Антимонопольного комітету України» від 11.02.2015 (реєстраційний № 2102), унесений народним депутатом Пташник В.Ю. та іншими.

Законопроект розроблено з метою виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, запровадження процедури громадського контролю за діяльністю Антимонопольного комітету України та забезпечення правової визначеності та передбачуваності суб'єктів господарювання щодо своєї конкурентної поведінки.

Законопроектом передбачається, що органи Антимонопольного комітету

України обов'язково публікують рішення за результатом розгляду заяв та справ на концентрацію та узгоджені дії; справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та про недобросовісну конкуренцію на офіційному веб-порталі Антимонопольного комітету протягом 10 робочих днів з моменту прийняття такого рішення, крім інформації, яка визначена як інформація з обмеженим доступом.

Відповідний Закон прийнято Верховною Радою України 12 листопада 2015 року та підписано Президентом України 03 грудня 2015 року.

Разом з цим, з метою забезпечення відкритості та прозорості діяльності, Комітет з 15 липня 2015 року запровадив публікацію рішень, прийнятих на його засіданнях. Оприлюдненню підлягають усі рішення Комітету, зокрема, щодо результатів розгляду заяв та справ про узгоджені дії чи концентрацію. Рішення Комітету оприлюднюються на офіційному веб-сайті Антимонопольного комітету України за адресою www.amc.gov.ua у розділі «Рішення та рекомендації».

У 2015 році Комітет здійснював супроводження проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» (щодо підвищення ефективності системи контролю за економічними концентраціями)» від 25.06.2015 (реєстраційний № 2168а), унесений народним депутатом Пташник В.Ю. та іншими.

Пропозиції Комітету щодо вдосконалення системи порогів, за перевищення яких є необхідним одержання дозволу, та процедур розгляду заяв про одержання дозволів на концентрацію враховано під час розгляду законопроекту у другому читанні.

Законопроект розроблено з метою виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та підвищення ефективності системи контролю за економічними концентраціями шляхом підвищення вартісних показників, у разі досягнення яких необхідно отримати дозвіл Антимонопольного комітету на концентрацію суб'єктів господарювання,

проведення оцінки впливу такої концентрації на конкуренцію в Україні. Законопроект прийнято в другому читанні 26 січня 2016 року.

У 2015 році Комітетом супроводжувався також проект Закону України «Про внесення змін до законодавства про захист економічної конкуренції щодо визначення органами Антимонопольного комітету України розміру штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції» від 19.03.2015 (реєстраційний № 2431), унесений народними депутатами Пташник В.Ю., Бельковою О.В. та іншими.

Законопроект розроблено з метою забезпечення прозорості та передбачуваності правозастосування, сприяння реалізації принципу правової визначеності та виконання функції спеціальної (запобігання вчиненню порушень суб'єктом господарювання – відповідачем у справі) та загальної превенції (попередження вчинення порушень іншими суб'єктами господарювання).

Законопроект прийнято в першому читанні 12 листопада 2015 року.

Антимонопольний комітет України у 2015 році розглянув та надав свої висновки та пропозиції до низки законопроектів, до прикладу:

- до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктів господарювання)» від 26.02.2015 (реєстраційний № 2244), унесений народними депутатами Герегою О.В. та Шиньковичем А.В;
- до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації діяльності Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади» від 15.07.2015 (реєстраційний № 2354а), унесений народними депутатами Сироїд О.І., Шкрум А.І. та іншими.

Згідно з дорученням Кабінету Міністрів України постійно проводиться експертиза законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України, які внесені народними депутатами України. За результатами проведеної експертизи до Кабінету Міністрів України вносяться висновки і пропозиції до законопроектів. Предметом такої експертизи є положення законопроектів з питань, що належать до компетенції Антимонопольного комітету України. На виконання зазначеного доручення Комітетом опрацьовано понад 120 проектів законів, положення яких впливають чи можуть впливати на стан конкуренції, та направлено до Кабінету Міністрів України зауваження і пропозиції, спрямовані на вдосконалення положень 22 законопроектів.

На підставі статті 20¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України» Комітет надав пропозиції до профільних комітетів Верховної Ради України стосовно 105 законопроектів, унесених як Кабінетом Міністрів України, так і народними депутатами України.

Крім того, протягом 2015 року було опрацьовано 1356 проектів нормативно-правових актів, які вносилися центральними органами виконавчої влади на розгляд Кабінету Міністрів України.

4.4. Взаємодія з громадськістю

Протягом 2015 року Комітет приділяв значну увагу питанням ефективності взаємодії з громадськістю, зокрема інститутами громадянського суспільства, формування проконкурентної свідомості у суспільстві, забезпечення принципів відкритості та прозорості.

З метою забезпечення прозорості діяльності Антимонопольного комітету України у звітному році було запроваджено оприлюднення рішень Комітету щодо:

заяв та справ про концентрації та узгоджені дії;

справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

справ про недобросовісну конкуренцію.

Рішення, з урахуванням вимог щодо конфіденційності інформації, розміщуються на офіційному веб-порталі Комітету в повному обсязі в розділі «Рішення та рекомендації».

Протягом року було підготовлено та оприлюднено на офіційному веб-порталі та суб-сайтах територіальних відділень Комітету близько 4 871 інформаційного повідомлення про рішення та діяльність органів Комітету, 2 388 рішень постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель.

Понад 30 тисяч інформаційних матеріалів стосовно роботи Комітету опубліковано в мережі Інтернет, понад 500 – у друкованих засобах масової інформації. Керівництво Комітету протягом року здійснило понад 100 виступів на телебаченні та радіо. Було опрацьовано понад 180 журналістських запитів.

У звітному році підписано меморандум про співпрацю між Антимонопольним комітетом України та Громадською організацією «Фонд розвитку конкуренції». Взаємодія з Фондом розвитку конкуренції охоплює питання захисту та розвитку конкуренції у сфері господарської діяльності, практики застосування законодавства про захист економічної конкуренції в Україні, адвокатування конкуренції на соціально важливих ринках, сприяння розвитку правил професійної етики в конкуренції для відповідних сфер господарської діяльності та поглиблення співпраці з міжнародними організаціями. За сприяння Комітету Громадською організацією «Фонд розвитку конкуренції» проведено низку заходів на загальнодержавному та міжнародному рівнях.

У 2015 році Комітет приділяв особливу увагу двосторонньому спілкуванню з представниками бізнесу та громадськості. З метою обговорення питань запобігання порушенням законодавства про захист економічної

конкуренції та роз'яснення норм конкурентного законодавства, а також врахування думки громадськості та бізнесу під час розробки нормативно-правових актів у сфері конкуренції Комітет на постійній основі проводив круглі столи, конференції, семінари, зустрічі, наради тощо.

Зазначені заходи стосувалися, зокрема, проблем щодо ринків авіаційних перевезень пасажирів, підходів Комітету до розрахунку штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, проектів Комерційних політик з дистрибуції тютюнових виробів, розвитку конкуренції у фармацевтичній галузі, попередніх результатів комплексного дослідження ринків електричної енергії та енергетичного вугілля.

Проведення Українського антитрастового форуму, організоване редакцією газети «Юридична практика» за підтримки Фонду розвитку конкуренції, отримало широке оприлюднення в засобах масової інформації.

Найбільший інтерес засобів масової інформації викликали, зокрема: прес-конференція на тему «Картельна змова. Деталі розслідування», брифінг Голови Антимонопольного комітету України Ю. Терентьєва щодо стану розгляду справи стосовно ПАТ «Газпром», засідання круглого столу на тему «Реформування енергетичних ринків України: захист та адвокатування конкуренції» та відкрите засідання постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель стосовно розгляду скарги щодо встановлення ДП «Укрмедпроектбуд» дискримінаційних вимог у документації конкурсних торгів на закупівлю «Робіт з будівництва сучасного лікувально-діагностичного комплексу Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит».

У звітному році відбулося сім засідань Громадської ради при Антимонопольному комітеті України, до складу якої увійшли представники 52 інститутів громадянського суспільства, та низка засідань її робочих органів – спеціалізованих комітетів.

У Комітеті було забезпечено підготовку та випуск періодичних і неперіодичних видань: журналу «Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України», щоквартальних інформаційних бюлетенів (дайджестів) територіальних відділень Комітету, а також публікацію «Звіту Антимонопольного комітету України за 2014 рік» українською та англійською мовами.

Протягом звітнього року органами Комітету було розглянуто 571 запит на публічну інформацію: 279 – центральним апаратом Комітету, 292 – територіальними відділеннями.

З метою якісного опрацювання запитів громадськості про доступ до публічної інформації Комітет оприлюднив на власному веб-порталі повідомлення з рекомендаціями щодо оформлення громадськістю запитів, звернень, заяв тощо.

Крім цього, розглянуто 3 883 звернення від 13 448 осіб (з урахуванням колективних), 3 282 звернення громадян, які надійшли до Комітету, становили заяви та клопотання, 597 – скарги.

На виконання доручень Голови Комітету щодо розгляду звернень громадян фахівцями органів Комітету була надана необхідна інформація, роз'яснення та вирішено питання позитивно щодо 2 231 звернення, або 57,5 відсотка загальної кількості звернень (3883).

На розгляд за належністю до інших органів влади, установ, організацій надіслано 281 звернення, у 138 випадках було відмовлено в задоволенні клопотання, запиту, скарги.

Відповідно до статей 5 і 7 Закону України «Про звернення громадян» було повернуто громадянам 19 звернень, оформлених без дотримання вимог цього Закону або які не містили необхідної інформації, для прийняття обґрунтованого рішення.

Протягом 2015 року всі звернення були розглянуті з дотриманням строків, передбачених чинним законодавством.

Найбільш актуальні питання, які порушувалися у зверненнях громадян у 2015 році, стосувалися сфери житлово-комунального господарства, зокрема, послуг тепло- та газопостачання, встановлення приладів обліку газу, теплової енергії, плати за послуги з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій, питань укладання договорів приєднання на опалення та гарячу воду, а також питань вартості послуг з перевезення пасажирів міським транспортом, підвищення цін на продукти харчування, паливно-мастильні матеріали, ліки тощо. Комітет протягом року систематично оприлюднював на своєму веб-порталі інформацію з роз'ясненнями з актуальних питань, порушених у зверненнях громадян, оскільки частина з них належить до повноважень інших органів влади, органів місцевого самоврядування тощо.

За результатами розгляду звернень громадян Антимонопольним комітетом України у 2015 році були розпочаті справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проведені розслідування, зокрема, щодо:

нарахування плати за ненадані послуги з технічного обслуговування ліфтів;

порушення порядку надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення;

надання послуг з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій та теплопостачання;

нездійснення перерахунків за неякісно надані послуги теплопостачання;

безпідставного припинення газопостачання споживачам житлових будинків;

порушення законодавства про захист економічної конкуренції операторами ринку роздрібної торгівлі скрапленим газом як моторним паливом тощо.

У межах співпраці Антимонопольного комітету України з державною установою «Урядовий контактний центр», з початку 2015 року було опрацьовано 223 звернення громадян.

З метою забезпечення оперативного реагування органів Антимонопольного комітету України на найбільш гострі суспільно значущі проблеми громадян, які потребують негайного вирішення, було встановлено графік проведення щотижневих прямих «гарячих» ліній за участю державних уповноважених та керівників структурних підрозділів із щомісячним розміщенням на офіційному веб-порталі Комітету інформації за результатами звернень.

5. Діяльність Антимонопольного комітету України як органу оскарження у сфері державних закупівель

Відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» Антимонопольний комітет України є органом оскарження у сфері державних закупівель.

Постійно діюча адміністративна колегія Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель (далі – Колегія), створена Комітетом відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» у складі трьох державних уповноважених, забезпечує захист прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах державної закупівлі.

Рішення за результатами розгляду скарг приймаються органом оскарження на його засіданнях, в яких мають право брати участь представники як замовників, так і суб'єктів оскарження процедур державних закупівель. Усі бажаючі можуть бути присутніми на розгляді скарг та користуватися засобами фото-, кінозйомки, відео- і звукозапису, чим забезпечується відкритість діяльності Колегії.

Публічність рішень Колегії забезпечується шляхом їх оприлюднення на веб-порталах Антимонопольного комітету України та Уповноваженого органу.

Протягом 2015 року до Комітету надійшло **1342** скарги, що на 44,3 відсотка більше показника 2014 року (**930**). Сума коштів, сплачених до державного бюджету України за подання скарг, становить **7665,1** тис. грн, що на 71,3 відсотка перевищує показники 2014 року (4473,36 тис. грн).

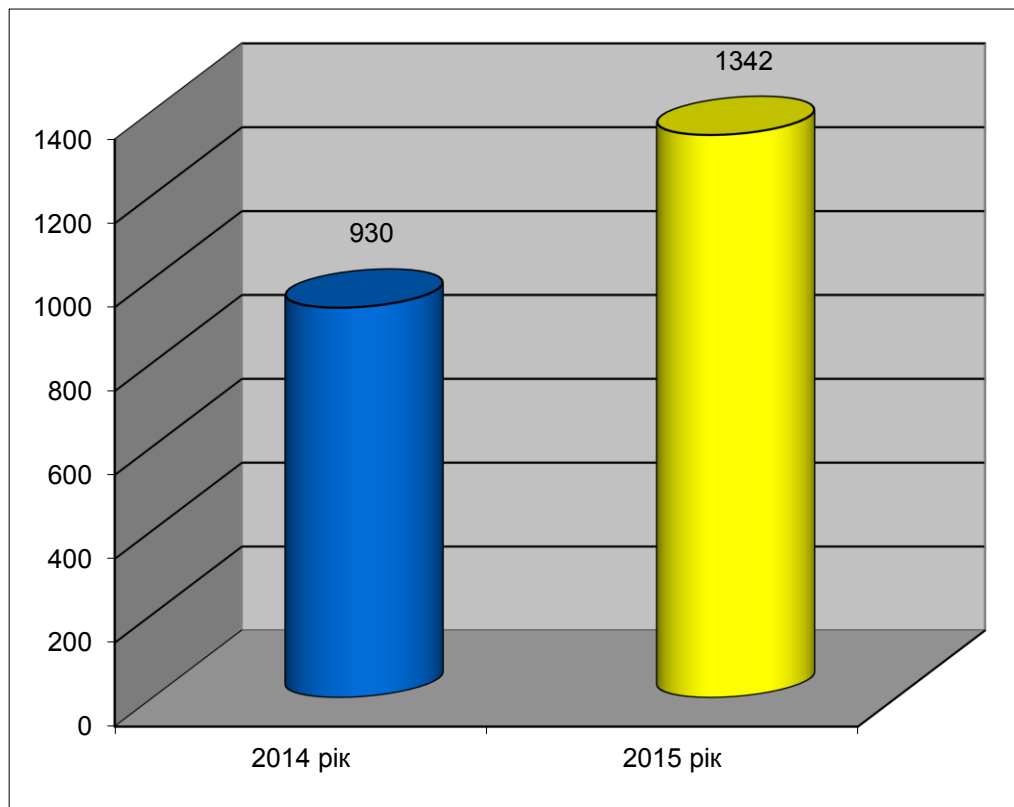

Рис. 21. Кількість скарг з приводу порушень законодавства у сфері державних закупівель, які надійшли до органу оскарження у 2014 – 2015 роках

У 2015 році порівняно з 2014 роком на 5,8 відсотка зросла кількість проведених засідань Колегії (з **308** до **326**). На засіданнях протягом звітного року прийнято **2388** рішень, що на 42,8 відсотка більше, ніж у попередньому році (**1672**). З них: рішень про прийняття скарг до розгляду – **1092**

(у 2014 році – 766), у тому числі про призупинення процедур закупівель – **511** (у 2014 році – 408); про відмову у задоволенні скарги – **337** (у 2014 році – 241); про задоволення скарги – **494** (у 2014 році – 380), у тому числі про відміну процедур закупівель – **143** (у 2014 році – 137).

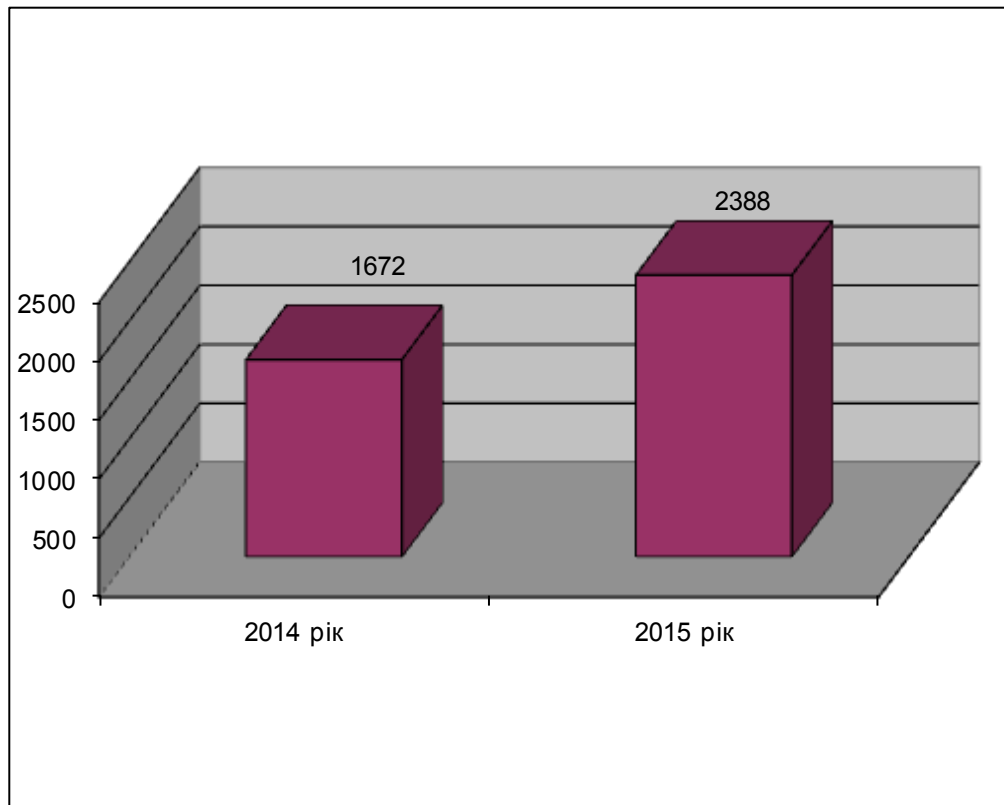

Рис. 22. Кількість прийнятих рішень Постійно діючою адміністративною колегією з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель у 2014 – 2015 роках

У процесі виконання Комітетом функцій органу оскарження відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» виявлено ряд типових порушень замовниками вимог законодавства під час проведення ними процедур державних закупівель, зокрема:

- встановлення в документації конкурсних торгів вимог, які може задовольнити лише один конкретний учасник (виробник або постачальник)

(документація конкурсних торгів прописана під одного виробника/постачальника);

- невідповідність акцептованих пропозицій конкурсних торгів умовам документації конкурсних торгів (переможець торгів не відповідає умовам документації);

- дискримінаційний підхід до розгляду та оцінки пропозицій конкурсних торгів учасників процедур державних закупівель (пропозиції одних учасників відхиляються як такі, що не відповідають умовам документації конкурсних торгів, а інших, які також не відповідають умовам документації, допускають до оцінки та визначають переможцями торгів).

До прикладу, на розгляд Колегії надійшла скарга суб'єкта господарювання на дії замовника під час проведення процедури закупівлі музичних інструментів.

Скаржник не погоджувався з підставами відхилення його пропозиції конкурсних торгів та вважав їх необґрунтованими.

Під час розгляду скарги було встановлено, що пропозиція конкурсних торгів скаржника відхилена правомірно, зокрема, через те, що переклад сертифіката якості виробництва не засвідчений нотаріально, як вимагалось умовами документації.

Разом з цим, у складі копій пропозицій конкурсних торгів учасників процедури закупівлі, які були допущені замовником до процедури оцінки, також містилися копії сертифіката системи управління, складені англійською мовою, та їх переклад українською мовою, не засвідчені нотаріально, що не відповідає умовам документації.

Замовник застосував дискримінаційний підхід (порушив права скаржника), отже, невідповідність наведеній умові документації була підставою для відхилення пропозиції конкурсних торгів скаржника.

Колегія зобов'язала замовника відмінити процедуру закупівлі.

Колегією розглянуто скаргу суб'єкта господарювання на дії замовника під час проведення процедури закупівлі комплектного розподільчого пристрою для АЕС (КРП).

Скаржник зазначав, що пропозиція конкурсних торгів переможця процедури закупівлі не відповідала умовам документації, у зв'язку з чим наполягав на скасуванні рішення про визнання переможця процедури закупівлі та проведенні повторної оцінки пропозицій конкурсних торгів учасників процедури закупівлі.

Під час розгляду скарги Колегією було встановлено, що пропозиції конкурсних торгів учасників цієї процедури закупівлі, які були допущені замовником до процедури оцінки, не відповідали умовам документації, а саме: в складі їх копій містилися технічні умови з показниками, що не відповідали показникам, які вимагалися документацією, зокрема в частині габаритних розмірів запропонованого товару й терміну дії КРП.

Також Колегією встановлено, що у складі копій пропозицій конкурсних торгів учасників, у супереч умов документації, не містилося підтвердження того, що запропонований ними товар (пристрій комплектний розподільчий КРУ-АТОМ-LE) був установлений не менш ніж на трьох об'єктах енергетики та має позитивний досвід експлуатації.

У складі копії пропозиції конкурсних торгів одного з учасників, яка була допущена замовником до процедури оцінки, відсутні копії балансу учасника процедури закупівлі (форма № 1) та звіт про фінансові результати (форма № 2) за останній звітний рік, як передбачалося документацією.

Колегія зобов'язала замовника відмінити процедуру закупівлі.

На розгляд Колегії надійшла скарга щодо порушення медичною комунальною установою порядку проведення процедури закупівлі приладів для контролювання інших фізичних характеристик.

Скаржник не погоджувався з рішенням замовника стосовно відхилення його пропозиції.

Під час розгляду скарги Колегією було встановлено, що пропозиція скаржника не відповідала вимогам документації, зокрема медико-технічним вимогам до предмета закупівлі (показники автоматичного гематологічного аналізатора, аналізатора вимірювання рівня гемоглобіну у крові).

Разом з цим, запропоноване іншими учасниками процедури закупівлі обладнання також не відповідало медико-технічним вимогам, установленим замовником у документації, зокрема щодо автоматичного гематологічного аналізатора.

Колегія зобов'язала медичну комунальну установу відмінити процедуру закупівлі.

Із загальної кількості прийнятих Колегією рішень 82 оскаржено до суду, що становить 3,4 відсотка їх загальної кількості (у 2014 році – 62 таких рішення). Із рішень Колегії, оскаржених до суду, судом скасовано 3, що становить 3,7 відсотка кількості оскаржених до суду рішень Колегії та 0,13 відсотка кількості прийнятих рішень (у 2014 році – відповідно 8,1 та 0,29 відсотка). Зі скасованих судом рішень Колегії, оскаржених до суду, у звітному році не було жодного, скасованого судом остаточно (у 2014 році – 2 таких рішення).

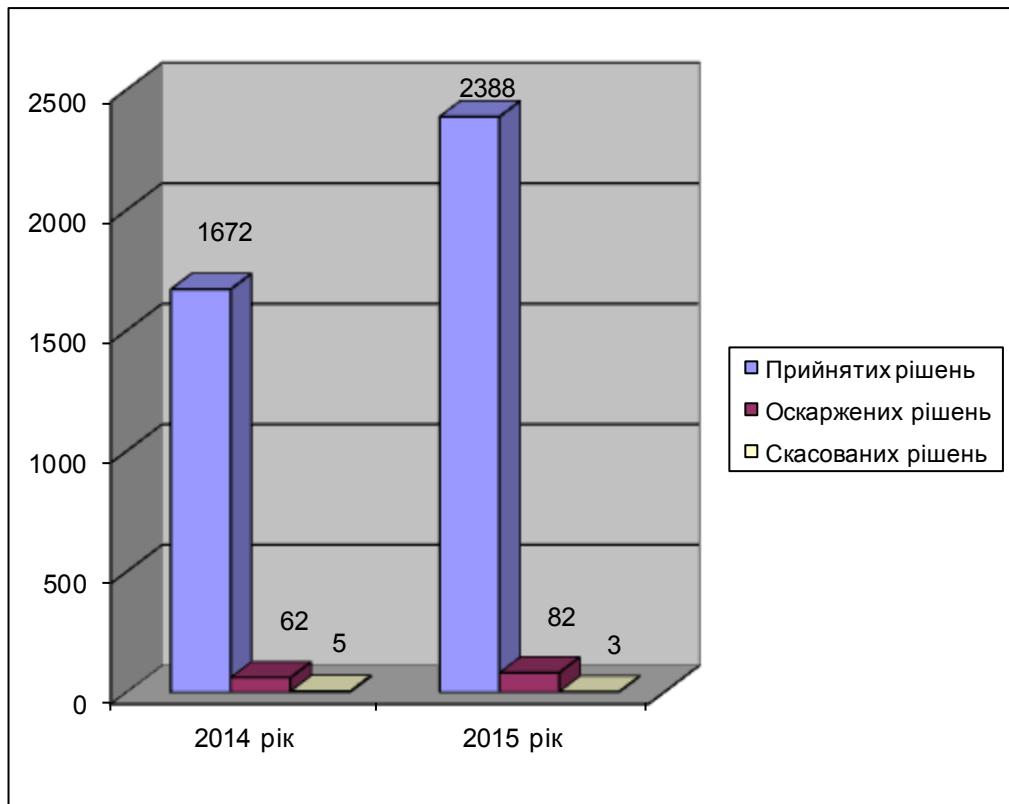

Рис. 23. Кількість прийнятих, оскаржених та скасованих судами рішень Постійно діючої адміністративної колегії Комітету з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель у 2014 – 2015 роках

У звітному році тривала співпраця Комітету з правоохоронними органами у сфері державних закупівель шляхом обміну інформацією – було надіслано 10 листів до правоохоронних органів, зокрема про виявлені порушення, що мають ознаки злочину (за 2014 рік – 9 таких листів).

Протягом 2015 року Комітет брав участь в удосконаленні нормативно-правової бази у сфері державних закупівель.

Комітет на виконання доручень Кабінету Міністрів України постійно надає пропозиції та/або зауваження до законопроектів з питань державних закупівель, унесених народними депутатами до Верховної Ради України.

Так, у вересні 2015 року до Закону України «Про здійснення державних закупівель» було внесено зміни (зокрема в частині вимог до скарги та строків її

подання до органу оскарження), про позитивний результат яких свідчать статистичні дані щодо розгляду скарг.

Комітет неодноразово надавав пропозиції та зауваження до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність із міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції», більшість яких була врахована під час його прийняття. Відповідно до зазначених змін суб'єкт оскарження повинен обов'язково навести у скарзі обґрунтування наявності порушених прав та охоронюваних законом інтересів з приводу рішення, дії чи бездіяльності замовника, генерального замовника, що суперечать законодавству у сфері державних закупівель і внаслідок яких порушено право чи законні інтереси такої особи. Також зазначені зміни спрямовані на обмеження можливості зловживання в частині неодноразового оскарження умов первинної документації конкурсних торгів, а також подання скарг на документацію конкурсних торгів безпосередньо перед розкриттям пропозицій з метою зриву чи затягування процедур закупівель.

Зазначені напрацювання реалізовані в проекті Закону України «Про публічні закупівлі», у розробці та сприянні прийняттю якого Комітет брав активну участь, надавав пропозиції та зауваження, які

були враховані під час його прийняття.

Суттєвими пропозиціями Комітету до цього Закону, які були враховані, є положення щодо визначення критеріїв та методики оцінки пропозицій конкурсних торгів учасників процедур закупівель. Ці положення спрямовані на ефективність реалізації та економію коштів під час здійснення відповідних закупівель.

У 2015 році Комітетом погоджено проект Закону України «Про приєднання України до Угоди Світової організації торгівлі про державні закупівлі».

6. Міжнародна діяльність

Міжнародна діяльність Антимонопольного комітету України протягом 2015 року була спрямована на розширення та поглиблення співпраці України з відомствами інших держав та міжнародними організаціями у сфері захисту економічної конкуренції.

Представники Комітету взяли участь у роботі міжнародних робочих органів з питань конкуренції Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і Конференції ООН з питань торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), зокрема:

засіданні Комітету з конкуренції ОЕСР та його робочих груп (м. Париж, Французька Республіка, червень 2015 року, жовтень 2015 року);

Сьомій конференції з перегляду узгодженого на багатосторонній основі комплексу справедливих принципів та правил контролю за обмеженою діловою практикою ЮНКТАД (м. Женева, Швейцарська Конфедерація, липень 2015 року);

Глобальному форумі ОЕСР з конкуренції (м. Париж, Французька Республіка, жовтень 2015 року).

Крім того, протягом 2015 року Комітет продовжував співпрацю з Міжнародною конкурентною мережею (МКМ).

Участь Комітету в діяльності ОЕСР, ЮНКТАД та МКМ сприяла подальшому розширенню міжнародної співпраці України з іншими державами, міжнародними організаціями у сфері захисту економічної конкуренції.

Участь представників Антимонопольного комітету в заходах міжнародних організацій з питань конкуренції дає можливість не тільки ознайомитися з кращими практиками реалізації конкурентної політики інших країн з метою вдосконалення конкурентного законодавства України, а й поширити інформацію про здобутки України в цій сфері.

Значну увагу у 2015 році було приділено питанням використання на національному рівні позитивного досвіду іноземних конкурентних відомств у

сфері розвитку та захисту економічної конкуренції, обміну практичним та теоретичним досвідом. З цією метою представники Комітету взяли участь у:

навчальному візиті з питань державної допомоги (м. Кишинів, Республіка Молдова);

регіональному семінарі із вдосконалення регулювання державних закупівель для країн Європи та Центральної Азії (м. Відень, Республіка Австрія);

Восьмому щорічному Східноєвропейському семінарі з економічних питань у конкурентному законодавстві (м. Бухарест, Румунія);

навчальному візиті до Офісу з питань захисту конкуренції Чеської Республіки в рамках реалізації проекту технічної допомоги Європейського Союзу «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» (м. Брно, Чеська Республіка).

Особливу увагу протягом 2015 року було приділено вивченню теоретичних і практичних аспектів імплементації норм Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що регулюють відносини конкуренції між сторонами та належать до компетенції Антимонопольного комітету України.

Вивчення досвіду країн-членів ЄС сприяє вдосконаленню національного законодавства з метою імплементації Угоди про асоціацію (внесення змін до існуючих нормативно-правових актів і розроблення нових) шляхом наближення українського антимонопольного законодавства до права Європейського Союзу відповідно до вимог Угоди про асоціацію.

У 2015 році Антимонопольний комітет України брав участь в опрацюванні проектів міжнародних угод та звітів міжнародних організацій. Зокрема, під час участі в переговорах щодо укладання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою Комітетом було опрацьовано в межах компетенції розділ Х «Політика у сфері конкуренції, монополії та державні підприємства» цієї Угоди. Крім того, опрацьовано також розділ «Конкурентна політика» Звіту Секретаріату СОТ стосовно огляду торговельної політики України.

Протягом 2015 року в Комітеті тривала реалізація проекту технічної допомоги «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» та проекту технічної допомоги (у рамках інструменту TAIEХ) Групи ЄС з підтримки України, у межах яких Комітету було надано, зокрема, підтримку у вдосконаленні конкурентного законодавства, рекомендації щодо подальшої його адаптації до правил конкуренції Європейського Союзу, допомогу в розробленні законодавства про державну допомогу та проведено низку заходів з інституційного розвитку та навчання працівників Комітету.

У 2015 році Комітет здійснював заходи щодо залучення міжнародної технічної допомоги з метою інституційної розбудови конкурентного органу, вдосконалення конкурентного законодавства та покращення правозастосовної діяльності. Так, було опрацьовано технічні завдання проектів технічної допомоги Європейського Союзу Twinning «Підтримка інституційної спроможності Антимонопольного комітету України з проведення дослідження товарних ринків України відповідно до міжнародних стандартів та кращих практик і подальшої адаптації законодавства про захист економічної конкуренції до законодавства ЄС», «Розвиток систем контролю і моніторингу державної допомоги в Україні» та проекту Європейського банку реконструкції і розвитку «Інституційна розбудова Антимонопольного комітету України».

Окремо слід зазначити про розширення співпраці Антимонопольного комітету з Федеральною торговельною комісією США, а саме розпочато консультації щодо реалізації в Комітеті проекту міжнародної технічної допомоги Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Крім цього, на міжнародному рівні відбулася низка заходів з питань розвитку конкуренції, зокрема, Міжнародний експертний круглий стіл з питань реформування енергетичного сектору України (ринки електричної енергії, енергетичного вугілля та природного газу), зустріч з обговорення технічного завдання проекту ЄС за програмою Twinning «Підтримка інституційної спроможності Антимонопольного комітету України з проведення досліджень товарних ринків України відповідно до міжнародних стандартів та кращих

практик і подальшої адаптації законодавства про захист економічної конкуренції до законодавства ЄС».

Комітет у 2015 році в межах проекту технічної допомоги «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС», зокрема, брав участь у семінарі, присвяченому першому дослідженню питань надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні, та семінарі з прецедентного права Суду Європейського Союзу у сфері державних закупівель.

Протягом 2015 року в Антимонопольному комітеті представниками Групи ЄС з підтримки України (проект технічної допомоги в рамках інструменту TAIEХ) було проведено Місію з розвитку конкуренції, Місію з питань створення в Україні системи моніторингу й контролю за наданням державної допомоги та інші.

У звітному році Антимонопольний комітет брав участь у заходах зі співробітництва з Секретаріатом Європейського Енергетичного Співтовариства з питань запровадження в Україні механізмів контролю за державною допомогою суб'єктам господарювання. Відбувався обмін інформацією з питань, що становили взаємний інтерес, представники Комітету взяли участь у семінарі «Державна допомога у сфері послуг, що мають загальний економічний інтерес», що відбувся у травні 2015 року у м. Відень.

7. Кадрове, фінансове та наукове забезпечення

Структура, компетенція та організація діяльності Антимонопольного комітету України визначена Законом України «Про Антимонопольний комітет України». Відповідно до цього Закону Антимонопольний комітет України утворюється у складі Голови та восьми державних уповноважених.

Антимонопольний комітет України і його територіальні відділення становлять систему органів Антимонопольного комітету України, яку очолює Голова Комітету.

Органами Антимонопольного комітету України є Антимонопольний комітет України, адміністративні колегії Антимонопольного комітету України, державні уповноважені, адміністративні колегії територіальних відділень Комітету. Роботу із забезпечення діяльності системи органів Комітету здійснює апарат Антимонопольного комітету України та територіальні відділення.

Структура, штатний розпис Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень затверджуються Головою Комітету в межах видатків згідно з кошторисом доходів і видатків.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 року № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» затверджена гранична чисельність працівників центрального апарату Антимонопольного комітету України – 258 штатних одиниць та територіальних відділень Комітету – 503 штатні одиниці.

З метою оптимізації роботи системи органів Комітету з жовтня 2015 року припинено роботу територіального відділення в м. Києві шляхом передачі його функцій Київському обласному територіальному відділенню.

На 31 грудня 2015 року кількість працюючих у центральному апараті Комітету становила 207 осіб. Із них із вищою освітою – 206 осіб (зокрема, економічною – 66 (32 відсотки), юридичною – 73 (36 відсотків), із науковим ступенем – 10). Кількість працюючих у територіальних відділеннях становила 429 осіб. Із них із вищою освітою – 424 особи (зокрема, економічною – 253 (60 відсотків), юридичною – 116 (27 відсотків), із науковим ступенем – 7).

Рис. 24. Кількість працівників з вищою освітою за спеціальностями в центральному апараті Антимонопольного комітету України на 31.12.2015

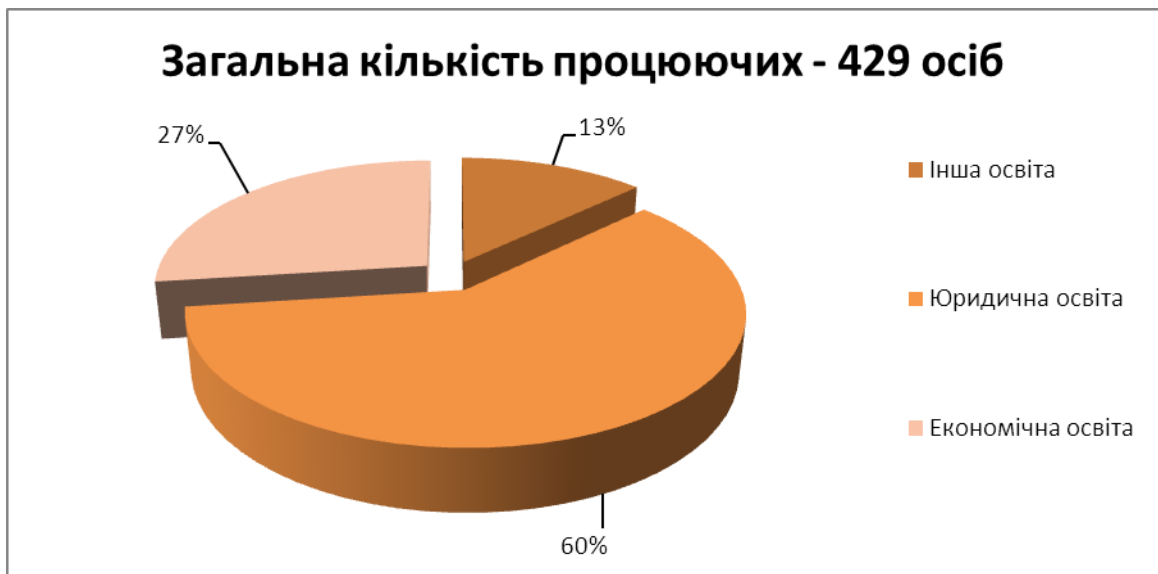

Рис. 25. Кількість працівників з вищою освітою за спеціальностями в територіальних відділеннях Антимонопольного комітету України на 31.12.2015

У 2015 році плинність кадрів у центральному апараті Комітету становила 25 відсотків, у територіальних відділеннях – 17 відсотків, усього по системі – 19 відсотків.

Протягом звітнього 2015 року по системі органів Комітету підвищили кваліфікацію 75 працівників, з них у центральному апараті – 26 працівників, у територіальних відділеннях – 49 працівників.

У 2015 році обсяг бюджетних асигнувань на здійснення повноважень Антимонопольного комітету України відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 № 80-VIII (далі – Закон) становив:

- за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики, контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції», код програмної класифікації видатків та кредитування (далі – КПКВК 6011010) у розмірі 58718,9 тис. грн по загальному фонду державного бюджету (у тому числі центральному апарату – 25719,1 тис. грн) та 3981,8 тис. грн по спеціальному фонду державного бюджету (у тому числі центральному апарату – 3942,1 тис. грн);

- за бюджетною програмою «Прикладні розробки у сфері конкурентної політики та права», код програмної класифікації видатків та кредитування (далі – КПКВК 6011020) у розмірі 768,4 тис. грн по загальному фонду державного бюджету.

Протягом року до Закону вносились такі зміни:

- відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 17 липня 2015 року № 648-VIII скорочені видатки на 2,85 відсотка, для задоволення у 2015 році потреб у додатковому фінансуванні видатків Міноборони та інших силових відомств, а саме: за КПКВК 6011010 – на 1673,1 тис. грн та за КПКВК 6011020 – на 21,9 тис. грн;

- відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 17.09.2015 № 704-VIII збільшено видатки у зв'язку із збільшенням мінімальної заробітної плати з 01 вересня 2015 року за КПКВК 6011010 – на 2386,2 тис. грн та за КПКВК 6011020 – на 32,6 тис. грн.

Отже, видатки Комітету за загальним фондом державного бюджету у 2015 році були затверджені:

- за КПКВК 6011010 у сумі 59432,0 тис. грн (у тому числі центральному апарату – 26447,6 тис. грн), тобто було збільшено на 713,1 тис. грн;

- за КПКВК 6011020 – у сумі 779,1 тис. грн, тобто було збільшено на 10,7 тис. грн.

Крім того, протягом року з метою ефективного та раціонального використання бюджетних коштів Комітету вносилися зміни до кошторисів центрального апарату та його територіальних органів шляхом перерозподілу видатків, затверджених Законом, а саме:

- враховуючи недостатній затверджений розмір коштів на оплату інших видатків (КЕКВ 5000) Комітету, були зменшені видатки на заробітну плату на суму 743,2 тис. грн і нарахування на заробітну плату на суму 369,1 тис. грн та спрямовані на оплату інших видатків (КЕКВ 5000), пов'язаних з утриманням органів Комітету (на оплату експлуатаційних послуг, судового збору, на сплату якого видатки за кошторисом не передбачались);

- за результатом аналізу використання бюджетних коштів та з урахуванням заходів, проведених з метою оптимізації видатків, було досягнуто економії коштів на оплату комунальних послуг та енергоносіїв та спрямовано зазначені кошти в сумі 47,2 тис. грн також на оплату інших видатків (КЕКВ 5000).

Отже, з урахуванням усіх змін за КПКВК 6011010 у 2015 році фонд оплати праці Комітету становив 40403,3 тис. грн (на початок року було затверджено Законом 40403,2 тис. грн, тобто фактично збільшився на

0,1 тис. грн) і забезпечував плановий рівень виплат заробітної плати в розмірі середньомісячного фонду оплати праці на одного працюючого 4,42 тис. грн.

Фінансування видатків на оплату комунальних послуг та інших енергоносіїв (КЕКВ 2270) за КПКВК 6011010 на 2015 рік Законом було визначено в сумі 1989,4 тис. грн, а з урахуванням перерозподілу коштів у зв'язку з їх економією і спрямуванням на оплату інших видатків (КЕКВ 5000) у сумі 47,2 тис. грн – затверджена сума становила 1942,2 тис. грн.

Фінансування інших видатків (КЕКВ 5000) за КПКВК 6011010 на 2015 рік було визначено Законом у сумі 1659,9 тис. грн, а з урахуванням перерозподілу коштів – 2819,4 тис. грн. (у тому числі на сплату судового збору – 123,9 тис.грн), тобто протягом року було збільшено на 1159,5 тис. грн за рахунок зменшення видатків на заробітну плату й нарахувань на заробітну плату на загальну суму 1112,3 тис. грн та за рахунок економії коштів на оплату комунальних послуг у сумі 47,2 тис. грн. Однією з причин необхідності збільшення інших видатків (КЕКВ 5000) було те, що у 2014 році при наявності відкритих асигнувань загального фонду не були сплачені органами казначейства платіжні доручення територіальних відділень через відсутність фінансових ресурсів на єдиному казначейському рахунку. Це призвело до виникнення кредиторської заборгованості за бюджетними коштами загального фонду на 01.01.2015 у сумі 254,0 тис. грн. На погашення цієї заборгованості була необхідність спрямовувати кошти, передбачені на діяльність Комітету у 2015 році. Крім того, у 2015 році на 897,5 тис. грн зменшились надходження до спеціального фонду (порівняно з 2014 роком).

Надійшло асигнувань у 2015 році за КПКВК 6011010 із загального фонду Державного бюджету в розмірі – 59266,9 тис. грн, касові видатки – 59266,9 тис. грн, фактичні видатки – 59001,0 тис. грн.

Кошти загального фонду державного бюджету використовувались на забезпечення діяльності органів Антимонопольного комітету України, а саме: на виплату заробітної плати працівникам системи органів Антимонопольного комітету України та проведення розрахунків з нарахувань на заробітну плату,

погашення кредиторської заборгованості, оплату комунальних послуг та спожитих енергоносіїв, експлуатаційних послуг, пов'язаних з утриманням службових приміщень, придбання канцелярських товарів, оплату послуг зв'язку, оренди службових приміщень, де розміщено територіальні відділення, послуг охорони та протипожежного захисту, транспортного та інформаційного забезпечення, супроводження програмних засобів, розрахунково-касового обслуговування, відрядження, судового збору тощо.

Відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» кошти за подання заяв про надання дозволу на концентрацію, узгоджені дії та надання попередніх висновків із цих питань зараховувались до спеціального фонду державного бюджету як власні надходження Антимонопольного комітету України.

На рахунки органів Антимонопольного комітету України за кодом класифікації доходів 25010000 «Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з функціональними повноваженнями» від сплати за розгляд заяв про концентрацію, узгоджені дії, надання попередніх висновків у 2015 році надійшло 3369,5 тис. грн, що на 885,5 тис. грн менше, ніж у 2014 році (4255,0 тис. грн). Відповідні надходження за попередні роки становили: у 2013 році – 4613,8 тис. грн, у 2012 році – 4493,4 тис. грн.

Крім того у 2015 році отримано 2,8 тис. грн від додаткової (господарської) діяльності (у 2014 році – 11,2 тис. грн, у 2013 році – 21,6 тис. грн) та 5,3 тис. грн від реалізації майна (у 2014 році – 8,9 тис. грн, у 2013 році – 0,8 тис. грн).

Загальна сума власних надходжень у 2015 році становила 3377,6 тис. грн (у 2014 році – 4275,1 тис. грн, у 2013 році – 4636,2 тис. грн).

З урахуванням змін, які вносилися протягом 2015 року до кошторису спеціального фонду державного бюджету Комітету, сума затверджених кошторисом асигнувань становила 4903,7 тис. грн (у 2014 році – 6627,0 тис. грн, у 2013 році – 5725,4 тис. грн), у тому числі за рахунок взяття на

фінансування коштів залишку на початок звітного року – 718,2 тис. грн (у 2014 році – 2490,2 тис. грн, у 2013 році – 1369,3 тис. грн). Також вносилися зміни, пов'язані із збільшенням видатків унаслідок перевищення надходжень до спеціального фонду, затверджені кошторисами органів Комітету в сумі 203,7 тис. грн.

Відповідно до затверджених кошторисів кошти спеціального фонду в сумі 4769,3 тис. грн були використані згідно зі статтею 28 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» на матеріально-технічне забезпечення, розвиток інформаційно-аналітичної бази, друковані видання Антимонопольного комітету України та інші видатки, що не забезпечені видатками загального фонду, у тому числі 406,8 тис. грн спрямовано на погашення кредиторської заборгованості, яка виникла за 2014 рік на 01.01.2015, у тому числі за коштами загального фонду державного бюджету – 38,3 тис. грн.

Кредиторська заборгованість за бюджетними коштами за КПКВК 6011010 на 01.01.2016 становила 42,0 тис. грн (на початок року – 623,6 тис. грн), у тому числі:

- за коштами загального фонду – 41,0 тис. грн (на початок року – 254,0 тис. грн);
- за коштами спеціального фонду – 1,0 тис. грн (на початок року – 369,6 тис. грн),

і характеризується зменшенням порівняно з початком року на 581,6 тис. грн, у тому числі:

- за коштами загального фонду – зменшилась на 213,0 тис. грн;
- за коштами спеціального фонду – зменшилась на 368,6 тис. грн.

У складі кредиторської заборгованості за бюджетними коштами на 01.01.2016 на загальну суму 42,0 тис. грн обліковується кредиторська заборгованість, яка виникла за розрахунками за 2013 рік на 01.01.2014 у територіальному відділенні Автономної Республіки Крим – 14,8 тис. грн та Севастопольському територіальному відділенні – 11,7 тис. грн, які знаходяться на тимчасово окупованій території, та Луганському територіальному

відділенні – 15,5 тис. грн у зв'язку з неможливістю проведення розрахунків на тимчасово непідконтрольній Україні території (виникла за розрахунками за 2014 рік станом на 01.01.2015). Зазначена кредиторська заборгованість не зареєстрована в територіальних органах казначейства як бюджетні фінансові зобов'язання.

Постановою Кабінету Міністрів України від 09 квітня 2014 року № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» затверджено граничну чисельність працівників Комітету в кількості 761 працівник, у тому числі центрального апарату – 232 працівники і територіальних органів – 529 працівників.

Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 852 «Про внесення зміни в додаток 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 року № 85» визначено граничну чисельність працівників центрального апарату – 258 працівників і територіальних органів – 503 працівники.

Фактична середня чисельність працівників Антимонопольного комітету України на 01.01.2016 становила 644 працівники, у тому числі центрального апарату – 195 працівників і територіальних відділень – 449 працівників.

Надійшло асигнувань за КПКВК 6011020 із загального фонду державного бюджету в розмірі – 762,3 тис. грн, касові видатки – 762,3 тис. грн, фактичні видатки – 763,7 тис. грн.

За КПКВК 6011020 на рахунок за кодом класифікації доходів державного бюджету 25010000 «Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з законодавством» надійшло 27,7 тис. грн.

З урахуванням змін, які вносилися протягом 2015 року до кошторису спеціального фонду державного бюджету Центру комплексних досліджень з питань антимонопольної політики за КПКВК 6011020, сума затверджених кошторисом асигнувань становила 47,7 тис. грн, у тому числі за рахунок взяття на фінансування залишку на початок звітного року – 42,2 тис. грн.

Відповідно до затвердженого кошторису Центру комплексних досліджень з питань антимонопольної політики касові й фактичні видатки за спеціальним фондом становили 36,3 тис. грн. Кошти було використано на проведення заходів, пов'язаних з виконанням основних функцій Центру.

Кредиторська заборгованість за бюджетними коштами за КПКВК 6011020 на 01.01.2016 становила 5,5 тис. грн (за коштами спеціального фонду) і виникла на 01.01.2015 у зв'язку з обмеженням у проведенні видатків Державною казначейською службою України за 2014 рік.

Кредиторська заборгованість є бюджетною, не зареєстрована в органах Державної казначейської служби України як фінансові зобов'язання.

За КПКВК 6011020 Центром комплексних досліджень з питань антимонопольної політики виконувались наукові розробки, які формувались виходячи з необхідності реалізації завдань, покладених на Комітет.

Гранична чисельність штатних працівників Центру комплексних досліджень становить 21 працівник. Фактична чисельність на 01.01.2016 становила 10 штатних працівників.

На виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» (зі змінами) Комітет постійно проводив аналіз законності та правильності розрахунків, доцільності запланованих видатків, правильності їх розподілу за економічною класифікацією, повноти надходження доходів, додержання діючих посадових окладів, надбавок, доплат, норм, лімітів, а також інших показників відповідно до законодавства. Крім того, протягом року постійно проводився аналіз взятих зобов'язань, виходячи з необхідності забезпечення виконання першочергових заходів та заходів щодо скорочення витрат у бюджетному періоді.

Аналіз фінансової та бюджетної звітності органів Комітету за 2015 рік свідчить, що в умовах обмежених фінансових ресурсів, завдяки проведеним заходам, які були спрямовані на раціональне та економне витрачання

бюджетних коштів, вдалося забезпечити виконання основних функцій Комітету.

Центром комплексних досліджень з питань антимонопольної політики з метою забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції органами Антимонопольного комітету протягом 2015 року виконано 3 науково-дослідні роботи.

За тематикою виконувані Центром роботи спрямовані на практичне застосування їх результатів у діяльності Комітету. Дослідження минулого року стосувалися, зокрема, тенденцій змін стану конкурентного середовища в економіці України, методологічних підходів до аналізу ринків послуг, пов'язаних з доступом до мережі Інтернет, міжнародного досвіду функціонування ринків оригінальних лікарських засобів та дженериків.

У межах досліджень тенденцій змін стану конкурентного середовища в економіці України у 2014 та 2015 роках проведено оцінку рівня конкурентного середовища на основі аналізу структурних передумов конкуренції в національній економіці та деяких її секторах, оцінено рівні монополізації в розрізі укрупнених видів діяльності, розраховано частки 1, 3 та 5 найбільших підприємств в обсязі реалізованої продукції в розрізі видів економічної діяльності. Проаналізовано структурні передумови конкуренції за секторами економіки (частка ринків з ознаками домінування, монополізованих ринків, олігопольних ринків, ринків з конкурентною структурою). Визначено рівні монополізації галузей у 2014 році. Проведено кон'юнктурне опитування суб'єктів господарювання щодо оцінки рівнів інтенсивності конкуренції, рівнів монополізації (домінування) на ринках, проявів нерівних умов господарювання та ефективності конкурентної політики.

Практичне застосування органами Комітету матимуть результати наукової роботи, яка стосувалася методологічних підходів до аналізу ринків послуг, пов'язаних з доступом до мережі Інтернет. У межах роботи досліджено

технічні особливості забезпечення доступу до мережі Інтернет, визначено базові терміни щодо надання послуг доступу до мережі Інтернет, системи та технології надання послуг оператором зв'язку та проблематика доступу до мережі Інтернет, розроблено класифікацію сучасних систем широкосмугового доступу та висвітлені особливості середовища надання послуг доступу до мережі Інтернет в Україні. Проаналізовано основні аспекти функціонування ринків послуг, пов'язаних з доступом до мережі Інтернет, зокрема, у країнах-членах Європейського Союзу. Основні засади та принципи аналізу ринків послуг, пов'язаних з доступом до мережі Інтернет, полягають в ідентифікації цих ринків, тобто визначенні товарних меж ринків. Проаналізовано основні принципи поширення широкосмугового доступу до мережі Інтернет, зокрема, у Польщі, Франції та Румунії як країнах, які мають великі сільськогосподарські площі та максимально високий рівень доступу до мережі Інтернет у сільській місцевості. Результатом дослідження є запропонована методологія проведення опитування операторів та провайдерів телекомунікаційних мереж методом анкетування з метою збору даних щодо проблем, які виникають при входженні на ринок. Відпрацьована методологія опитування дозволяє встановлювати ряд бар'єрів, з якими стикаються оператори та провайдери під час виходу на ринок та здійснення діяльності на ринках.

У науково-дослідній роботі, присвяченій вивченню міжнародного досвіду функціонування ринків оригінальних лікарських засобів та дженериків, систематизовано сутнісні риси дженериків, розкрито критерії встановлення їх взаємозамінності з оригінальними лікарськими засобами (хімічна, фармацевтична, терапевтична еквівалентність; біоеквівалентність). Розкрито інституційні засади функціонування ринків оригінальних лікарських засобів та дженериків; особливості систем лікарського відшкодування (реімбурсації) та страхування, зокрема, в країнах-членах ЄС. За результатами аналізу міжнародного досвіду функціонування ринків оригінальних лікарських засобів та дженериків встановлено, що в окремих країнах світу для полегшення вибору препарату існують певні переліки, які уточнюють характеристики дженериків.

У фармацевтичному секторі заходи з недопущення (припинення) антиконкурентної практики впливають на забезпечення більшої доступності препаратів та сприяють появі на ринках інноваційних препаратів. Проаналізовано деякі проблеми реалізації конкурентної політики у фармацевтичній галузі, представлено приклади, що демонструють вигоди від посилення конкуренції для споживачів, та рекомендації щодо спрямованих на це заходів. Проаналізовано типові порушення конкурентного законодавства на ринках оригінальних препаратів та дженериків. Результатом дослідження є аналітичні матеріали щодо забезпечення захисту та розвитку конкуренції на ринках оригінальних лікарських засобів та дженериків, запропоновано основні напрями вдосконалення регулювання ринків оригінальних лікарських засобів та дженериків.